

Utbildningsstyrelsen

Grunderna för läroplanen för
grundläggande utbildning 2014
årskurs 7–9

**Läroplanen för grundläggande
utbildning i Åbo
kapitel 15
årskurs 7–9
1.8.2017**

Innehållsförteckning

KAPITEL 15 ÅRSKURS 7–9	1
15.1 Övergången mellan årskurs 6 och 7 och uppdraget i årskurs 7–9	1
15.2 Mångsidig kompetens i årskurs 7–9	2
15.3 Frågor som avgörs på lokal nivå.....	7
15.4 Läroämnen i årskurs 7-9	7
15.4.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR.....	9
15.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET	51
15.4.3 FRÄMMANDE SPRÅK	84
15.4.4 MATEMATIK.....	143
15.4.5 BIOLOGI.....	161
15.4.6 GEOGRAFI.....	174
15.4.7 FYSIK.....	186
15.4.8 KEMI.....	200
15.4.9 HÄLSOKUNSKAP	216
15.4.10 RELIGION	229
15.4.11 LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP.....	261
15.4.12 HISTORIA	269
15.4.13 SAMHÄLLSLÄRA.....	281
15.4.14 MUSIK	290
15.4.15 BILDKONST.....	298
15.4.16 SLÖJD	306
15.4.17 GYMNASTIK	316
15.4.18 HUSLIG EKONOMI.....	329
15.4.19 ELEVHANDLEDNING.....	338
BILAGA 1 MÅL, INNEHÅLL OCH BEDÖMNINGEN AV ELEVENS LÄRANDE I UNDERVISNING I ELEVEN EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN	349

KAPITEL 15 ÅRSKURS 7–9

15.1 Övergången mellan årskurs 6 och 7 och uppdraget i årskurs 7–9

Utöver de gemensamma uppdragen har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

Årskurs 7–9: Att växa som medlem i gemenskapen

Det särskilda uppdraget i årskurs 7–9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas, se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever att fortsätta studera. Det är särskilt viktigt att varje elev får så bra förutsättningar som möjligt för att studera efter den grundläggande utbildningen och kunna fatta realistiska och kunskapsbaserade beslut. Individuella skillnader i elevernas utveckling, också mellan pojkar och flickor, blir tydligare och inverkar på skolarbetet. Eleverna ska handledas att förstå sin utveckling och uppmuntras att acceptera och ta ansvar för sig själva och sina studier, sina kamrater och närmiljön. Eleverna ska stödjask att utveckla en gemenskap, som inte godkänner varken mobbning, sexuella trakasserier, rasism eller annan diskriminering. Studiemotivationen ska stärkas genom omsorg, individuellt bemötande samt mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer. Praxis för bedömning och respons under studierna planeras och genomförs så att de är interaktiva och ger handledning i lärandet samt uppmuntrar eleverna att arbeta målmedvetet som individer och i grupp. Samarbetet mellan hem och skola antar nya former och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd för den unga. Gemensamma avtal om spelregler och uppförande med eleverna och deras vårdnadshavare skapar trygghet och främjar skolarbetet.

Under årskurs 7–9 lägger eleverna grunden för sin vuxenidentitet, stärker sina kunskaper samt inriktar sig på och förbereder sig för livet efter den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska fördjupa, berika och

bredda de kunskaper och färdigheter eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna. Nya gemensamma läroämnen är huslig ekonomi och elevhandledning. Undervisningen i fysik och kemi, biologi och geografi samt hälsokunskap som tidigare ingått i omgivningslära uppdelas i fem separata läroämnen. Eleverna erbjuds flera valfria läroämnen. De mångvetenskapliga lärområdena och de valfria ämnena ger eleverna möjligheter att fördjupa sina intressen och att kombinera det de lärt sig på fritiden med skolarbetet. Dessa ger eleverna tillfällen att öva sig att arbeta självständigt och ta ansvar i till exempel konstnärliga produktioner, forskningsprojekt eller samhällsprojekt.

Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

Vid övergången från den grundläggande utbildningen till utbildning på andra stadiet inriktar sig eleverna på fortsatta studier och fattar beslut om sin utbildning och karriär. Övergången förutsätter systematiskt och yrkesövergripande samarbete samt kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Målet är att ge eleverna så goda färdigheter som möjligt att gå vidare till följande utbildningsstadium samt att trygga välbefinnandet och förutsättningarna för studier. Övergången till ett nytt skede av livet förutsätter ökad livskompetens och självständighet och mera ansvar. Skolan ska stödja eleverna i utvecklingsprocessen, vilket innebär att betydelsen av elevhandledning och elevvård ökar. Eleverna behöver mycket information om olika utbildningsmöjligheter efter grundskolan samt mångsidig handledning både av studiehandledaren och av lärarna i olika läroämnen. Det är viktigt att reservera tid för diskussion med eleverna om deras planer, att hjälpa dem att förstå vilka krav de fortsatta studierna ställer och att göra realistiska val.

15.2 Mångsidig kompetens i årskurs 7–9

De allmänna målen för mångsidig kompetens fastställs i kapitel 3. I det följande beskrivs de aspekter gällande målen som betonas i årskurserna 7–9.

Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. Å andra sidan ökar utmaningarna i fråga om samarbete mellan läroämnena och i skolvardagen. Skolan kan i bästa fall erbjuda en gemenskap som känns meningsfull för den unga som är i puberteten och där den unga får hjälp med att strukturera både sin egen utveckling och omvärlden. Det är särskilt viktigt att ge eleverna möjligheter att uppleva att de kan och lyckas för att på så sätt stärka deras självkänsla och att handleda varje elev att bli medveten om sina styrkor och att realistiskt se sina utvecklingsbehov.

Under dessa år fortsätter man att lägga grund för en hållbar livsstil och ett hållbart välbefinnande och reflekterar tillsammans med eleverna över sociala, samhälleliga och ekonomiska samt kulturella och ekologiska förutsättningar för hållbar utveckling. Undervisningen ska innehålla både praktiska och teoretiska exempel på sambandet mellan de olika aspekterna av hållbar utveckling och vad en hållbar livsstil i praktiken betyder.

Varje läroämne ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens på ett för läroämnet naturligt sätt. Att planera och genomföra de mångvetenskapliga lärområdena i samarbete med eleverna strävar i synnerhet till att utveckla och fördjupa mångsidig kompetens.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Skolarbetet ska stärka elevernas aktiva roll i lärprocessen och ge förutsättningar för positiva upplevelser och känslor som stödjer lärandet. Eleverna ska uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier, planera arbetet och utvärdera arbetsprocessen och resultatet. De ska lära sig att identifiera sina lärstrategier och studiestrategier och medvetet utveckla dem. Eleverna behöver redskap för att behålla sin uppmärksamhet och koncentration samt handledning för att använda teknik och andra hjälpmedel i sina studier.

Eleverna ska uppmuntras att lita på sig själva och sina uppfattningar, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa den kunskap de tillägnat sig utanför skolan. Det är viktigt att lära sig att lyssna till sig själv och till andra, att se saker med andras ögon och att hitta alternativa och kreativa lösningar. Eleverna behöver uppmuntran att bemöta och hantera oklar och motstridig information. Olika sätt att skapa kunskap granskas tillsammans och eleverna ska uppmuntras att föra fram kunskaper som baserar sig på egna erfarenheter och reflektera kring hur de påverkar det egna sättet att tänka. Eleverna ska ges möjlighet att göra iakttagelser och träna sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt och att kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. Eleverna ska uppmuntras att använda sin fantasi för att komma till insikt och skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika perspektiv samt att bygga ny kunskap och nya perspektiv. Elevernas egna idéer ska stödjas. Tankeförmågan ska dessutom utvecklas genom att skapa olika slags tillfällen för eleverna att lösa problem, både självständigt och gemensamt, att argumentera, dra slutsatser och upptäcka orsakssammanhang och samband mellan olika företeelser för att lära sig tänka systematiskt. Utvecklingen av etiskt tänkande ska stödjas med hjälp av diskussioner om rätt och fel, ett gott liv och dygder samt om etiska principer. Konst framkallar känslor och ger nya insikter och fördjupar således det etiska och estetiska tänkandet.

Experimentella, undersökande och aktiverande arbetssätt över läroämnesgränserna, för att undersöka företeelser som intresserar eleverna, utvecklar tankeförmågan och är också viktigt med tanke på motivationen att lära sig och valet av utbildning efter den grundläggande utbildningen. Under lektionerna i de olika läroämnena ska man reflektera över hur studierna och de egna tanke- och arbetssätten påverkar framtiden. Eleverna ska få hjälp med att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriärval och att göra ett motiverat val utgående från sina förutsättningar och intressen.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska i skolarbetet stödjas att utveckla en kulturell identitet och en kulturellt hållbar livsstil, som grundar sig på respekt för de mänskliga rättigheterna. Eleverna ska lära sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs. Samtidigt handleds de att ge akt på hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och att fundera på frågor som strider mot de mänskliga rättigheterna och därför inte kan accepteras. I skolarbetet ska man systematiskt främja respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag. Eleverna undersöker de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter, vad de innebär och hur de förverkligas i världen.

Eleverna ska lära sig tyda kulturella budskap i omgivningen, lära känna och värdesätta sin livsmiljö och dess kulturarv och att identifiera värden som anknyter till det. Eleverna ska analysera mediemiljön och lära sig bedöma dess inverkan. De ska bekanta sig med kulturarvet på ett mångsidigt sätt och ta del i att bevara och utveckla det. Eleverna får möjligheter att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande. Genom att samarbeta med olika

aktörer ger skolan eleverna mångsidiga möjligheter att ge uttryck för sin kulturella kompetens och påverka till exempel genom konst.

Erfarenhet av kommunikation i och utanför skolan och av internationellt samarbete vidgar elevernas världsbild och utvecklar förmågan till dialog. Eleverna ska få öva sig att framföra sin åsikt på ett konstruktivt sätt och att tillämpa sina kunskaper vid framträdanden och i olika samarbets- och kommunikationssituationer. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation, att bemöta andra människor med respekt och att följa god sed. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt. De ska också handledas att uppskatta och kontrollera sin kropp och använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer. Skolarbetet ska erbjuda gott om möjligheter till kreativ verksamhet. Eleverna ska uppmuntras att i sitt arbete främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

Elevernas självständighet ska stödjas i samarbete med hemmen. Eleverna ska handledas och uppmuntras att ta ansvar för sig själva, för andra och för vardagen. Eleverna ska ges mera möjligheter att vara med och planera och förverkliga skolarbetet och lärmiljön. Eleverna ska lära sig identifiera vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på det egna och det gemensamma välbefinnandet och tillägna sig handlingssätt som främjar hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet. Betydelsen av sömn och vila, en balanserad dagsrytm, motion, mångsidig kost, nykterhet och drogfrihet samt goda vanor ska ägnas särskild uppmärksamhet. Eleverna övar sina sociala färdigheter och utvecklingen av emotionella färdigheter stöds. Tillsammans går man igenom hur man bemöter och hanterar motstridiga känslor och tankar. Eleverna ska få färdigheter så att de kan skydda sitt privatliv och sin personliga integritet. De ska få lära sig att förutse och undvika farliga situationer och att handla ändamålsenligt i olycksituationer. Eleverna ska lära sig att handla på ett hållbart och ansvarfullt sätt i trafiken, i synnerhet när de rör sig med cykel eller moped. Man ska också handleda eleverna att använda skyddsutrustning och betona vikten av att man är nykter och drogfri i trafiken.

I samband med undervisningen i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet ska eleverna lära sig förstå den teknologiska utvecklingen samt teknologins mångfald och betydelse i det egna livet, skolan och samhället. De ska också lära sig att förstå tekniska funktionsprinciper och hur kostnader för teknik uppstår samt öva sig att använda teknik på ett ansvarsfullt sätt samt att utveckla och beskriva tekniska idéer. Tillsammans med eleverna ska man reflektera över etiska frågor och framtida möjligheter när det gäller teknik. Eleverna ska uppmanas att granska sina konsumtionsvanor ur ett hållbarhetsperspektiv, att granska reklam analytiskt och att vara kritiska och ansvarsfulla konsumenter. De ska handledas att stärka sina förutsättningar för att kunna planera och ta hand om sin egen ekonomi. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna öva sig att göra hållbara val och tillägna sig en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska handledas att fördjupa sin kompetens i multilitteracitet genom ett bredare utbud av olika texter i undervisningen i alla läroämnen. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Eleverna ska framför allt träna analytisk, kritisk och kulturell läskunnighet. Eleverna ska lära sig att mångsidigt använda sig av alla sina sinnen och alla sätt att lära sig. Eleverna ska öva sig att producera, tolka

och förmedla kunskap på det sätt som är typiskt för varje läroämne och genom samarbete mellan läroämnen. Eleverna ska uppmuntras att använda sin kompetens i multilitteracitet också för att påverka och delta på olika sätt i sin livsmiljö, i medier och i samhället. Undervisningen ska ge eleverna gott om tillfällen att träna dessa färdigheter tillsammans.

Eleverna ska få möjlighet att vidareutveckla en mångsidig läskunnighet genom att mer och mer övergå till texter som används i olika situationer och i olika syften. Elevernas multilitteracitet ska fördjupas genom arbete med berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande textgenrer. Genom undervisningen ska man stärka elevernas kulturella, etiska och ekologiska läskunnighet. I undervisningen behandlas och tolkas även texter som berör arbetslivet. Konsumentkunskap och kunskaper i ekonomi utvecklas med hjälp av texter som mångsidigt behandlar ämnet och genom att eleverna blir vana att se i vilka sammanhang texterna används. Numerisk läskunnighet behövs till exempel när man bedömer hur tillförlitlig en gallup är eller hur förmånligt ett köperbudande är. Eleverna ska handledas att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt. Mediekunskapen fördjupas genom att eleverna medverkar i och arbetar med olika medier. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sina åsikter med hjälp av olika kommunikations- och påverkningsmetoder.

Digital kompetens (K5)

Användningen av digitala verktyg ska utgöra en naturlig del av elevens och gruppens lärande. Eleverna ska fördjupa sina färdigheter och utnyttja det de lärt sig utanför skolan. De ska få en bild av hur digitala verktyg kan utnyttjas i undervisningen i olika läroämnen, i senare studier och i arbetslivet samt för att verka och påverka i samhället. I samband med skoluppgifterna funderar man över betydelsen av informations- och kommunikationsteknik i samhället och hur informations- och kommunikationstekniken påverkar hållbar utveckling.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att på eget initiativ använda digitala verktyg i olika skoluppgifter och välja lämpliga arbetssätt och verktyg för olika uppgifter. Eleverna ska fördjupa sin uppfattning om enligt vilken logik olika apparater, program och tjänster används och fungerar. De ska öva sig att systematisera, organisera och att dela filer samt att skapa olika digitala produkter självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska öva sig att programmera som en del av studierna i olika läroämnen. *Ansvarsfulla och trygga arbetssätt:* Eleverna ska lära sig att använda digitala verktyg på ett tryggt och etiskt hållbart sätt. De ska lära sig hur man skyddar sig mot eventuella informationssäkerhetsrisker och undviker att information försvinner. För att lära sig handla ansvarsfullt ska man reflektera över vad till exempel begreppen datasekretess och upphovsrätt betyder och vilka följderna av ansvarslost och olagligt förfarande kan vara. Eleverna ska uppmuntras att tillägna sig hälsosamma och ergonomiska arbetssätt. *Informationssökning samt undersökande och kreativa arbetssätt:* Eleverna ska lära sig att söka och producera information och att använda informationskällor på ett mångsidigt sätt som underlag för undersökande och kreativt arbete. Samtidigt ska de öva sig att vara källkritiska och lära sig att bedöma sitt eget och andras sätt att arbeta och producera information samt hur olika söktjänster och databaser fungerar och producerar information. *Kommunikation och nätverksbildning:* Sociala medietjänster ska användas i undervisningen för att eleverna ska inse vad samarbete och kommunikation betyder för lärandet, för undersökande arbete och för att kunna skapa något nytt. Eleverna ska lära sig använda olika medier och kommunikationsstilar på ett ändamålsenligt sätt.

Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för internationell kommunikation och lär sig förstå dess betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Undervisningen ska främja elevernas intresse och positiva attityd till arbete och arbetslivet och stärka deras kunskapsunderlag inom området. Eleverna ska lära känna näringslivet i närmiljön och dess särdrag och centrala verksamhetsområden. Det är viktigt att eleverna senast i detta skede får erfarenhet av arbetslivet och av att samarbeta med aktörer utanför skolan för att de även ska få öva att uppföra sig och samarbeta på det sätt som förutsätts i arbetslivet samt inse betydelsen av språkkunskaper och kommunikativa färdigheter. Skolarbetet ska omfatta arbetsformer som ger eleverna möjlighet att få insikt i olika yrken och branscher samt företagsverksamhet. Sådana arbetsformer är bl.a. praktisk arbetsorientering, diskussioner med personer som besöker skolan, besök på företag och i olika organisationer samt övningsföretag och volontärarbete.

I skolan ska projektarbete och nätverksbildning tränas, såväl i den egna skolan, i närmiljön och nationellt som i mån av möjlighet också internationellt. Eleverna lär sig i praktiska undervisningssituationer att planera arbetsprocesser, formulera hypoteser, testa olika alternativ, dra slutsatser och hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär de sig ta itu med uppgifter på ett företagsamt sätt, att förutse eventuella svårigheter i arbetet, att bedöma och ta kontrollerade risker, att hantera misslyckanden och besvikelser samt att målmedvetet slutföra arbetet. På det viset får eleverna möjligheter att genom egna erfarenheter lära sig inse vad arbete, företagsamhet och entreprenörskap betyder i skolgemenskapen och i samhället. Eleverna ska handledas att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriäralternativ. De ska uppmuntras att lägga märke till och utveckla sina färdigheter, styrkor och intressen och att göra motiverade förnuftiga val i fråga om studier och arbete samtidigt som de är medvetna om sina egna förutsättningar och den inverkan som traditionella könsroller och övriga rollmodeller har.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att stärka och fördjupa sitt intresse för gemensamma och samhällsreliga frågor och att öva sig att delta som medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Att på olika sätt delta i den egna klassgemenskapen, olika undervisningsgrupper, elevkåren och hela skolgemenskapen och därigenom bli hörd och uppskattad, hjälper eleverna att inse och lära sig hur man kan påverka. Eleverna ska få kunskaper och erfarenheter av hur man deltar i samhällsnyttig verksamhet, till exempel vänelevsverksamhet, miljöaktiviteter eller volontärarbete, eller påverkar via medier, konst, den offentliga sektorn, medborgarorganisationer och politiska partier. Erfarenheterna stödjer elevernas självkänsla och lär dem att ta egna initiativ och våga handla ansvarsfullt. Genom att delta kan eleverna öva sig att uttrycka sina åsikter konstruktivt, att söka lösningar tillsammans med andra och att reflektera över olika handlingsättas berättigande ur olika perspektiv. De lär sig att förhandla, jämka och lösa konflikter. Samarbetsprojekt och konkreta handlingar till förmån för miljön och andra människor breddar ansvarsområdet.

Eleverna ska lära sig förstå betydelsen av sina val och handlingar för dem själva, den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Man ska tillsammans fundera på sambandet mellan det förflutna, nutid och framtid och olika framtidsalternativ. Eleverna ska få lära sig bedöma såväl sina egna som gruppens och samhällets verksamhetsätt och verksamhetsstruktur och korrigera dem så att de främjar ett hållbart välbefinnande.

Eleverna ska under den grundläggande utbildningen bilda sig en uppfattning om varför studier och delaktighet är viktiga, vad en hållbar livsstil betyder och hur kunskaperna som inhämtas i skolan kan användas för att bygga en hållbar framtid.

15.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- hur man stödjer eleverna i övergångarna från årskurs 6 till årskurs 7 och från årskurs 9 till följande utbildningsstadium
 - o praxis vid övergångarna
 - o samarbete som behövs, arbetsfördelning och ansvarsfördelning
- särdrag och uppdrag i årskurserna 7-9 (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), lokala betoningar gällande dem och hur man förverkligar och följer upp uppdraget
- mål för mångsidig kompetens i årskurserna 7-9 (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), eventuella lokala betoningar och hur utvecklingen av elevernas mångsidiga kompetens stöds i årskurserna 7-9
- mål och centralt innehåll i årskurserna 7, 8 och 9 för varje läroämne
- eventuella särdrag vad gäller lärmiljöer och arbetssätt samt handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande i årskurserna 7-9.

15.4 Läroämnena i årskurs 7-9

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. Innehåll som hör samman med målen är numrerade I1, I2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

- K1 Förmåga att tänka och lära sig
- K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
- K3 Vardagskompetens
- K4 Multilitteracitet
- K5 Digital kompetens
- K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
- K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

DE OLIKA LÄROKURSERNA I MODERSMÅL OCH LITTERATUR OCH STUDIER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Inom läroämnet modersmål och litteratur ingår i dessa läroplansgrunder följande tolv lärokurser: svenska och litteratur, finska och litteratur, samiska och litteratur, romani och litteratur, teckenspråk och litteratur, modersmål för elever med annat modersmål, svenska och finska som andraspråk och litteratur, svenska och finska för samisktalande samt svenska och finska för teckenspråkiga. Som modersmål för elever med annat modersmål är det möjligt att undervisa något annat språk än de som ovan nämnts i enlighet med timantalet i modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012, ifall utbildningsanordnaren erbjuder det och vårdnadshavaren har valt detta språk som elevens modersmål. Dessutom kan man med separat finansiering erbjuda undervisning i elevens eget modersmål. Inom det andra inhemska språket ingår A- och B-lärokurser och de modersmålsinriktade lärokurser som är avsedda för tvåspråkiga elever.

Inom läroämnet modersmål och litteratur och det andra inhemska språket ska eleverna läsa de olika lärokurserna i enlighet med vad som anges i tabellen nedan, och enligt vad utbildningsanordnaren erbjuder och vårdnadshavaren väljer. Med elevens modersmål avses i detta fall skolans undervisningsspråk (svenska, finska eller samiska) eller något annat språk som vårdnadshavaren uppgett.

elevens modersmål	lärokurs i läroämnet modersmål och litteratur	det andra inhemska språket	
		<i>gemensam</i>	<i>valfri</i>
svenska	svenska och litteratur	finska	-
finska	finska och litteratur	svenska	-
samiska	samiska och litteratur samt svenska eller finska för samisktalande	-	finska eller svenska
samiska	svenska eller finska och litteratur samt samiska och litteratur	finska eller svenska	-
romani	svenska eller finska och litteratur samt romani och litteratur	finska eller svenska	-
teckenspråk	teckenspråk och litteratur samt svenska eller finska för teckenspråkiga	-	finska eller svenska
annat modersmål	annat modersmål med hela timantalet för modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012 samt svenska eller finska som andraspråk	-	finska eller svenska

15.4.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkänningen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inläringssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

I årskurserna 7–9 har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmanas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintresse och de ska ges möjlighet till läsoplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetsätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik.

Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modermål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetsätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modermål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla fyra målområden lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7-9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutvitsordet bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågasvarande lärokursen. Modersmål och litteratur är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

SVENSKA OCH LITTERATUR

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokursen inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnena.

I **årskurserna 7-9** är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsoplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	K2, K3, K6, K7
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	K1, K2, K3, K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K3, K7
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	K1, K2, K6, K7
Att tolka texter		

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	K1, K2, K4
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	I2	K1,K2, K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	K2, K4, K5, K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	K1,K2, K4, K5
Att producera texter		
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	K2, K4, K5, K7
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	K2, K4, K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	K2, K4, K5, K6
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivefärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet	I3	K2, K4, K5, K6

som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket		
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	K2, K4, K5, K7
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	K1, K2, K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	I4	K1, K2, K4
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

I1 Att kommunicera: Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter: Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig

också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsupplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

13 Att producera texter: Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklore, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kulturfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikations-situationer.
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikations-situationer, även genom drama	I1	Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussionsinlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.
Att tolka texter			
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	Multilitteracitets-kompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	I2	Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	Färdighet i informations-sökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informations-sökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.
Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testat olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast	I3	Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågasvarande textgenre.

för ifrågavarande textgenre och situation			
M 12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.
M 13 handleda eleven att utveckla sin skriftfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga normer	I3	Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och samt beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge	I4	Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter.

elevens möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld			Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

Årskurs 7

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	<p>Eleven övar sig i att kommunicera i olika grupper och kommunikationsmiljöer (<i>t.ex. i par, grupp, med hela klassen, även t.ex. i sociala medier</i>).</p> <p>Eleven övar på kommunikationssituationer i skolan och i det vardagliga livet (<i>t.ex. att göra ett inlägg och att framföra och motivera en åsikt</i>).</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot konstruktiv respons.</p>	K2 K3 K6 K7

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	<p>Eleven övar på situationer i vilka målet är att lösa problem och arbeta målmedvetet för att nå ett mål.</p> <p>Eleven repeterar grundläggande färdigheter i att tala och lyssna i olika situationer (<i>t.ex. grupparbete, diskussion, idédiskussioner</i>).</p>	K1 K2 K3 K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	<p>Eleven övar sig i att uttrycka sig självständigt, i grupp och som en del av gruppen samt i en mångkulturell miljö.</p> <p>Eleven övar på muntlig uttrycksförmåga (<i>t.ex. genom dramaövingar</i>).</p> <p>Eleven lär sig att utarbeta en muntlig presentation.</p> <p>Eleven övar sig på att uppliva en muntlig presentation, t.ex. med bilder och videosnuttar.</p> <p>Eleven övar sig också på att spontant uttrycka sig själv (<i>t.ex. genom improvisation</i>).</p>	K1 K2 K3 K7
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	<p>Eleven bygger upp en uppfattning om sig själv som språkanvändare.</p> <p>Eleven övar sig att identifiera sina egna styrkor och områden som behöver utvecklas i den egna kommunikationen.</p>	K1 K2 K6 K7
Att tolka texter			
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	<p>Eleven övar sig på att läsa och förstå text genom att aktivt arbeta med multimodala texter.</p> <p>Eleven utvärderar sin läsfärdighet och utvecklar sin förmåga att skapa och använda multimodala texter.</p>	K1 K2 K3
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och	I2	Eleven vänjer sig vid att läsa olika multimodala texter i tryckt och elektronisk form.	K1 K2

tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp		Eleven bekantar sig med tolkning av berättande, beskrivande, instruerande och utvärderande text (<i>t.ex. roman, novell, saga, beskrivning, instruktion, bild, recension</i>).	K4 K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begrepps-förrådet	I2	Eleven övar på kritisk läsförmåga och reflekterar över olika texters syfte, budskap och betydelse. Eleven sporras till att utveckla sin förmåga att analysera skönlitteratur (<i>t.ex. genom att använda begreppen handling, personer, miljö, tema, berättare, perspektiv</i>).	K1 K2 K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	Eleven vänjer sig vid att söka information genom att använda olika källor (<i>t.ex. läroböcker och uppslagsverk, medier, tryckt och elektroniskt material</i>). Eleven övar på olika skeden i informationssökningen. Eleven övar sig i att använda olika informationskällor och utvärdera källors tillförlitlighet. Eleven lär sig att presentera information från olika källor med egna ord. Eleven lär sig att skilja mellan fakta och åsikter i källtext (<i>t.ex. källors tillförlitlighet</i>).	K2 K4 K5 K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	Eleven läser ungdomslitteratur och övar sig på att analysera skönlitteratur genom att använda begrepp som hen lärt sig i undervisningen. Eleven läser hela verk och kortare skönlitterära texter. Eleven får upplevelser av litteratur, filmer och teater och vänjer sig vid att dela med sig av sina läs- och filmupplevelser. Eleven utvecklar sin färdighet att använda bibliotekstjänster.	K1 K2 K4 K5
Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala	I3	Eleven övar sig på att uttrycka sina egna tankar och synpunkter, även skriftligt. Eleven ställer upp mål för sig själv som skribent och lär sig att utvärdera sin egen text både under skrivprocessen och som färdig text utgående från utvärderingskriterierna.	K2 K4 K5 K7

<p>samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent</p>			
<p>M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttrycksätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation</p>	I3	<p>Eleven övar sig att producera olika typer av texter också i elektronisk miljö (<i>t.ex. berättande och beskrivande texter</i>).</p>	K2 K4 K5
<p>M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent</p>	I3	<p>Eleven provar på olika faser i textproduktion (<i>t.ex. på att utarbeta en begreppskarta, att planera, att sätta rubrik och att dela in i stycken</i>).</p> <p>Eleven vänjer sig vid att utvärdera sitt eget arbete samt ge och ta emot respons (<i>t.ex. par- och processkrivande</i>).</p>	K2 K4 K5 K6
<p>M13 handleda eleven att utveckla sin skrivefärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket</p>	I3	<p>Eleven repeterar regler för hur man skriver smidigt skriftspråk (<i>t.ex. skiljetecken, sammansättningar, stor och liten begynnelsebokstav</i>).</p> <p>Eleven repeterar sats- och meningsstruktur.</p> <p>Eleven övar sig på att skriva för hand och använda informations- och kommunikationsteknik som hjälp.</p>	K2 K4 K5 K6
<p>M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler</p>	I3	<p>Eleven övar på informationsökning och informationshantering bl.a. genom att lära sig att utvärdera olika källors tillförlitlighet.</p> <p>Eleven får prova på att göra en innehållsförteckning.</p> <p>Eleven bekantar sig med etisk användning av internet (<i>bl.a. netetikett, dataskydd och upphovsrätt</i>).</p>	K2 K4 K5 K7

Att förstå språk, litteratur och kultur			
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	<p>Eleven övar på grunderna i form- och satsstruktur i det svenska språket genom att repetera ordklasserna och deras böjningsformer.</p> <p>Eleven observerar skillnader mellan tal- och skriftspråket.</p> <p>Eleven iakttar hur språket används i skönlitteraturen.</p> <p>Eleven repeterar meningsbyggnaden (<i>t.ex. skillnader och avgränsningar mellan huvud- och bisatser</i>).</p>	K1 K2 K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	I4	<p>Eleven bekantar sig med skönlitteraturens huvudgenrer: prosa, lyrik och drama.</p> <p>Eleven övar sig på att förstå betydelsen av skönlitteratur genom att bekanta sig med olika ungdomsböcker.</p> <p>Eleven lär sig att hitta lämplig läsning åt sig själv bl.a. i samarbete med biblioteket.</p> <p>Eleven får stöd i utvecklingen av det egna läsintresset.</p>	K1 K2 K4
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera	I4	<p>Eleven reflekterar över den egna språkliga och kulturella identiteten som läsare, språkanvändare och medlem i en språkgemenskap.</p> <p>Eleven bekantar sig med Finlands och Åbos kulturliv och dess mångfald.</p> <p>Eleven stöds och uppmuntras till att följa och använda olika kulturutbud.</p>	K2 K4 K6 K7

och konsumera kultur i olika former			
-------------------------------------	--	--	--

Årskurs 8

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera i olika grupper och kommunikationsmiljöer (<i>t.ex. i par, grupp, hela klassen, sociala medier</i>).</p> <p>Eleven lär sig att uttrycka sin åsikt på ett sakligt sätt, både muntligt och skriftligt samt i grupp.</p> <p>Eleven utvecklar sina färdigheter att ge respons.</p>	K2 K3 K6 K7
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	<p>Eleven utvidgar sina kommunikationsfärdigheter med betoning på att uttrycka sin åsikt och sina argument (<i>t.ex. genom att utarbeta argumenterande texter eller tal</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att delta i olika kommunikationssituationer, t.ex. debatt, förhandling och möte. Eleven övar sig på att göra lämpliga språkliga val i dessa situationer (<i>t.ex. att göra inlägg eller att välja om hen använder talspråk eller skriftspråk</i>).</p>	K1 K2 K3 K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	<p>Eleven utvecklar sitt sätt att uttrycka sig vid olika kommunikationstillfällen, också i en mångkulturell omgivning.</p> <p>Eleven breddar sin förmåga att uttrycka sig genom drama (<i>t.ex. genom att skapa dialoger, pjäser och videor</i>).</p>	K1 K2 K3 K7

		<p>Eleven övar sig på att uppliva en muntlig presentation, t.ex. med bilder och videosnuttar.</p> <p>Eleven övar sig på att utöver förbereda presentationer uttrycka sig spontant (<i>t.ex. genom improvisation</i>).</p>	
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	<p>Eleven fördjupar sin bild av sig själv som språkanvändare (<i>t.ex. i att producera och tolka texter samt i att använda medier</i>).</p> <p>Eleven använder sina styrkor och utvecklar sin kommunikation (<i>t.ex. genom själv- och kamratbedömning</i>).</p>	K1 K2 K6 K7
Att tolka texter			
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att förstå texter, lär sig identifiera utvecklingsområden och tillämpar det hen lärt sig även i andra läroämnena.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika texttyper, bl.a. ställningstagande texter och medier (<i>t.ex. argumenterande text, kolumn, medietexter, nyheter</i>).</p> <p>Eleven utvärderar och utvecklar sin kompetens i multilitteracitet.</p>	K1 K2 K3
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	<p>Eleven läser olika slag av multimodala texter i tryckt och elektronisk form.</p> <p>Eleven utvecklar särskilt sin förmåga att läsa och tolka argumenterande texter.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen och förstå hur makt och propaganda används i medietexter.</p>	K1 K2 K4 K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begrepps-förrådet	I2	<p>Eleven läser och tolkar allt mer multimodala texter och förstår deras mål, uppgift och betydelse (<i>t.ex. argumenterande texter, tidningstexter, reklam och andra audiovisuella texter samt texter i sociala medier</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att analysera både skönlitteratur och fakta- och medietexter.</p> <p>Eleven utvecklar sin kritiska läsfärdighet.</p>	K1 K2 K4

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	<p>Eleven övar sig på att tolka olika texter med betoning på medietexter som informationskällor (<i>t.ex. hur skribentens personliga mål och synvinkel påverkar texten</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att känna igen t.ex. hur argumentation, olika förhållningssätt och affektivitet påverkar en text.</p>	K2 K4 K5 K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	<p>Eleven läser och tolkar hela verk och kortare skönlitterära texter.</p> <p>Eleven läser litteratur och ser på filmer och vänjer sig vid att dela med sig av sina upplevelser.</p> <p>Eleven utvecklar sin färdighet att använda bibliotekstjänster.</p>	K1 K2 K4 K5
Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sina åsikter skriftligt och muntligt.</p> <p>Eleven breddar sin uttrycksförmåga så att den omfattar mediala miljöer (<i>t.ex. genom att göra videor, reklam, nyheter</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att utvärdera den egna texten både i skrifvasen och som färdig text utgående från utvärderingskriterierna.</p>	K2 K4 K5 K7
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttrycks sätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sig skriftligt genom att öva sig på att skriva reflekterande texter, argumenterande texter och medietexter (<i>t.ex. essäer, argumenterande texter, materialbaserade texter, audiovisuella och digitala texter</i>).</p> <p>Eleven lär sig att vara medveten om möjligheterna att påverka och ta ansvar i all kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt	I3	<p>Eleven utvecklar och utvecklar sig själv som skribent (<i>t.ex. genom att öva rubriksättning och styckeindelning</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons.</p> <p>Eleven utvecklar färdigheter att producera texter för olika målgrupper och med olika syften.</p>	K2 K4 K5 K6

hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent			
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	<p>Eleven repeterar regler för skrivande som hen övat på på lägre årskurser.</p> <p>Eleven utvecklar sin skrivfärdighet också genom att använda informations- och kommunikationsteknik som hjälp.</p>	K2 K4 K5 K6
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att söka, analysera och utvärdera information.</p> <p>Eleven lär sig att utvärdera medietexters tillförlitlighet och att förhålla sig kritiskt till dem (<i>t.ex. propaganda, manipulering samt andra skriftliga metoder för maktutövning</i>).</p>	K2 K4 K5 K7
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	<p>Eleven fördjupar sin förståelse för satsens konstruktion (<i>t.ex. satser och satsdelar</i>).</p> <p>Eleven lär sig att förstå språkliga stilmedel (<i>t.ex. synonymer, metaforer, symboler, liknelser och personifikationer</i>).</p>	K1 K2 K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera	I4	<p>Eleven bekantar sig med centrala begrepp inom konst och litteratur.</p> <p>Eleven vänjer sig vid att följa det lokala, nordiska och globala kulturutbudet.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att hitta läsning som är lämplig för hen.</p>	K1 K2 K4

över litteraturens och kulturs betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld		Eleven breddar sin förståelse av litteratur genom att bekanta sig med litteraturhistoria och litterära genrer (<i>t.ex. deckare, fantasy, scifi och skräck</i>).	
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	<p>Eleven lär sig att känna igen olika kulturriktningar och subkulturer.</p> <p>Eleven bekantar sig med medier som en del av kulturen.</p> <p>Eleven övar sig på att också själv producera kultur (<i>t.ex. videor, pjäser</i>).</p> <p>Eleven får stöd i att forma sin egen syn på kultur.</p>	K2 K4 K6 K7

Årskurs 9

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kom-	I1	Eleven övar sig på att kommunicera i olika grupper och kommunikationsmiljöer (<i>t.ex. i par, grupp, hela klassen, sociala medier</i>).	K2 K3

<p>municera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer</p>		<p>Eleven fördjupar sin förmåga att uttrycka sig på ett etiskt sätt även i kommunikationssituationer utanför skolan.</p> <p>Eleven lär sig att hantera olika kommunikationssituationer på ett flexibelt sätt, även då hen gör övningar som anknyter till fortsatta studier och arbetslivet (<i>t.ex. arbetsintervju, olika situationer då eleverna gör grupparbeten och övar sin problemlösningsförmåga</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att ge respons.</p>	<p>K6 K7</p>
<p>M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven fördjupar sin kommunikationsförmåga i skolan och i situationer utanför skolan (<i>t.ex. muntliga presentationer där eleven åskådliggör det hen vill kommunicera, gruppdiskussioner, förhandlingar samt övningar i muntlig kommunikation</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka och motivera sina åsikter samt göra lämpliga språkliga val i olika situationer.</p>	<p>K1 K2 K3 K7</p>
<p>M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att uttrycka sig genom att bredda sin kommunikationsförmåga och sina dramafärdigheter, också i en mångkulturell miljö.</p> <p>Eleven bekantar sig också med teatern som konstform och övar sig på att använda teaterns uttrycksmedel i sitt sätt att uttrycka sig (<i>t.ex. dramaövningar, dialog, monolog</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att uppliva en muntlig presentation, t.ex. med bilder och videosnuttar.</p> <p>Eleven utvecklar sitt sätt att uttrycka sig spontant (<i>t.ex. genom improvisation</i>).</p>	<p>K1 K2 K3 K7</p>
<p>M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven bildar sig en uppfattning om sina språk- och kommunikationsfärdigheter samt hur dessa utvecklas (<i>t.ex. genom själv- och kamratbedömning</i>).</p> <p>Eleven skapar en mer mångsidig bild av sig själv i olika kommunikationssituationer- och miljöer, även situationer som anknyter till arbetslivet (<i>t.ex. genom att öva arbetsplatsintervjuer</i>).</p>	<p>K1 K2 K6 K7</p>
<p>Att tolka texter</p>			

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	<p>Eleven utvärderar aktivt sin egen kompetens i multilitteracitet, lär sig att identifiera utvecklingsområden och tillämpar det som hen lärt sig även i andra läroämnen.</p> <p>Eleven bekantar sig med texter som riktar sig till vuxna.</p> <p>Eleven bekantar sig också med krävande texttyper (<i>t.ex. allegorier, ironiska och satiriska texter samt intertextuella hänvisningar</i>).</p>	K1 K2 K3
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att läsa och tolka olika multimodala texter.</p> <p>Eleven granskar texter och uttrycksmedel i texter.</p> <p>Eleven utnyttjar i sina egna texter observationer som hen gjort om olika texter och om olika uttrycksmedel.</p>	K1 K2 K4 K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	I2	<p>Eleven läser och tolkar allt mer multimodala texter och förstår deras mål, uppgift och betydelse (<i>t.ex. reflekterande texter</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att använda begrepp som stödjer läsaren i tolkandet av texten (<i>t.ex. tema och symbolik</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin kritiska läsfärdighet.</p>	K1 K2 K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	<p>Eleven övar sig på att använda sina färdigheter för informationssökning genom att tillämpa dem i studierna och i vardagen.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att utvärdera olika kommunikativa metoder för att påverka i texter.</p>	K2 K4 K5 K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	<p>Eleven utvidgar sitt läsintresse utgående från det egna språk- och/eller kulturarvet.</p> <p>Eleven läser och tolkar hela verk och kortare skönlitterära texter.</p> <p>Eleven får upplevelser av litteratur, teater och filmer samt väntar sig vid att dela med sig av sina läs- och filmupplevelser.</p> <p>Eleven utvecklar sin färdighet att använda bibliotekstjänster.</p> <p>Eleven lär sig anknyta texter till olika kontexter (<i>t.ex. olika tidsepoker och stilriktningar</i>).</p>	K1 K2 K4 K5

Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	<p>Eleven övar sig på att utvärdera sig själv som skribent och textskapare.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att producera texter både muntligt och skriftligt.</p> <p>Eleven lär sig att identifiera och utvärdera sina egna styrkor och utvecklingsbehov som skribent och textskapare.</p>	K2 K4 K5 K7
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att skriva (<i>t.ex. genom att öva reflekterande och materialbaserade texter</i>).</p> <p>Eleven lär sig att förstå betydelsen av lämpliga språkval i olika situationer (<i>t.ex. genre- och kommunikationsspecifika språkval</i>).</p>	K2 K4 K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter att producera sakprosatexter inom de mest förekommande textgenrerna (<i>t.ex. berättelse, beskrivning, referat, argumenterande text, essä, rapport</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att känna igen sina egna styrkor och utvecklingsmål och kan använda denna information.</p>	K2 K4 K5 K6
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	<p>Eleven identifierar allt mer skillnader mellan skriftspråk och tal-språk och strävar efter att följa regler för skriftspråk i alla skriftliga alster.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att skriva flytande genom att öva sig på att producera texter i anknytning till fortsatta studier och arbetslivet (<i>t.ex. rapport, ansökan</i>).</p> <p>Eleven använder informations- och kommunikationsteknik i skriftlig kommunikation.</p>	K2 K4 K5 K6

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter att söka ändamålsenlig information och utvärdera informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleven övar sig på att använda källor och samt göra källhänvisningar.</p> <p>Eleven utvecklas som språkanvändare också ur en etisk synvinkel genom att få mer information om yttrandefrihet, upphovsrätt och etisk webbkommunikation.</p>	K2 K4 K5 K7
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	<p>Eleven bekantar sig med språksituationen i Finland och i världen och lär sig hur språk kan förändras.</p> <p>Eleven förstår vad språkets har för ställning i den egna språkgemenskapen.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att förstå och använda det svenska språkets satsstruktur på ett ändamålsenligt sätt (<i>t.ex. smidig meningsbyggnad</i>).</p>	K1 K2 K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	I4	<p>Eleven bekantar sig med begreppet kultur och olika sätt som används för att uttrycka kultur (<i>t.ex. film, teater, diskussionskultur, mediekultur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med centrala inhemska och nordiska författare och deras verk.</p> <p>Eleven bekantar sig med huvuddragen i litteraturhistoria.</p> <p>Eleven övar sig på att läsa och tolka klassiker och nutidslitteratur som riktar sig till vuxna.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen konstens stilriktningar, som romantiken och realismen.</p>	K1 K2 K4
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får	I4	<p>Eleven bekantar sig med betydande personer som påverkat Finlands och Åbos kulturliv.</p> <p>Eleven bekantar sig med det svenska språkets regionala och sociala variation.</p>	K2 K4 K6 K7

<p>en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former</p>	<p>Eleven bygger upp den egna identiteten både i det mångkulturella och flerspråkiga Åbo, Finland och världen.</p> <p>Eleven får information om det svenska språkets historia och särdrag (<i>t.ex. hur ordförrådet byggts upp, ord uppkommit och hur det svenska språket skiljer sig från andra språk</i>).</p>	
---	--	--

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från kon-

¹ Statsrådets förordning 422/2012

kret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs². Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen³. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I årskurserna 7–9 är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisningen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkännedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmanas eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsoplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

² Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

³ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	K1, K2, K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	K2, K4, K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsörråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna	I2	K1, K2, K4
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	K1, K2, K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsksningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	K2, K3
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	K2
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	K2

Att använda språket som stöd för allt lärande		
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärstilar och att lära sig av andra	I5	K1, K2, K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	K4, K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation. Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter. Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal. Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation. Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum). Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.

I2 Att tolka texter: Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi). Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord- och begreppsförråd. Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära stilriktningar i texter. Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin repertoar av textgenrer. Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordföråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter. Under-

visningen stärker behärskningen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor. Eleverna tränar olika stilarter och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text. Eleverna lär sig att välja lämpliga uttrycksätt för olika texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot. Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra. Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling. Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur. Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs. Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

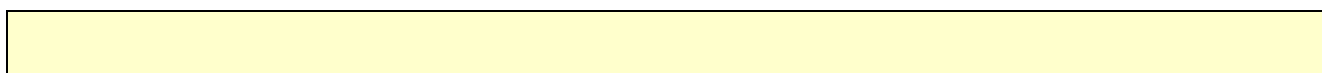
Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	Kommunikativa färdigheter	Eleven kan medverka konstruktivt i kommunikationssituationer.
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	Eleven förstår formellt tal, kommunikationen i undervisningen och media.
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttrycksätt i olika situationer	I1	Förmåga att uppträda	Eleven kan förbereda en presentation självständigt och uppträda och uttrycka sig själv på ett för situationen lämpligt sätt.
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter,	I2	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven kan närma sig texter kritiskt och känna igen textgenrer. Eleven kan med hjälp

vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.			av ändamålsenliga begrepp beskriva de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text. Eleven förstår att texter har olika mål och syften.
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	Förmåga att tolka texter	Eleven kan dra slutsatser och ställa kritiska frågor utgående från texter.
Att producera texter			
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	Eleven utnyttjar kunskap om de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text i sin skriftliga och muntliga produktion.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	Behärskning av skriftspråket	Eleven producerar förståeliga och koherenta texter, känner huvudsakligen till och kan tillämpa grundreglerna för skriftspråket i sitt skrivande.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	Hur den språkliga medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i texter, reflektera över deras betydelser samt beskriva skillnader mellan olika register och stilar.
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i syn-	I4	Kännedom om litteraturen och dess skeden	Eleven känner till den finlands-svenska litteraturen och kan namnge dess viktigaste skeden

nerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra			och kopplingar till världslitteraturen.
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva kulturens mångfald och vad flerspråkigheten innebär i samhället.
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika sätt att lära sig samt att lära sig av andra	I5	Hur elevens uppfattning om sitt eget sätt att kommunicera utvecklats samt förmåga att reflektera över det egna sättet att lära sig språk	Utvecklingen av elevens uppfattning om sitt eget sätt att kommunicera används inte som grund för elevens vitsord. Eleven känner till sina egna språkliga styrkor och utvecklingsområden och kan ställa upp mål för sitt lärande.
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	Förmåga att lägga märke till språk inom olika kunskapsområden	Eleven känner till hur språk används inom olika kunskapsområden.
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	Förmåga att söka information samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete	Eleven kan söka information mångsidigt från olika källor och kan planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete både på egen hand och tillsammans med andra.

Årskurs 7

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	<p>Eleven undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt på etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, hur man på olika sätt uttrycker sin åsikt, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleven handlar målinriktat, etiskt och konstruktivt i formella och mindre formella kommunikationssituationer i skolan och i samhället (<i>t.ex. olika diskussioner, förhandlingar, möten, debatter och intervjuer</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att argumentera, redogöra och referera.</p>	K1 K2 K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	<p>Eleven övar sin förmåga att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.</p> <p>Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	<p>Eleven övar sig på att självständigt förbereda och hålla muntliga presentationer.</p> <p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (<i>med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att åskådliggöra muntliga presentationer.</p>	K2
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt	I2	<p>Eleven övar sig på att identifiera berättande och beskrivande texter och urskilja deras språkliga drag.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika texters mål och syften.</p>	K1 K2 K4

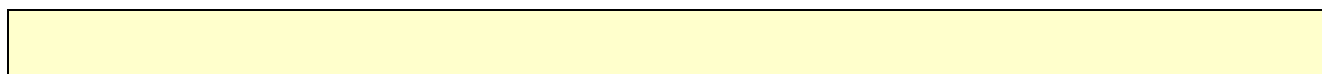
utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		<p>Eleven vidgar sitt ord-och begreppsförråd genom att läsa olika med tanke på studierna viktiga texttyper (<i>t.ex. läroämnestexter, medietexter och skönlitteratur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med lässtrategier vid läsning och analys av olika typer av texter och litteratur.</p>	
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	<p>Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (<i>hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att självständigt och i grupp tolka olika texter (<i>t.ex. tillförlitlighet, mål, uppgift, betydelse</i>).</p> <p>Eleven övar på sin förmåga att dra olika slutsatser om hurdana betydelser en text har utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.</p> <p>Eleven övar sig på att analysera sina egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.</p>	K1 K2 K4
Att producera texter			
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	<p>Eleven övar sig att både självständigt och i grupp med hjälp av ändamålsenliga begrepp beskriva de genretypiska dragen för en berättande och beskrivande text.</p> <p>Eleven övar skrivprocessens faser (<i>planering, produktion, bearbetning</i>) samt att använda olika informationskällor (<i>t.ex. kritik, etik</i>).</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	<p>Eleven övar sig på att producera förståeliga och koherenta texter.</p> <p>Eleven övar grundreglerna för skriftspråket.</p> <p>Eleven övar sig på att använda ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer.</p> <p>Eleven övar sig på att välja lämpliga uttrycksmedel för olika typer av texter (<i>t.ex. register</i>).</p>	K2 K3
Att förstå språk, litteratur och kultur			

<p>M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven iakttar språkets regelbundenheter (<i>t.ex. med hjälp av verb- och satstyper eller analogier</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över vilken betydelse textens olika språkliga och textuella drag har.</p> <p>Eleven övar sig på att beskriva texternas språkliga och textuella drag.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen språkets stildrag.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen språkets olika register och skillnader mellan olika stilar.</p> <p>Eleven övar sig på att dra slutsatser om språkets betydelser och strukturer (<i>satsstruktur, rektion</i>) samt hur språkliga val påverkar textens ton.</p>	<p>K4</p>
<p>M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven bekantar sig med olika litteraturgenrer.</p> <p>Eleven läser litteratur som lämpar sig för hens åldersgrupp.</p>	<p>K2</p>
<p>M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven reflekterar över begreppet kultur och olika former av kultur.</p> <p>Eleven utnyttjar lokalt kulturutbud.</p> <p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kulturell mångfald.</p> <p>Eleven bekantar sig med internationalisering på hemmaplan (<i>t.ex. festdagar, seder, matkultur, klädsel och musik</i>). Eleven stärker sin förståelse av den kulturella mångfalden genom att jämföra kulturella upplevelser från olika håll i världen.</p> <p>Eleven jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra.</p> <p>Eleven bekantar sig med film, teater och mediekultur.</p>	<p>K2</p>

		Eleven undersöker kritiskt mediernas funktion i det egna livet och i samhället.	
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärstilar och att lära sig av andra	15	<p>Eleven reflekterar över sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk.</p> <p>Eleven övar sig på att ställa upp mål för sitt lärande.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika lärstilar.</p> <p>Eleven delar med sig sin kunskap och lär sig av andra.</p> <p>Eleven övar sig på att använda sina språkkunskaper i studierna.</p>	K1 K2 K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	15	<p>Eleven bekantar sig med hur språket används inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven övar sin förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden.</p>	K1 K4 K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	15	<p>Eleven använder informations- och kommunikationsteknik för att söka information, lära sig samt utvärdera sitt eget lärande.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra.</p>	K1 K5 K6

Årskurs 8

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	<p>Eleven undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, hur man på olika sätt uttrycker sin åsikt, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleven handlar målinriktat, etiskt och konstruktivt i formella och mindre formella kommunikationssituationer i skolan och i samhället (<i>t.ex. olika diskussioner, förhandlingar, möten, debatter och intervjuer</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att argumentera, redogöra och referera.</p>	K1 K2 K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	<p>Eleven övar sin förmåga att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.</p> <p>Eleverna övar sig på att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttrycks sätt i olika situationer	I1	<p>Eleven förbereder och håller självständigt muntliga presentationer.</p> <p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (<i>med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att åskådliggöra muntliga presentationer.</p>	K2
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier	I2	<p>Eleven övar sig på att identifiera berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter och urskilja deras språkliga drag genom att använda ändamålsenliga begrepp.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika texters mål och syften.</p>	K1 K2 K4

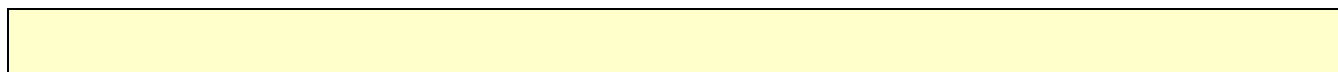
effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		<p>Eleven utvidgar sitt ord- och begreppförråd genom att läsa olika för studier och samhället viktiga textgenrer (<i>t.ex. läroämnestexter, medietexter, skönlitteratur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med lässtrategier för läsning och analys av olika typer av text- och litteraturgenrer.</p>	
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	<p>Eleven läser texter och fokuserar på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (<i>hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser</i>).</p> <p>Eleven övar kritisk tolkning av olika texter både självständigt och i grupp (<i>t.ex. pålitlighet, mål, uppgift, betydelse</i>).</p> <p>Eleven övar sin förmåga att dra olika slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.</p> <p>Eleven övar sig på att analysera sina egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.</p>	K1 K2 K4
Att producera texter			
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att med hjälp av ändamålsenliga begrepp producera olika texter och utnyttjar då sin kunskap om de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande text.</p> <p>Eleven övar skrivprocessens faser (<i>planering, produktion, bearbetning</i>) samt att använda olika informationskällor (<i>t.ex. kritik, etik</i>).</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	<p>Eleven övar sig att producera förståeliga och koherenta texter.</p> <p>Eleven övar grundreglerna för skriftspråket.</p> <p>Eleven övar att på ett mångsidigt sätt använda ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer.</p> <p>Eleverna övar sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.</p>	K2 K3
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intres-	I4	Eleven iakttar språkets regelbundenheter (<i>t.ex. med hjälp av verb- och satstyper eller analogier</i>).	K4

<p>sera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val</p>		<p>Eleven reflekterar över vilken betydelse textens olika språkliga och textuella drag har.</p> <p>Eleven övar sig på att beskriva texternas språkliga och textuella drag.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen språkets stildrag.</p> <p>Eleven övar sig på att observera och beskriva skillnader mellan språkets register och stilar.</p> <p>Eleven övar sig på att dra slutsatser om språkets betydelser och strukturer (<i>satsstruktur, rektion</i>) samt hur språkliga val inverkar på textens ton.</p>	
<p>M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra</p>	I4	<p>Eleven bekantar sig med olika litteraturgenrer.</p> <p>Eleven läser litteratur som lämpar sig för hens åldersgrupp.</p>	K2
<p>M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser</p>	I4	<p>Eleven utvidgar sin förståelse av kultur.</p> <p>Eleven utnyttjar lokalt kulturutbud.</p> <p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med internationalisering på hemmaplan (<i>t.ex. festdagar, sätt, matkultur, klädsel och musik</i>). Eleven stärker sin förståelse av den kulturella mångfalden genom att jämföra kulturella upplevelser från olika håll i världen.</p> <p>Eleven jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra.</p> <p>Eleven bekantar sig med film, teater och mediekultur.</p>	K2

		Eleven undersöker kritiskt mediernas funktion i det egna livet och i samhället.	
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärtilar och att lära sig av andra	I5	Eleven identifierar styrkor och utvecklingsmål i sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk. Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande. Eleven bekantar sig med olika lärtilar. Eleven delar med sig sin kunskap och lär sig av andra. Eleven övar sig på att använda sina språkkunskaper i studierna.	K1 K2 K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	Eleven observerar hur språk används inom olika kunskapsområden. Eleven övar sin förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleven jämför skillnader mellan vardagsspråk och hur språk används inom olika kunskapsområden.	K1 K4 K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	Eleven använder informations- och kommunikationsteknik för att söka information, lära sig samt utvärdera sitt eget lärande. Eleven utvecklar sin förmåga att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra.	K1 K5 K6

Årskurs 9

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	<p>Eleven undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, hur man på olika sätt uttrycker sin åsikt samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleven handlar målinriktat, etiskt och konstruktivt i formella och mindre formella kommunikationssituationer i skolan och i samhället (<i>t.ex. olika diskussioner, förhandlingar, möten, debatter och intervjuer</i>).</p> <p>Eleven argumenterar, redogör och refererar.</p>	K1 K2 K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade texter i medier.</p> <p>Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	<p>Eleven förbereder och håller självständigt muntliga presentationer.</p> <p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (<i>med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att åskådliggöra muntliga presentationer.</p>	K2
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla	I2	<p>Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga begrepp identifiera de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text.</p> <p>Eleven granskar texter kritiskt och förstår att texter har olika mål och syften.</p>	K1 K2 K4

elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		<p>Eleven utvidgar sitt ord- och begreppförråd genom att läsa olika för studier och samhället viktiga textgenrer (<i>t.ex. läroämnestexter, medietexter, skönlitteratur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med lässtrategier för läsning och analys av olika typer av text- och litteraturgenrer.</p> <p>Eleven övar sig på att identifiera olika stilinriktningar inom litteraturen.</p>	
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	12	<p>Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (<i>hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi</i>).</p> <p>Eleven övar kritisk tolkning av olika texter både självständigt och i grupp (<i>t.ex. pålitlighet, mål, uppgift, betydelse</i>).</p> <p>Eleven övar sin förmåga att dra olika slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna och gör kritiska frågor om texten.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons.</p>	K1 K2 K4
Att producera texter			
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	13	<p>Eleven producerar både självständigt och i grupp olika texter genom att använda sin kunskap om de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text.</p> <p>Eleven övar skrivprocessens faser (<i>planering, produktion, bearbetning</i>) samt att använda olika informationskällor (<i>t.ex. kritik, etik</i>).</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	13	<p>Eleven övar sig på att producera förståeliga och koherenta texter.</p> <p>Eleven befäster sina kunskaper om grundreglerna för skriftspråket.</p> <p>Eleven använder på ett mångsidigt sätt använda ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (<i>t.ex. infinita strukturer för korta och koncisa uttryck</i>).</p> <p>Eleverna övar sig på att välja lämpliga uttrycksätt för olika texter (<i>t.ex. språkets register</i>).</p>	K2 K3

Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	<p>Eleven iakttar språkets regelbundenheter (<i>t.ex. med hjälp av verb- och satstyper eller analogier</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över vilken betydelse textens olika språkliga och textuella drag har.</p> <p>Eleven övar sig på att beskriva texternas språkliga och textuella drag.</p> <p>Eleven känner igen språkets stildrag.</p> <p>Eleven övar sig på att observera och beskriva skillnader mellan register och stilar i språket.</p>	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	<p>Eleven lär sig att känna igen finländsk litteratur och de viktigaste skedena i dess utveckling.</p> <p>Eleven lär sig att uppfatta texters förhållande till andra texter.</p> <p>Eleven lär sig att förstå hur finländsk litteratur anknyter till världslitteraturen.</p>	K2
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	<p>Eleven beskriver kulturens mångfald och argumenterar för betydelsen av ett flerspråkigt samhälle.</p> <p>Eleven utnyttjar lokalt kulturutbud.</p> <p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med internationalisering på hemmaplan (<i>t.ex. festdagar, sätt, matkultur, klädsel och musik</i>). Eleven stärker sin förståelse av den kulturella mångfalden genom att jämföra kulturella upplevelser från olika håll i världen.</p> <p>Eleven jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra.</p> <p>Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling.</p>	K2

		<p>Eleven bekantar sig med film, teater och mediekultur.</p> <p>Eleven undersöker kritiskt mediernas funktion i det egna livet och i samhället.</p>	
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärstilar och att lära sig av andra	I5	<p>Eleven identifierar styrkor och utvecklingsmål i sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk.</p> <p>Eleven övar sig på att ställa upp mål för sitt lärande.</p> <p>Eleven identifierar och jämför olika lärstilar.</p> <p>Eleven delar med sig sin kunskap och lär sig av andra.</p> <p>Eleven övar sig på att använda sina språkkunskaper i studierna.</p>	K1 K2 K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	<p>Eleven identifierar hur språk används inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven övar sin förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven jämför skillnader mellan vardagsspråk och hur språk används inom olika kunskapsområden.</p>	K1 K4 K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	<p>Eleven använder informations- och kommunikationsteknik för att söka information, lära sig och utvärdera sin egen inläring.</p> <p>Eleven söker mångsidigt information från olika källor samt planerar, strukturerar och utvärderar sitt arbete självständigt och som en del av gruppen.</p>	K1 K5 K6

15.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i moders-

målen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

LÄROKURSER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET OCH FRÄMMANDE SPRÅK

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (finska eller svenska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i finska och svenska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

För läroämnet det andra inhemska språket har det inom dessa grunder fastställts sex lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i finska och svenska och i modersmålsinriktad finska och svenska medellång lärokurs (B1-lärokurs) i finska och svenska.

I läroämnet främmande språk har det fastställts sju olika lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i engelska, i annat främmande språk och i samiska, medellång lärokurs (B1-lärokurs) i främmande språk samt kort lärokurs (B2-lärokurs) i främmande språk, samiska och latin.

Beskrivningar av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET FINSKA

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Vid valet av texter och uppgifter ska man också fästa uppmärksamhet vid språkkunskap som behövs i arbetslivet. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

FINSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	K1, K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2, K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	K4
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	K2, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbets-sätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadieutbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla

dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkets betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.
Färdigheter för språkstudier			

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam

av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll			erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.2
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 7

FINSKA, A-LÄROKURS

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K

Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	<p>Eleverna funderar tillsammans på modersmålets, det andra inhemska språkets och tvåspråkighetens betydelse för individen.</p> <p>Eleven bekantar sig med möjligheter att höra och använda finska i det omgivande finskspråkiga samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med den finska kulturen.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera och att uttrycka sig på finska.</p> <p>Eleven lär sig att upptäcka möjligheter att använda finska i och utanför skolan.</p>	K2 K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven repeterar och lär sig språkvetenskapliga begrepp för att öka förståelsen för språkets strukturer (<i>t.ex. kasus- och tempusböjning</i>).</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att använda ordlistor.</p> <p>Eleven lär sig att sätta egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven övar sig på att kommunicera med andra i klassen.</p>	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att	I2	<p>Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och utvecklar sina färdigheter att lära sig finska.</p>	K1

kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande		Eleven blir medveten om möjligheter att använda finska utanför skolan.	
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	Eleven lär sig att diskutera teman som berör hemmet, skolan och hobbyer. Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på basen av olika bekanta teman och texter.	K4
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	Eleven övar sig på att ta initiativ i olika kommunikationssituationer. Eleven övar sig på att uttrycka sig så att innehållet i budskapet blir tydligt. Eleven tar reda på betydelsen av obekanta ord och uttryck.	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	Eleven övar sig på att använda de viktigaste artighetskutymerna. Eleven övar sig på att uttrycka sig sakligt och artigt.	K2 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationsökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutled-	I3	Eleven läser olika slags texter och tolkar och söker information i dem (<i>t.ex. släkt, vänner, skola, vardagssituationer</i>). Eleven förstår huvudinnehållet i muntliga framställningar.	K4

ningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll			
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven lär sig att både i tal och skrift berätta om sig själv, sin släkt och sin vardag.</p> <p>Eleven kan använda de mest centrala strukturerna (<i>t.ex. kasusformerna, tempusformerna, possessivsuffix</i>).</p>	K2 K3 K4

Årskurs 8

FINSKA, A-LÄROKURS

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att	I1	<p>Eleverna funderar på betydelsen av språkkunskap och hur viktigt det är att kunna finska för att klara sig i Finland.</p> <p>Eleven övar sig på att använda finska i det omgivande samhället och att söka information på finska.</p> <p>Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen.</p>	K1 K2

komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer			
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera och att uttrycka sig på finska i olika situationer.</p> <p>Eleven lär sig att använda finska i olika sammanhang och söka material på finska.</p>	K2 K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven fördjupar sina kunskaper i finskans strukturer (<i>t.ex. modalitet, adjektiv, räkneord</i>).</p> <p>Eleven använder sig av språkvetenskapliga begrepp som hen lärt sig i andra språk.</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven förstärker sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda olika slags läromedel.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleven lär sig att sätta egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven övar sig på att kommunicera med andra i klassen på ett uppbyggande sätt.</p>	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	<p>Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och utvecklar sina färdigheter att lära sig finska.</p> <p>Eleven blir medveten om möjligheter att använda finska utanför skolan samt på nätet.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i	I3	Eleven lär sig att diskutera för eleverna intressanta och aktuella teman.	K4

olika slag av vardagliga kommunikationssituationer		Eleven uttrycker sina åsikter på ett konstruktivt sätt med hjälp av olika medier.	
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	Eleven övar sig på att ta initiativ i olika kommunikationssituationer. Eleven övar sig på att variera sitt språk med hjälp av olika omskrivningar och utfyllnader för att försäkra sig om att samtalspartnern har förstått. Eleven tar reda på betydelsen av obekanta ord och uttryck.	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	Eleven övar sig på att använda de viktigaste artighetskutymerna. Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett sakligt och artigt sätt genom ta hänsyn till situationen.	K2 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informations-sökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	Eleven bekantar sig med mera faktabetonade texter (<i>t.ex. vårt land, natur, hobbyer, musik</i>). Eleven söker information om intressanta, aktuella texter och lär sig att hitta centralt innehåll i dem. Eleven förstår huvudinnehållet i muntliga framställningar samt innehållet i medier (<i>t.ex. Tv-program</i>).	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd tema-	I3	Eleven lär sig att både i tal och skrift producera varierande, berättande och beskrivande texter och därmed lära sig nya ord och uttryck.	K2 K3 K4

områden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal		Eleven kan använda mera avancerade strukturer (<i>t.ex. imperativ, konditionalis, adjektivens böjning, räkneord</i>).	
--	--	---	--

Årskurs 9

FINSKA, A-LÄROKURS

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	<p>Eleverna lär sig att förstå olika rättigheter och skyldigheter i anslutning till nationalspråken.</p> <p>Eleven vet att hen har nytta av det finska språket i sin egen vardag och framtid.</p> <p>Eleven bekantar sig med möjligheter att studera på finska i Åbo med dess omnejd.</p> <p>Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera och att uttrycka sig på finska i olika situationer.</p> <p>Eleven lär sig att använda finska i olika sammanhang och söka material på finska.</p>	K2 K5

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven fördjupar och förstärker sina kunskaper i finskans strukturer (<i>t.ex. infinita verbformer och objekt</i>)</p> <p>Eleven använder sig av språkvetenskapliga begrepp som hen lärt sig i andra språk.</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter för språkstudier med tanke på fortsatta studier.</p> <p>Eleven kan använda sig av olika slags läromedel samt söka tillförlitligt material.</p> <p>Eleven sätter egna mål och utvärderar sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven övar sig på att kommunicera med andra i mera krävande situationer.</p>	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	<p>Eleven är medveten om sina färdigheter att lära sig finska och kan utnyttja sina styrkor för att lära sig mera.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleven söker och använder olika slags material som stöder elevens lärande.</p> <p>Eleven är medveten om möjligheter till fortsatta studier på finska.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	<p>Eleven söker, bearbetar, producerar, kombinerar och diskuterar aktuella och intressanta teman.</p> <p>Eleven övar sig på att använda språk som behövs i arbetslivet och för fortsatta studier.</p>	K4

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	<p>Eleven diskuterar mera krävande teman och tar själv initiativ i kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven kan variera sitt språk med hjälp av olika omskrivningar och utfyllnader för att försäkra sig om att samtalspartnern har förstått.</p> <p>Eleven lär sig att hitta betydelsen av obekanta stående uttryck och kan variera sin text med hjälp av dessa uttryck.</p>	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	<p>Eleven kan använda de viktigaste artighetskutymerna.</p> <p>Eleven kan uttrycka sina åsikter och kan använda kompenserande strategier i olika kommunikationssituationer.</p>	K2 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationsökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	<p>Eleven kan läsa svårare finska texter och genom att använda sin slutledningsförmåga tolka innehållet och hitta det centrala i dem (<i>t.ex. det finska samhället, finsk kultur</i>).</p> <p>Eleven förstår huvudinnehållet i muntliga framställningar samt i innehållet i medier (<i>t.ex. nyheter</i>).</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven lär sig att både i tal och skrift producera mera avancerade berättande och beskrivande texter och därmed lära sig nya ord och uttryck (<i>t.ex. studier, yrkeslivet, samhället</i>).</p> <p>Eleven kan använda mera avancerade strukturer (<i>t.ex. passiv, objekt, participer, unipersonella uttryck</i>).</p>	K2 K3 K4

FINSKA, MODERSMÅLSINRIKTAD A-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K2, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetsätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas

i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självständigt läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygghet och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status	Eleven vet att var och en har rätt att använda och utveckla sitt språk. Eleven har en uppfattning om rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att mångsidigt använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärostrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.2

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.2
M9 erbjuda eleven och-tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå B1.2
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar

			de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.
--	--	--	---

Årskurs 7

MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA, A-LÄROKURS

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleverna funderar tillsammans på tvåspråkighetens betydelse för individen.</p> <p>Eleven bekantar sig med den finska kulturen.</p>	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven är medveten om sitt språkbruk och kan anpassa det enligt situationen både i tal och skrift.</p> <p>Eleven lär sig att skilja mellan olika varianter av språket.</p>	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika	I1	Eleven repeterar och lär sig språkvetenskapliga begrepp som ökar förståelsen för språkets strukturer (<i>t.ex. kasusböjning och tempusböjning</i>).	K2 K4

<p>språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet</p>			
<p>Färdigheter för språkstudier</p>			
<p>M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>	<p>12</p>	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att använda ordlistor.</p> <p>Eleven lär sig att sätta upp egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p>	<p>K1 K3 K7</p>
<p>M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande</p>	<p>12</p>	<p>Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och fördjupar sina färdigheter i finska.</p>	<p>K1</p>
<p>Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</p>			
<p>M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande</p>	<p>13</p>	<p>Eleven deltar i diskussioner som handlar om hemmet, skolan och hobbyer.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sina åsikter på basen av olika bekanta teman.</p>	<p>K4</p>
<p>M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i</p>	<p>13</p>	<p>Eleven bekantar sig med olika sätt att delta i skriftlig och muntlig kommunikation.</p>	<p>K2</p>

muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser			
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	<p>Eleven övar sig att använda de viktigaste artighetskutymerna.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sig sakligt och artigt med hjälp av olika slags texter.</p>	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	<p>Eleven läser mera faktabetonade texter (<i>t.ex. vårt land, natur, familjen, vänner och fritid</i>).</p> <p>Eleven söker information om intressanta, aktuella teman och lär sig att hitta centralt innehåll i dem.</p> <p>Eleven förstår innehållet i en formell eller informell diskussion.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer	I3	<p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter.</p> <p>Eleven berättar om vanliga konkreta ämnen.</p> <p>Eleven skriver olika slags texter och övar sig att uttrycka sina tankar.</p>	K2 K3 K4

MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA, A-LÄROKURS

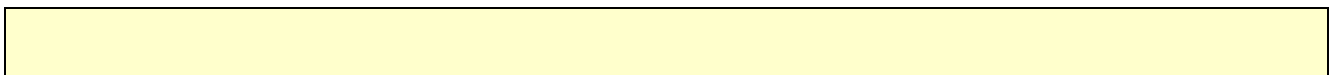
			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleverna funderar på betydelsen av språkkunskaper och hur viktigt det är att kunna de båda inhemska språken i Finland.</p> <p>Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen.</p>	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven är medveten om sitt språkbruk och kan anpassa det enligt situationen både i tal och skrift (<i>t.ex. artighet, bemötande av främmande personer</i>).</p>	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven fördjupar sina kunskaper i finskans strukturer (<i>t.ex. modus, adjektiv, räkneord</i>).</p> <p>Eleven kan utnyttja språkvetenskapliga begrepp som eleven lärt sig i andra språk.</p> <p>Eleven bekantar sig med finskans olika dialekter.</p>	K2 K4

Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	12	<p>Eleven förstärker sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda olika slags läromedel.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleven lär sig att sätta upp egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven deltar i diskussioner med andra i klassen på det sätt som situationen kräver.</p>	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	12	<p>Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och fördjupar sina färdigheter i finska.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	13	<p>Eleven diskuterar intressanta och aktuella teman.</p> <p>Eleven kan uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt och använda olika medier som stöd till sin argumentation.</p>	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	13	<p>Eleven lär sig att ta initiativ och använda lämpliga uttryck i olika situationer.</p> <p>Eleven kan rätta till missförstånd och diskutera betydelsen av mera komplicerade uttryck.</p>	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att	13	<p>Eleven övar sig att använda de viktigaste artighetskutymerna.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sig sakligt och artigt med hjälp av olika slags texter.</p>	K4 K6

öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	<p>Eleven läser mera faktabetonade texter (<i>t.ex. hälsa, musik</i>).</p> <p>Eleven söker information om intressanta, aktuella teman och lär sig att hitta centralt innehåll i dem.</p> <p>Eleven förstår innehållet i en formell eller informell diskussion.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer	I3	<p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter.</p> <p>Eleven berättar om vanliga konkreta ämnen.</p> <p>Eleven skriver mera personliga texter och övar sig att uttrycka sina tankar (<i>t.ex. föredrag, insändare</i>).</p>	K2 K3 K4

Årskurs 9

MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA, A-LÄROKURS

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleverna lär sig att förstå olika rättigheter och skyldigheter i anslutning till nationalspråken.</p> <p>Eleven bekantar sig med möjligheter att studera på finska.</p> <p>Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen och den kulturella mångfalden i närmiljön.</p>	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	Eleven är medveten om sitt språkbruk och kan anpassa det enligt situationen både i tal och skrift. Eleven kan dela med sig av sina kunskaper (<i>t.ex. arbetsintervju, olika ansökningar, PRAO och presentationer</i>).	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven fördjupar och förstärker sina kunskaper i finskans strukturer (<i>t.ex. passiv, participer, satsmotsvarigheter, interpunktion</i>).</p> <p>Eleven kan använda språkvetenskapliga begrepp som eleven lärt sig i modersmål och andra språk.</p>	K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med	I2	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter för språkstudier med tanke på fortsatta studier.</p> <p>Eleven kan använda olika slags mångsidigt autentiskt material och tillförlitliga källor för sitt lärande.</p>	K1 K3 K7

hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		<p>Eleven kan att sätta upp egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven kan delta i diskussioner som handlar om mera krävande aktuella teman.</p>	
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	12	<p>Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och fördjupar ytterligare sina färdigheter i finska.</p> <p>Eleven vet hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven kan använda olika slags mångsidigt autentiskt material och tillförlitliga källor för sitt lärande.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	13	<p>Eleven söker, bearbetar, producerar, kombinerar och diskuterar aktuella och intressanta teman.</p> <p>Eleven lär sig att använda språk som behövs i arbetslivet och för fortsatta studier.</p>	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	13	<p>Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation.</p> <p>Eleven kommunicerar skriftligt och muntligt i mera krävande situationer.</p> <p>Eleven kan utnyttja olika medier i kommunikationen.</p>	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin	13	<p>Eleven kan använda de viktigaste artighetskutymerna och tar hänsyn till kulturellt betingade aspekter.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sig sakligt och artigt med hjälp av olika slags texter (t.ex. <i>bloggar, intervjuer</i>).</p>	K4 K6

kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	<p>Eleven kan använda olika textförståelsestrategier.</p> <p>Eleven kan läsa svårare autentiska finska texter och genom att använda sin slutledningsförmåga tolka innehållet och hitta det centrala i dem (<i>t.ex. det finska samhället, kulturella fenomen, viktiga personer</i>).</p> <p>Eleven förstår innehållet i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion samt i innehållet i medier (<i>t.ex. nyheter</i>).</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer	I3	<p>Eleven lär sig mera omfattande ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter.</p> <p>Eleven berättar om konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra.</p> <p>Eleven skriver mera personliga texter och kan motivera sina åsikter.</p> <p>Eleven lär sig att använda mera komplicerade meningar och idiomatiska uttryck.</p>	K2 K3 K4

FINSKA, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	K2, K5
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	K2, K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. Att fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska och att jämföra det finska språket med andra språk eleverna studerar. Att använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Att träna kommunikativa färdigheter och uppmuntra eleverna att använda språket mångsidigt i olika situationer.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig rikligt i olika kommunikationssituationer och med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen. Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B1-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbe-

dömningen i B1-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	Kunskap om finskans tal-, skrift- och släktspråk	Eleven känner till några skillnader mellan talad och skriven finska samt några språk som är nära besläktade med finskan.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.
Färdigheter för språkstudier			
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.3

M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.3
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.3
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

15.4.3 FRÄMMANDE SPRÅK

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Målen för språkpedagogik och språkutveckling och möjligheterna att studera det andra inhemska språket och främmande språk finns beskrivna i avsnittet om undervisningen av det andra inhemska språket.

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogik och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Vid valet av texter och uppgifter ska man också fästa uppmärksamhet vid språkkunskap som behövs i arbetslivet. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

ENGELSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda engelska för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i engelska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på engelska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	K1, K2
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	K1, K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K3
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	K4, K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan	I3	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i engelska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i engelska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven	I3	Kulturellt lämpligt språkbudskap	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till

att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan			några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå B1.1
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Engelska kan läsas som A1-språk eller som A2-språk. De elever som inlett sina studier i engelska som A1-språk erbjuds 2 årsveckotimmar på årskurs 7 och 8 och 3 årsveckotimmar på årskurs 9. De elever som läser engelska som A2-språk erbjuds 2 årsveckotimmar på alla tre årskurser.

Målen för de två lärokurserna är de samma. A1-lärokursen på årskurs 9 kan dock innefatta fördjupade studier i den engelsktalande världens länder och kulturer, mer djupgående analys av olika varianter av engelska samt kommunikativa övningar som tar fasta på gruppens behov och intressen. Möjligheter till fördjupning i facktexter som är relevanta för elevernas kommande studier och/eller yrkesval samt ett mer omfattande slutarbete kan också erbjudas.

ENGELSKA, A1 OCH A2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven bekantar sig med fler- och parallellspråkigheten i världen samt de länder där engelskan antingen är det mest centrala språket eller ett parallellspråk.</p> <p>Eleven utforskar kulturer i de länder där engelska är det centrala språket.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	<p>Eleven bekantar sig med begreppet lingua franca och utforskar några av engelskans varianter.</p> <p>Eleven övar sig på att vara en aktiv i kommunikationspartner och att uttrycka sig själv på engelska, även med anspråkslösa språkfärdigheter.</p>	K1 K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Eleven repeterar och lär sig använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleven i studierna i engelska samt med att jämföra engelskan med andra språk.	K1 K3

Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven stärker sina färdigheter att studera språk, övar sig på att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, använda ordlistor samt uppfatta och kategorisera helheter.</p> <p>Eleven kan ställa upp egna mål och utvärdera sina lärstrategier samt delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.</p>	K1 K3
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I1	<p>Eleven stärker sina färdigheter att studera språk och övar färdigheter som behövs i grundskolans högre klasser.</p> <p>Eleven övar sig på att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, uppfatta och kategorisera helheter.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika sätt att använda engelska utanför skolan.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	<p>Eleven diskuterar på engelska ämnen i anknytning till hem, skola och hobbyer.</p> <p>Eleven uttrycker sina egna åsikter muntligt genom att ta ställning till olika texter.</p>	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	<p>Eleven övar sig på att i undervisningssituationer att vara aktiv i olika skeden av kommunikationen.</p> <p>Eleven lär sig strategier för att försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet och övar sig i att undvika eller ersätta obekanta ord samt att omformulera sitt budskap.</p>	K4 K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella	I3	Eleven övar sociala färdigheter i den engelsktalande världen (<i>t.ex. att hälsnings- och artighetskonventioner</i>).	K2

drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	<p>Eleven lär sig vokabulär och strukturer genom att lyssna till och läsa olika typer av texter (<i>t.ex. berättande och beskrivande texter</i>).</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och ställning som ett globalt språk då hen väljer texter.</p>	K4
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	<p>Eleven övar olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och ställning som ett globalt språk.</p> <p>Eleven använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna uttryck och idiom.</p> <p>Eleven tillämpar på ett självständigt sätt grundläggande uttalsregler.</p>	K5 K6

Årskurs 8

ENGELSKA, A1 OCH A2

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven fördjupar sina insikter i fler- och parallellspråkigheten i världen samt de länder där engelskan antingen är det mest centrala språket eller ett parallellspråk.</p> <p>Eleven fördjupar sig i den engelsktalande världens kulturella särdrag och typiska idiom.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	<p>Eleven fördjupar sin förståelse av begreppet lingua franca och utforskar några av engelskans varianter t.ex. genom att söka, utvärdera och producera olika typer av texter.</p> <p>Eleven övar sig på att vara en aktiv kommunikationspartner och att uttrycka sig själv på engelska.</p>	K1 K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleven i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk.</p>	K1 K3
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sina färdigheter att studera språk.</p> <p>Eleven övar sig på att söka och använda tillförlitlig information.</p> <p>Eleven kan ställa upp egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.</p>	K1 K3

når fram med sitt budskap			
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I1	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter att studera språk.</p> <p>Eleven övar sig på att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att uppfatta och kategorisera helheter.</p> <p>Eleven reflekterar över hur och i vilka situationer hen kan använda engelska utanför skolan.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	<p>Eleverna uttrycker på ett konstruktivt sätt olika åsikter om intressanta samtalsämnen.</p> <p>Eleven beaktar engelskans ställning som ett världsspråk.</p> <p>Eleven lär sig att ta egna initiativ då hen kommunicerar på engelska.</p>	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	<p>Eleven övar sig på att vara aktiv i olika lärsituationer i olika skeden av kommunikationen.</p> <p>Eleven lär sig strategier med vilka man kan försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet samt övar att sig på att undvika eller ersätta okända uttryck samt omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven väljer tillsammans med andra intressanta innehåll och övar sig på att berätta om sina egna intressen.</p> <p>Eleven bekantar sig med vokabulär och kommunikationsstilar som unga behöver i arbetslivet.</p>	K4 K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan	I3	Eleven lär sig typiska metoder för att kommunicera muntligt på engelska.	K2

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	<p>Eleven lär sig vokabulär och strukturer från texter som eleven hört eller läst, såsom berättande och beskrivande texter.</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk då hen väljer texter.</p>	K4
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	<p>Eleven övar olika kommunikationssituationer genom att utnyttja olika kommunikationskanaler.</p> <p>Eleven producerar många olika typer av berättande och beskrivande texter.</p> <p>I kommunikationssituationer tar eleven i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk.</p> <p>Eleven använder ett så rikt ordförråd som möjligt samt använder konstruktioner, allmänna uttryck samt idiom på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar på ett självständigt sätt grundläggande regler för uttal.</p>	K5 K6

Årskurs 9

ENGELSKA, A1 OCH A2

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven lär sig att på ett mer praktiskt plan kunna urskilja varianter i engelskan och att använda ett mer idiomatiskt språk.</p> <p>Eleven utökar sin förståelse för språkliga rättigheter.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	<p>Eleven förstår mångfalden av kulturer inom den engelsktalande världen.</p> <p>Eleven reflekterar över hur kunskaper i engelska kan användas på olika sätt i en global miljö.</p> <p>Eleven övar sig på att vara en aktiv i kommunikationspartner och att uttrycka sig själv på engelska.</p>	K1 K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven använder språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleven att studera engelska samt jämföra olika språk.</p>	K1 K3
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken	I2	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter att studera språk inför studier på andra stadiet.</p> <p>Eleven koncentrerar sig på att söka och använda tillförlitlig information.</p> <p>Eleven kan ställa upp egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna samt delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.</p>	K1 K3

det viktigaste är att man når fram med sitt budskap			
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I1	<p>Eleven övar sig på att tillämpa mångsidiga lärstrategier inför studier på andra stadiet.</p> <p>Eleven övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att uppfatta och kategorisera helheter.</p> <p>Eleven reflekterar över hur och i vilka situationer hen kan använda engelska utanför skolan.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	<p>Eleven skaffar, bearbetar och kombinerar information. Eleven producerar och presenterar texter samt diskuterar om för hen intressanta och aktuella ämnen samt arbetslivet och studier på andra stadiet.</p> <p>Eleven bekantar sig med språkkunskaper som behövs i studier och i arbetslivet.</p>	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	<p>Eleven övar att vara aktiv i olika lärsituationer i olika skeden av kommunikationen.</p> <p>Eleven lär sig strategier med vilka man kan försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet och övar att sig på att undvika eller ersätta okända uttryck samt omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven väljer tillsammans med andra innehåll som berör aktuella teman.</p> <p>Eleven övar språkkunskaper som behövs i arbetslivet och i studierna.</p>	K4 K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen	I3	Eleven övar olika typiska vardagliga kommunikationssituationer och tar hänsyn till kulturella aspekter.	K2

och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	<p>Eleven övar sig att lyssna till och läsa många olika typer av texter som strävar efter att påverka.</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk då hen väljer texter.</p>	K4
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	<p>Eleven övar sig att skriva många olika typer av texter som påverkar (<i>t.ex. cv, arbetsansökan och reklam</i>).</p> <p>Eleven övar att kommunicera i många olika typer av situationer genom att använda olika kommunikationskanaler.</p> <p>I kommunikationssituationer tar eleven i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk.</p> <p>Eleven använder ett så rikt ordförråd som möjligt samt använder konstruktioner, allmänna uttryck samt idiom på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar på ett självständigt sätt grundläggande regler för uttal.</p>	K5 K6

FRANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Det frivilliga långa B2-språket erbjuds fr.o.m. årskurs 6.

Bedömningskriterier

Mål för undervisningen	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
------------------------	-------------------------------------	--

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen kan	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven kan beskriva till vilka språkfamiljer de språk hör som hen kan eller studerar
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt (andra språk, olika nationaliteter, kön, kulturella vanor osv.)	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan målspråket och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	Förmåga att hitta material på målspråket	Eleven kan beskriva var man kan läsa och höra målspråket.
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		Kunskapsnivå A1.2
M7 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.

M8 uppmuntra eleven att använda olika, också nonverbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M9 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		Kunskapsnivå A1.2
M10 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		Kunskapsnivå A1.2
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Förmåga att producera texter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i den långa B2-lärokursen i främmande språk

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av sång, spel, rollspel och dramatiseringar få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella

mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i långa B2-lärokursen i främmande språk

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina kunskaper i det nya språket. Mångsidiga kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleven ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Årskurs 7

FRANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven diskuterar vilka världens mest talade språk är och reflekterar kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven utforskar franskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven sjunger, dramatiserar och interagerar på målspråket (<i>t.ex. rollspel</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på franska.</p> <p>Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p>	K1 K2

språklig nyfikenhet och medvetenhet		Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.	
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda målspråket utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven fortsätter att öva kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven fortsätter att öva artigt språkbruk på franska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att tillämpa olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, att skriva korta texter via t.ex. sociala medier</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda franska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven lär sig mer om ickeverbal kommunikation.</p> <p>Eleven tillämpar olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i möten mellan olika kulturer.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).</p> <p>Eleven utnyttjar material på franska, t.ex. på internet och i biblioteket.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder enkla ord och uttryck i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, min familj</i>).</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. elevens intressen och aktuella fenomen. I valen beaktas franskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig använda för franskans utmärkande skrivtecken och ljud.</p> <p>Eleven fortsätter att öva franskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och reflekterar mer ingående kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska franskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på franska.</p> <p>Eleven påminns om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda spanska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tilllåtande studieatmosfär, där	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fortsatt träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p>	K1 K3

det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans		Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning. Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven uppvisar artigt språkbruk på franska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten. Eleven övar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, ge respons samt skriva längre texter</i>). Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda franska i olika situationer.	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation. Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten. Eleven beaktar kulturella skillnader.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen. Eleven utnyttjar mer krävande material på franska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.	K4

		<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas franskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förväntas använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett mer korrekt sätt.</p> <p>Eleven fortsätter att öva franskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 9

FRANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven utvecklar sin medvetenhet om världens språkliga och kulturella mångfald och analyser sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och analyserar deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter utforska franskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven analyserar och tolkar kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven tränas i att behärska olika sätt att skriva på franska.</p> <p>Eleven blir mer medveten om hur interferens mellan olika språk kan stöda lärandet.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda franska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna befäster sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fördjupad träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar och fördjupar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka	I2	<p>Eleven fördjupar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	K1 K4 K5 K6

sätt att lära sig språk som passar hen bäst			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven uppvisar artigt språkbruk på franska och tillämpar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven behärskar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, debattera, hålla presentationer samt skriva längre texter</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda franska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation på ett naturligt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleven fördjupar sig i mer krävande material på franska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ett utökat ordförråd och mer mångsidiga strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många	I3	<p>Eleven använder mer ledigt ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p>	K3 K4

<p>möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll</p>	<p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas franskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förmår använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett korrekt sätt.</p> <p>Eleven klarar av franskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation på ett ledigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	<p>K5 K7</p>
--	---	------------------

SPANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Årskurs 7

SPANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

			
<p>Mål för undervisningen</p> <p>Årskurs 7</p>	<p>I</p>	<p>Kommunvis plan</p>	<p>K</p>
<p>Kulturell mångfald och språkmedvetenhet</p>			
<p>M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven diskuterar vilka världens mest talade språk är och reflekterar kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven utforskar spanskans ställning i världen.</p>	<p>K2</p>
<p>M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven sjunger, dramatiserar och interagerar på målspråket (<i>t.ex. rollspel</i>).</p>	<p>K1 K2</p>

och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på spanska. Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat. Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda målspråket utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål. Eleven fortsätter att öva kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga. Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning. Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven fortsätter att öva artigt språkbruk på spanska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten. Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att tillämpa olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, att skriva korta texter via t.ex. sociala medier</i>).	K2 K4 K5 K7

		Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda spanska i olika situationer.	
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig mer om ickeverbal kommunikation. Eleven tillämpar olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i möten mellan olika kulturer. Eleven beaktar kulturella skillnader.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>). Eleven utnyttjar material på spanska, t.ex. på internet och i biblioteket. Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts. Eleven beaktar kulturella skillnader. Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven använder enkla ord och uttryck i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, min familj</i>). Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. elevens intressen och aktuella fenomen. I valen beaktas spanskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt. Eleven lär sig använda för spanskan utmärkande skrivtecken och ljud.	K3 K4 K5 K7

		<p>Eleven fortsätter att öva spanskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	
--	--	---	--

Årskurs 8

SPANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och reflekterar mer ingående kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska spanskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på spanska.</p> <p>Eleven påminns om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2

M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda spanska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fortsatt träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven uppvisar artigt språkbruk på spanska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven övar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, ge respons samt skriva längre texter</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda spanska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleven utnyttjar mer krävande material på spanska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas spanskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förväntas använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett mer korrekt sätt.</p> <p>Eleven fortsätter att öva spanskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 9

SPANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven utvecklar sin medvetenhet om världens språkliga och kulturella mångfald och analyserar sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och analyserar deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter utforska spanskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven analyserar och tolkar kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven tränas i att behärska olika sätt att skriva på spanska.</p> <p>Eleven blir mer medveten om hur interferens mellan olika språk kan stöda lärandet.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda spanska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna befäster sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fördjupad träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar och fördjupar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att	I2	Eleven fördjupar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.	K1 K4 K5

modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.	K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven uppvisar artigt språkbruk på spanska och tillämpar aktivt lyssnande i kulturella möten. Eleven behärskar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, debattera, hålla presentationer samt skriva längre texter</i>). Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda spanska i olika situationer.	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation på ett naturligt sätt. Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten. Eleven beaktar kulturella skillnader.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen. Eleven fördjupar sig i mer krävande material på spanska, t.ex. på internet och via andra informationskällor. Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts. Eleven beaktar kulturella skillnader. Eleven tillägnar sig ett utökat ordförråd och mer mångsidiga strukturer i samband med texterna.	K4

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder mer ledigt ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas spanskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förmår använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett korrekt sätt.</p> <p>Eleven klarar av spanskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation på ett ledigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

TYSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Årskurs 7

TYSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven diskuterar vilka världens mest talade språk är och reflekterar kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven utforskar tyskans ställning i världen.</p>	K2

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven sjunger, dramatiserar och interagerar på tyska (<i>t.ex. rollspel</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på tyska.</p> <p>Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda tyska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven fortsätter att öva kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna	I3	Eleven fortsätter att öva artigt språkbruk på tyska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten.	K2 K4 K5

muntlig och skriftlig kommunikation		<p>Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att tillämpa olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, att skriva korta texter via t.ex. sociala medier</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda tyska i olika situationer.</p>	K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven lär sig mer om ickeverbal kommunikation.</p> <p>Eleven tillämpar olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i möten mellan olika kulturer.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).</p> <p>Eleven utnyttjar material på tyska, t.ex. på internet och i biblioteket.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer	I3	<p>Eleven använder enkla ord och uttryck i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, min familj</i>).</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. elevens intressen och aktuella fenomen. I valen beaktas tyskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnads-sätt.</p>	K3 K4 K5 K7

som är relevanta för textens innehåll	<p>Eleven lär sig använda för tyskan utmärkande skrivtecken och ljud.</p> <p>Eleven fortsätter att öva tyskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	
---------------------------------------	---	--

Årskurs 8

TYSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och reflekterar mer ingående kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska tyskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som	I1	Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på tyska.	K1 K2

förener respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet		Eleven påminns om hur ord lånas från ett språk till ett annat. Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.	
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda tyska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål. Eleven erbjuds fortsatt träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga. Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning. Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven uppvisar artigt språkbruk på tyska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten. Eleven övar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, ge respons samt skriva längre texter</i>). Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda tyska i olika situationer.	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrate-	I3	Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation.	K2 K4

gier		Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.	
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten. Eleven beaktar kulturella skillnader.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen. Eleven utnyttjar mer krävande material på tyska, t.ex. på internet och via andra informationskällor. Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts. Eleven beaktar kulturella skillnader. Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven använder ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen. Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas tyskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt. Eleven förväntas använda för tyskan utmärkande skrivtecken och ljud på ett mer korrekt sätt. Eleven fortsätter att öva tyskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation. Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.	K3 K4 K5 K7

TYSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven utvecklar sin medvetenhet om världens språkliga och kulturella mångfald och analyser sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och analyserar deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska tyskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven analyserar och tolkar kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven tränas i att behärska olika sätt att skriva på tyska.</p> <p>Eleven blir mer medveten om hur interferens mellan olika språk kan stöda lärandet.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda tyska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna befäster sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fördjupad träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar och fördjupar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven fördjupar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven uppvisar artigt språkbruk på tyska och tillämpar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven behärskar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, debattera, hålla presentationer samt skriva längre texter</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda tyska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation på ett naturligt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p>	K4

och intressanta muntliga och skriftliga texter		<p>Eleven fördjupar sig i mer krävande material på tyska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ett utökat ordförråd och mer mångsidiga strukturer i samband med texterna.</p>	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder mer ledigt ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas tyskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förmår använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett korrekt sätt.</p> <p>Eleven klarar av tyskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation på ett ledigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

FRÄMMANDE SPRÅK, B2-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas oftast i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	K1, K2, K4
Färdigheter för språkstudier		
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella

sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla

dem. Elevenna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B2-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B2-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad B2-lärokurs i främmande språk

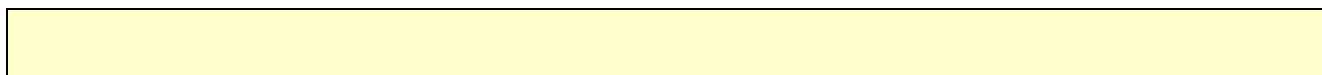
Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	I3		Kunskapsnivå A1.3
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven reder sig i många rutinemässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinemässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.3
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.2
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Franska, B2

Årskurs 8

FRANSKA, B2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven undersöker karaktäristiska drag i franska och jämför dessa med tidigare språkkunskaper.</p> <p>Eleven formar en uppfattning om det franska språkets ställning bland övriga världsspråk.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven reflekterar över vad som bäst stödjer lärandet av målspråket och ställer upp mål för sitt eget lärande.</p> <p>Eleven reflekterar över i vilka situationer franska kan användas.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig	I3	Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, främst i informella situationer, med perspektivet jag, vi och världen.	K4

och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier		Eleven övar talrytm, intonation och uttal i franskan.	
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar verbal, visuell, auditiv och kinestetisk kommunikation om många olika teman.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig användningen av franska i mer formella situationer.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig lyssna och läsa om olika teman på målspråket (<i>t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livet i fransktalande områden</i>). Eleven strävar efter att välja texter med beaktande av franskans geografiska utbredning och status. Eleven övar sig att använda ordbok.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att skriva och tala på franska om centrala teman. Eleven lär sig att identifiera franskans fonetiska tecken och producera rätt ljud i sitt uttal.	K5

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven söker, analyserar och delar med sig intressant information om de franska områdenas kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över eventuella fördomar i anknytning till det franska språket och dess kultur och lär sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs.</p> <p>Eleven ser kulturell mångfald som en positiv tillgång.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda	I2	<p>Eleven söker intressant material på franska som motsvarar de egna uppställda målen.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons på ett konstruktivt sätt.</p>	K3

även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällena att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven reflekterar över sätt att använda franska i arbetslivet.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8 med hjälp av mer utmanande muntliga och skriftliga texter.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven övar sig på att skriva och tala mer ledigt genom att diskutera centrala teman som eleverna själva valt. Eleverna utnyttjar olika kommunikationsmedel då de diskuterar.	K5

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven undersöker karaktäristiska drag i spanskan och jämför dessa med tidigare språkkunskaper.</p> <p>Eleven formar en uppfattning om spanska språkets ställning bland övriga världsspråk.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkrester, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven reflekterar över vad som bäst stödjer lärandet av målspråket och ställer upp mål för sitt eget lärande.</p> <p>Eleven reflekterar över i vilka situationer spanska kan användas.</p>	K3

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			K4
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, främst i informella situationer, med perspektivet jag, vi och världen. Eleven övar talrytm, intonation och uttal i spanskan.	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar verbal, visuell, auditiv och kinestetisk kommunikation om många olika teman.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig hur spanska används i mer formella situationer.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig lyssna och läsa på målspråket och om olika teman (<i>som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livet i spansktalande områden</i>). Eleven strävar efter att välja texter med beaktande av spanskans geografiska utbredning och status. Eleven övar sig att använda ordbok.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att skriva och tala om centrala teman på spanska. Eleven lär sig att identifiera spanskans fonetiska tecken och producera rätt ljud i sitt uttal.	K5

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven söker, analyserar och delar med sig intressant information om de spanska områdenas kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över eventuella fördomar i anknytning till det spanska språket och dess kultur och lär sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven söker intressant material på spanska som motsvarar de egna uppställda målen.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons på ett konstruktivt sätt.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			K4

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleverna väljer tillsammans de mest intressanta temana och utvecklar sina kunskaper och bygger vidare på det de lärt sig i årskurs 8.	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven reflekterar över sätt att använda spanska i arbetslivet.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8 med hjälp av mer utmanande muntliga och skriftliga texter.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven övar sig på att skriva och tala mer ledigt genom att diskutera centrala teman som eleverna själva valt. Eleverna utnyttjar olika kommunikationsmedel då de diskuterar.	K5

Tyska, B2

Årskurs 8

TYSKA, B2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven undersöker karaktäristiska drag i tyskan och jämför dessa med tidigare språkkunskaper.</p> <p>Eleven formar en uppfattning om tyska språkets ställning bland övriga världsspråk.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkrester, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven reflekterar över vad som bäst stödjer lärandet av målspråket och ställer upp mål för sitt eget lärande.</p> <p>Eleven reflekterar över i vilka situationer tyska kan användas.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig	I3	Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, främst i informella situationer, med perspektivet jag, vi och världen.	K4

och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier		Eleven övar talrytm, intonation och uttal i tyskan.	
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar verbal, visuell, auditiv och kinestetisk kommunikation om många olika teman.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig hur tyska används i mer formella situationer.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig lyssna och läsa på målspråket och om olika teman (<i>som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livet i tysktalande områden</i>). Eleven strävar efter att välja texter med beaktande av tyskans geografiska utbredning och status. Eleven övar sig på att använda ordbok.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att skriva och tala om centrala teman på tyska. Eleven lär sig att identifiera tyskans fonetiska tecken och producera rätt ljud i sitt uttal.	K5

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven söker, analyserar och delar med sig intressant information om de tyska områdenas kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över eventuella fördomar i anknytning till det tyska språket och dess kultur och lär sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda	I2	<p>Eleven söker intressant material på tyska som motsvarar de egna uppställda målen.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons på ett konstruktivt sätt.</p>	K3

även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleverna väljer tillsammans de mest intressanta temana och utvecklar sina kunskaper och bygger vidare på det de lärt sig i årskurs 8.	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven reflekterar över sätt att använda tyska i arbetslivet.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8 med hjälp av mer utmanande muntliga och skriftliga texter.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven övar sig på att skriva och tala mer ledigt genom att diskutera centrala teman som eleverna själva valt. Eleverna utnyttjar olika kommunikationsmedel då de diskuterar.	K5

--	--	--	--

15.4.4 MATEMATIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematiskt tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleven att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I **årskurserna 7-9** är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervisningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och samband mellan dem. Undervisningen ska inspirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att formulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat, noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Mål för undervisningen i matematik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1 – I6	K1, K3, K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1 – I6	K3, K7
Arbetsfärdigheter		
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1 – I6	K1, K4

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1 – I6	K1, K2, K4, K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1 – I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1 – I6	K1, K3, K4, K6
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället	I1 – I6	K1-K7
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1 – I6	K5
Begreppsliga och ämnesspecifika mål		
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1, I2	K1, K3, K4
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	K1, K4
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	K1, K4
M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	I2, I6	K1, K3, K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3, I4	K1, K4
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3, I4	K1, K4, K5
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	I5	K1, K4, K5
M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	I5	K1, K4, K5
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	I5	K1, K4
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	K3, K4, K5
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	K1, K4, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 7–9

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder: Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer: Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkrar sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

I3 Algebra: Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragsgradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

I4 Funktioner: Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänt proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställena till funktioner.

I5 Geometri: Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig bågvinkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i matematik i årskurs 7–9

Undervisningen ska utgå från ämnen, fenomen och problem som intresserar eleverna. Konkretisering är fortfarande en viktig del av matematikundervisningen. Eleverna uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. Varierande arbetsätt används i undervisningen. Eleverna matematiserar och löser problem individuellt och i grupp. Vid grupparbete arbetar var och en både för sitt eget och för gruppens bästa. Pedagogiska spel motiverar eleverna. Digitala verktyg, såsom kalkylprogram och dynamiska geometriprogram, används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7–9

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om elevens kunskaper är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Utvecklingen av kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt tillsammans med eleverna. Eleverna ska upplysas om vikten av att förstå innehållet. De ska få stöd för att gestalta större helheter och hitta samband. Vid differentiering beaktas elevernas kunskaper och de ska ges möjlighet att uppleva att de lyckas.

Undervisningen kan berikas genom att fördjupa det innehåll som behandlas gemensamt enligt elevernas intresse och kunskapsnivå. Skickliga elever ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer, till exempel olika projekt och problembaserade undersökningsuppgifter inom matematiska områden som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 7–9

Med mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer man utvecklingen av det matematiska tänkandet och självförtroendet samtidigt som studiemotivationen stärks. Responsen stödjer elevens positiva självbild i matematiklärandet. Eleverna ska regelbundet informeras om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen i matematik. Bedömningen vägleder varje elev att utveckla sina kunskaper och sin förståelse i matematik. Dessutom utvecklas färdigheterna att arbeta långsiktigt. Responsen ska hjälpa eleverna att iaktta vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur.

Eleverna ska ha en aktiv roll i bedömningen. Genom självbedömning lär de sig att ställa upp mål för sitt lärande och iaktta sina framsteg i relation till målen. Eleverna ska också handledas att fästa vikt vid sina arbetsätt och sina attityder till matematikstudierna.

Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Föremål för bedömning är elevens matematiska kunskaper och färdigheter och hur de tillämpas. I bedömningen fästs även vikt vid prestationssättet, hur eleverna motiverar sina lösningar, hur lösningarna är strukturerade och hur korrekta de är. I bedömningen beaktas därtill elevernas förmåga att använda hjälpmedel, inklusive digitala verktyg.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppledarens arbetsinsats och resultat. I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet på produktens matematiska innehåll och på framställningssättet. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppleddes arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Slutbedömningen infaller det läsår då matematik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i matematik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i matematik. Elevens kunskaper i matematik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i matematik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1 – I6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1 – I6	Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.
Arbetsfärdigheter			
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1 – I6	Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1 – I6	Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1 – I6	Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1 – I6	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	I1 – I6	Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1, I4, I6	Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1 – I6	Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1, I2	Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	Förståelse av talbegreppet	Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper.

M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	12, 16	Begreppet procent och procenträkning	Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer.
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	13, 14	Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en första gradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	13, 14	Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Eleven förstår begreppet variabel och funktion och kan rita grafen till en förstegrads- och en andragsradsfunktion. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	15	Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.
M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	15	Uppfattning om rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen bågvinkelel och medelpunktsvinkel.
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	15	Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	16	Förmåga att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven kan ge exempel på viktiga statistiska nyckeltal

			och behärskar hur man använder dem. Eleven kan bestämma både klassiska och statistiska sannolikheter.
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

Årskurs 7

MATEMATIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1- I6	Elevenns positiva självbild som elev i matematik stärks.	K1 K3 K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1- I6	Eleven lär sig att agera på ett ansvarsfullt sätt och övar sig att uttrycka sin åsikt på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att samarbeta med andra för att komma på lösningar och att ur olika infallsvinklar reflektera över hur motiverade de olika lösningsmodellerna är.	K3 K7
Arbetsfärdigheter			

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1- I6	Eleven uppmuntras att lita på sig själv och sina åsikter, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa de färdigheter hen tillägnat sig utanför skolan.	K1 K4
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1- I6	Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att tillämpa sin kunskap i praktiken i många olika typer av situationer då eleven uppträder, samarbetar och kommunicerar med andra människor.	K1 K3 K4 K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1- I6	Eleven ska uppmuntras till att komma på lösningar och att skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika infallsvinklar samt att bygga upp ny kunskap och insikt.	K1 K3 K4 K5 K6
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1- I6	Eleven uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier och planering av sitt arbete. Därtill uppmuntras eleven att ta ansvar för utvärderingen av den egna arbetsprocessen och hur den framskrider.	K1 K3 K4 K6
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	I1- I6	Eleven övar sig att tillämpa matematik i andra läroämnen och i det omgivande samhället. Eleven lär sig att förstå matematikens betydelse som ett vetenskapsområde som stödjer hållbar utveckling.	K1- K7
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1 I4 I6	Eleven övar sig på att analytiskt hantera och bearbeta information. Eleven övar sin förmåga att kritiskt granska information på många olika sätt.	K1 K4 K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna	I1- I6	Eleven använder smidigt informations- och kommunikationsteknik som en del av sitt eget och gruppens lärande.	K5

och för att lösa matematiska problem			
Begreppsliga och ämnes-specifika mål			
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1 I2	<p>Eleven övar uppgifter som kräver logiskt tänkande t.ex. genom att undersöka och presentera regler och samband på ett exakt sätt.</p> <p>Eleven reflekterar över och avgör antalet lösningsalternativ.</p> <p>Elevens förmåga att motivera och dra slutsatser stärks.</p> <p>Eleven övar sig på att tolka och producera matematisk text.</p> <p>Eleven bekantar sig med bevisföringens grunder.</p>	K1 K3 K4
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	<p>Eleven övar grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp.</p> <p>Eleven stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig att multiplicera och dividera ett bråk med andra bråk.</p> <p>Eleven undersöker tals delbarhet och lär sig att dela upp tal i primtalsfaktorer.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.</p> <p>Eleven övar potensräkning med heltal som exponent.</p>	K1 K4
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	<p>Eleven utvidgar talområdet till reella tal.</p> <p>Eleven fördjupar sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.</p>	K1 K4

M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	I2 I6	Eleven utvecklar sin förståelse av procenträkning.	K1 K3 K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3 I4	Eleven bildar och löser förstagrads ekvationer. Eleven använder analogier för att lösa uppgifter med anknytning till vardagliga situationer.	K1 K4
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3	Eleven övar sig på att bilda uttryck och förenkla dem. Eleven lär sig variabelbegreppet och att beräkna värdet av ett variabeluttryck. Eleven fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.	K1 K4 K5
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	I5	Eleven fördjupar förståelsen för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt lär sig begreppen kurva och stråle (<i>t.ex. genom att använda GeoGebra eller geobräde</i>). Eleven undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. Elevens förståelse för kongruens och likformighet stärks. Eleven tränar geometrisk konstruktion. Elevens kunskaper om längdenheter och enhetsbyten med längdenheter säkerställs och fördjupas.	K1 K4 K5
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	Eleven fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.	K3 K4 K5

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	Eleven övar sig på att avgöra riktigheten av ett påstående. Eleven fördjupar sitt algoritmiska tänkande (<i>t.ex. genom att använda flödesschema och sektormodell</i>).	K1 K4 K5 K6
--	----	--	----------------------

Årskurs 8

MATEMATIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1- I6	Elevens positiva självbild som elev i matematik stärks.	K1 K3 K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1- I6	Eleven lär sig att agera på ett ansvarsfullt sätt och övar sig att uttrycka sin åsikt på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att samarbeta med andra för att komma på lösningar och att ur olika infallsvinklar reflektera över hur motiverade de olika lösningsmodellerna är.	K3 K7
Arbetsfärdigheter			
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1- I6	Eleven uppmuntras att lita på sig själv och sina åsikter, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa de färdigheter hen tillägnat sig utanför skolan.	K1 K4

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1- I6	Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att tillämpa sin kunskap i praktiken i många olika typer av situationer då eleven uppträder, samarbetar och kommunicerar med andra människor.	K1 K3 K4 K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1- I6	Eleven ska uppmuntras till att komma på lösningar och att skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika infallsvinklar samt att bygga upp ny kunskap och insikt.	K1 K3 K4 K5 K6
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1- I6	Eleven uppmuntras ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier och för planering av sitt arbete. Därtill uppmuntras eleven att ta ansvar för utvärdering av den egna arbetsprocessen och hur den framskrider.	K1 K3 K4 K6
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	I1- I6	Eleven övar sig på att tillämpa matematik i andra läroämnen och i det omgivande samhället. Eleven lär sig att förstå matematikens betydelse som ett vetenskapsområde som stödjer hållbar utveckling.	K1- K7
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1 I4 I6	Eleven övar sig på att analytiskt hantera och bearbeta information. Eleven övar sin förmåga att kritiskt granska information på många olika sätt.	K1 K4 K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1- I6	Eleven använder smidigt informations- och kommunikationsteknik som en del av sitt eget och gruppens lärande.	K5

Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1 I2	<p>Eleven övar uppgifter som kräver logiskt tänkande t.ex. genom att undersöka och presentera regler och samband på ett exakt sätt.</p> <p>Eleven reflekterar över och avgör antalet lösningsalternativ.</p> <p>Elevens förmåga att motivera och dra slutsatser stärks.</p> <p>Eleven övar sig på att tolka och producera matematisk text.</p> <p>Eleven bekantar sig med bevisföringens grunder.</p>	K1 K3 K4
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	<p>Elevens färdigheter att räkna med bråk stärks.</p> <p>Elevens förmåga att utföra räkneoperationer med decimaltal fördjupas t.ex. genom att använda exempel ur vardagen.</p>	K1 K4
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	<p>Eleven fördjupar sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.</p> <p>Eleven lär sig begreppet kvadratroten och utför räkneoperationer med kvadratroten.</p>	K1 K4
M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	I2 I6	<p>Eleven utvecklar sin förståelse av procenträkning.</p> <p>Eleven övar sig på att beräkna procentuella andelar och en del av en helhet utgående från ett procenttal.</p> <p>Eleven lär sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.</p>	K1 K3 K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3 I4	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att lösa förstgradsekvationer och lär sig att lösa ofullständiga andragradsekvationer.</p> <p>Eleven bekantar sig med och löser förstgradsolikheter.</p>	K1 K4
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och	I3 I4	<p>Eleven övar sig på att förenkla potensuttryck.</p> <p>Eleven bekantar sig med polynombegreppet och övar addition, subtraktion och multiplikation av polynom.</p> <p>Eleven övar sig på att bilda uttryck och förenkla dem.</p>	K1 K4 K5

producera funktions- grafer		<p>Eleven åskådliggör samband både algebraiskt och grafiskt (<i>t.ex. genom att använda exempel ur vardagliga situationer</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med direkt och omvänd proportionalitet.</p> <p>Eleven tolkar grafer t.ex. genom att studera hur en funktion växer och avtar.</p>	
M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	I5	<p>Eleven lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner (<i>t.ex. genom att använda exempel ur vardagliga situationer</i>).</p> <p>Eleven lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats (<i>t.ex. genom att använda GeoGebra</i>).</p>	K1 K4 K5
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	I5	<p>Eleven beräknar omkretsen och arean av polygoner.</p> <p>Eleven övar sig på att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en cirkelbåge och arean av en sektor.</p> <p>Elevens kunskaper om areaenheter och enhetsbyten med areaenheter säkerställs och fördjupas.</p>	K1 K4
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att samla, strukturera och analysera information.</p> <p>Elevens förståelse av medelvärde och typvärde säkerställs.</p> <p>Eleven lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet spridning.</p> <p>Eleven tolkar och producerar olika diagram (<i>t.ex. genom att använda program för tabellräkning</i>).</p> <p>Eleven beräknar sannolikheter.</p>	K3 K4 K5
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tän-	I1	<p>Eleven övar sig på att avgöra riktigheten av ett påstående.</p> <p>Eleven fördjupar sitt algoritmiska tänkande.</p>	K1 K4

kande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem		Eleven programmerar och tränar god programmeringspraxis. Eleven använder egna eller färdiga datorprogram som en del av matematikstudierna (<i>t.ex. genom att använda GeoGebra eller Excel vid övning av programmering</i>).	K5 K6
--	--	---	----------

Årskurs 9

MATEMATIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1- I6	Elevens positiva självbild som elev i matematik stärks.	K1 K3 K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1- I6	Eleven lär sig att agera på ett ansvarsfullt sätt och övar sig att uttrycka sin åsikt på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att samarbeta med andra för att komma på lösningar och att ur olika infallsvinklar reflektera över hur motiverade de olika lösningsmodellerna är.	K3 K7
Arbetsfärdigheter			
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1- I6	Eleven uppmuntras att lita på sig själv och sina åsikter, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa de färdigheter hen tillägnat sig utanför skolan.	K1 K4
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig	I1- I6	Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att tillämpa sin kunskap i praktiken i många	K1 K3 K4

exakt och matematiskt både muntligt och i skrift		olika typer av situationer då eleven uppträder, samarbetar och kommunicerar med andra människor.	K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1- I6	Eleven ska uppmuntras till att komma på lösningar och att skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika infallsvinklar samt att bygga upp ny kunskap och insikt.	K1 K3 K4 K5 K6
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1- I6	Eleven uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier och för planering av sitt arbete. Därtill uppmuntras eleven att ta ansvar för utvärderingen av den egna arbetsprocessen och hur den framskrider.	K1 K3 K4 K6
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	I1- I6	Eleven övar sig på att tillämpa matematik i andra läroämnen och i det omgivande samhället. Eleven lär sig att förstå matematikens betydelse som ett vetenskapsområde som stödjer hållbar utveckling.	K1- K7
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1 I4 I6	Eleven övar sig på att analytiskt hantera och bearbeta information. Eleven övar sin förmåga att kritiskt och mångsidigt granska information.	K1 K4 K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1- I6	Eleven använder smidigt informations- och kommunikationsteknik som en del av sitt eget och gruppens lärande.	K5
Begreppsliga och ämnes-specifika mål			
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1 I2	Eleven övar processer som kräver logiskt tänkande, t.ex. genom att undersöka och presentera regler och samband på ett exakt sätt. Eleven reflekterar över och avgör antalet lösningsalternativ. Elevens förmåga att motivera och dra slutsatser stärks.	K1 K3 K4

		Eleven övar sig på att tolka och producera matematisk text. Eleven bekantar sig med bevisföringens grunder.	
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	Elevens förmåga att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal säkerställs.	K1 K4
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	Eleven använder tidigare inlärd färdigheter.	K1 K4
M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	I2 I6	Elevens färdigheter i procenträkning fördjupas.	K1 K3 K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3 I4	Eleven löser ekvationssystem algebraiskt och grafiskt.	K1 K4
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3 I4	Eleven övar sig på att förenkla potensuttryck. Elevens förmåga att addera, subtrahera och multiplicera polynom säkerställs. Eleven övar sig på att bilda uttryck och förenkla dem. Eleven åskådliggör samband både algebraiskt och grafiskt.	K1 K4 K5
M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	I5	Eleven tillämpar Pythagoras sats och trigonometriska funktioner.	K1 K4 K5
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	I5	Eleven undersöker tredimensionella kroppar (<i>t.ex. genom att använda program för 3D-modellering</i>). Eleven lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Elevens kunskaper om volymenheter och enhetsbyten med volymenheter säkerställs och fördjupas.	K1 K4
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	Eleven fördjupar sin förmåga att samla, strukturera och analysera information.	K3 K4 K5

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	Eleven övar sig på att avgöra riktigheten av ett påstående.	K1
		Eleven fördjupar sitt algoritmiska tänkande.	K4
		Eleven programmerar och tränar god programmeringspraxis.	K5
		Eleven tillämpar egna eller färdiga datorprogram som en del av matematikstudierna.	K6

15.4.5 BIOLOGI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkunskaper och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i ärftlighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iakttä sin livsmiljö och förändringar i den. Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Mål för undervisningen i biologi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Biologisk kunskap och förståelse		

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1–I4, I6	K4, K5
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur	I1–I5	K4, K5
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1–I4, I6	K4, K7
M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för ärftlighet och evolution	I1, I4, I5	K1
M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	I5	K3
M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	I6	K4, K7
Biologiska färdigheter		
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1–I6	K1
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	I1– I5	K1, K5
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1–I4, I6	K5, K6, K7
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1–I6	K1, K5
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet	I6	K2, K3, K7
Attityder och värderingar		
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1–I6	K7
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för biologi i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att biologisk undersökning (I1) och exkursioner i naturen och närmiljön (I2) ska ingå i andra ämnesområden. Innehållet utformas till helheter för olika årskurser.

I1 Biologisk undersökning: Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

12 Exkursioner i naturen och närmiljön: Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

13 Ekosystemets grundstruktur och funktion: Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

14 Vad är liv?: Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärftlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

15 Människan: I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

16 En hållbar framtid: Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåtts.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i årskurs 7–9

Målet är att eleverna i biologiundervisningen har möjlighet att arbeta i olika lärmiljöer som stödjer forskningsorienterat lärande, både i och utanför skolan. I samband med fält- och laboratoriearbete handleds eleverna att iaktta och använda undersökningsmetoder som är typiska för biologin. Med tanke på målen för biologiundervisningen är det också viktigt att eleverna får lära sig använda digitala lärmiljöer för att söka, behandla, tolka och presentera biologisk information.

Arbetsätten i biologi ska väljas så att de främjar kommunikation och social gemenskap och tar hänsyn till elevernas olika individuella behov. Genom mångsidiga arbetssätt får eleven olika erfarenheter, kan tillägna sig naturvetenskapliga undersökningsmetoder och lär sig att dra slutsatser samt rapportera och tillämpa sin kunskap. I enlighet med målen för biologiundervisningen utvecklas förmågan att reflektera över värdeval

genom upplevelser, erfarenheter och praktiskt arbete. Dessutom utvecklas förmågan att kritiskt granska fenomen och olika informationskällor.

Handledning, differentiering och stöd i biologi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för biologiundervisningen är det viktigt att handleda eleverna att göra iakttagelser och undersökningar självständigt och i grupp samt i olika lärmiljöer. I fält- och laboratoriearbete ska säkerhetsaspekter beaktas. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av olika arbetsmetoder. Undersökande lärande, arbete tillsammans, ansvar för det egna arbetet, en fördjupad relation till naturen och koppling till tidigare kunskap stödjer elevernas tillväxt och utveckling och ökar glädjen i lärandet. Med tanke på målen i biologi är det viktigt att upptäcka elevernas eventuella svårigheter i laboratorie- eller fältarbete. De ska få stöd i arbetet utgående från sina styrkor och vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika stödformer. Differentiering kan genomföras i gemensamma undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och avancera i egen takt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i biologi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i biologi stödjer elevernas motivation, utvecklar forskningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i biologi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina biologikunskaper i praktiken. I bedömningen i biologi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevens teoretiska kunskaper som biologiska färdigheter i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Läraren iakttar elevens förmåga att göra observationer, samla in, bearbeta, tolka, utvärdera och presentera olika slags material. Vidare bedöms förmågan att använda utrustning som är typisk för biologin, digitala verktyg samt förmågan att genomföra små experiment och undersökningar i och utanför skolan. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla elevernas arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då biologi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i biologi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i biologi. Elevens kunskaper i biologi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Biologisk kunskap och förståelse			

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1-I4, I6	Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven kan beskriva grundstrukturen i skogsekosystemet och hur det fungerar. Eleven identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. Eleven kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemets funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur	I1–I5	Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven kan beskriva principerna för klassificering inom organismsamhället, kan benämna organismers struktur och beskriva deras livsfunktioner. Eleven kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt känna igen, klassificera och jämföra grupper av organismer.
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1–I4, I6	Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. Eleven identifierar typiska organismer i närmiljön och förstår deras betydelse för naturens mångfald.
M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för ärftlighet och evolution	I1, I4, I5	Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärftlighet och evolution	Eleven förstår och kan beskriva arvsmassans och miljöns påverkan i organismernas individutveckling. Eleven kan beskriva hur livet och naturens mångfald har utvecklats som ett resultat av evolution.
M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	I5	Uppfattning om människokroppens uppbyggnad och hur den fungerar	Eleven kan beskriva människokroppens grundläggande uppbyggnad och livsfunktioner och redogöra för huvudprinciperna för människans tillväxt och utveckling.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	I6	Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.
Biologiska färdigheter			
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1–6	Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera välgrundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	I1–I5	Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1–I4, I6	Förmåga att samla organismer och odla växter experimentellt	Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling av organismer. Eleven genomför ett odlingsexperiment under handledning.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1–I6	Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk

			undersökning och rapportera om resultaten.
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet	I6	Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.
Attityder och värderingar			
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1-6	Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Årskurs 7

BIOLOGI

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			

Biologisk kunskap och förståelse			
M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1- I4 I6	Eleven övar att förstå olika vattensystem, deras grundstruktur och funktion.	K4
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismernas struktur	I1- I5	Eleven övar grundprinciperna i organismsamhällets systematik och övar sig att jämföra olika organismers strukturer. Eleven bekantar sig med organismsamhällets grupper: arkéer, bakterier, djur, växter och svampar.	K4
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1- I4 I6	Eleven bekantar sig med den närliggande naturen genom utfärder och genom att göra observationer av olika livsmiljöer. Eleven lär sig att känna igen de vanligaste vattenorganismerna. Eleven övar sig att förstå organismernas anpassning till olika vattensystem.	K4 K7
M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	I6	Eleven utvärderar människans inverkan på vattensystem och förstår vattensystemens betydelse. Eleven bekantar sig med naturskydd av vattenmiljöer.	K4 K7
Biologiska färdigheter			
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1- I6	Eleven övar ett naturvetenskapligt sätt att tänka. Eleven övar sin förståelse för organismernas förökning, tillväxt och utveckling samt faktorer som inverkar på dessa.	K1
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	I1- I5	Eleven bekantar sig med användningen av mikroskop, olika provtagningsredskap och skapandet av biologiska undersökningar genom att ställa frågor, skapa hypoteser och göra observationer och tolkningar. Eleven övar sig att göra en enkel skriftlig forskningsrapport.	K1 K5
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla	I1- I4 I6	Eleven lär sig att sammanställa en organismsamling.	K7

växter för att förstå biologiska fenomen			
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1- I6	Eleven övar sig att observera omgivningen och dess arter genom att göra utfärder till vattendrag i närmiljön. Eleven övar att göra småskaliga undersökningar och utgående från dessa dra slutsatser om den egna livsmiljön.	K1 K5
Attityder och värderingar			
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hans miljömedvetenhet	I1- I6	Elevens intresse för naturen och hobbyer i anknytning till naturen stärks genom utfärder och observationer av närmiljön. På utfärderna betonas betydelsen av att röra sig ansvarsfullt i naturen. Elevens intresse för att respektera och skydda naturen stärks. Eleven bekantar sig med olika organismer och livets grundförutsättningar samt lär sig att förstå vilken positiv betydelse även små miljögränningar har för olika organismer och närmiljön.	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	Eleven övar att handla naturetiskt.	K7

Årskurs 8

BIOLOGI

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Biologisk kunskap och förståelse			

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1- I4 I6	<p>Eleven bekantar sig med olika ekosystem i den finländska naturen.</p> <p>Eleverna gör utfärder, observationer och småskaliga undersökningar i närmiljön.</p> <p>Eleven studerar ekosystemets struktur och funktion genom att studera skogens organismer.</p> <p>Eleven lär sig känna igen de vanligaste organismerna i skogen och studerar deras växelverkan.</p> <p>Eleven gör en organismsamling.</p>	K4
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1- I4 I6	<p>Eleven lär sig de vanligaste skogsarterna.</p> <p>Eleven lär sig att förstå arternas anpassning till skogsnaturen.</p> <p>Eleven ökar sin förståelse för naturens mångfald genom att bekanta sig med olika ekosystem.</p>	K4 K7
M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	I6	<p>Eleven gör småskaliga undersökningar i närmiljön och observerar ekosystemets funktion samt människans påverkan.</p> <p>Eleven bekantar sig med skogen som en naturtillgång och reflekterar över hållbara sätt att använda skogen.</p> <p>Eleven lär sig om ekosystemtjänster genom att bekanta sig med skogarnas betydelse för Finland och hela världen.</p> <p>Eleven utvecklar en positiv attityd till naturen t.ex. genom att göra utfärder i närmiljön.</p>	K4 K7
Biologiska färdigheter			
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1- I6	Eleven övar sig på naturvetenskapligt tänkande genom att planera och genomföra småskaliga undersökningar. Via undersökningarna lär sig eleverna att forma naturvetenskapliga frågor, hypoteser och slutsatser.	K1
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk	I1- I5	Eleven använder för biologin typiska undersöknings- och mätutrustning. Eleven använder olika redskap och metoder för insamling av prover, t.ex. vid sammanställningen av en organismsamling.	K1 K5

undersökning samt informations- och kommunikationsteknik		Eleven övar sig på att rapportera de egna undersökningarnas resultat genom att använda informations- och kommunikationsteknik.	
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1- I4 I6	Eleven sammanställer under handledning en organismsamling.	K1
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1- I6	Eleven lär sig att observera omgivningen och dess organismer genom utfärder i närmiljön. Eleven gör fältstudier som undersöks på plats eller i skolan. I samband med undersökningar lär sig eleven att göra hypoteser, undersöka samt utarbeta rapporter om resultaten.	K1 K5
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet	I6	Eleven lär sig att göra ekologiskt och etiskt motiverade val utgående från sin kunskap om och sina erfarenheter av naturen och hur den fungerar. Eleven övar sig på att motivera med hjälp av rapportering, argumenterande skrivande och genom att debattera.	K2 K3 K7
Attityder och värderingar			
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1- I6	Eleven stärker sin upplevelse av naturen. Elevens intresse och entusiasm för att respektera naturen och skydda miljön genom att göra utfärder och observera naturen stärks. Eleven övar att röra sig i naturen på ett ansvarsfullt sätt genom att respektera allemansrätten och de skyldigheter som man har då man rör sig i naturen.	K7
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	Eleven reflekterar över varje människas eget ansvar för en hållbar framtid genom att studera närmiljön. Eleven reflekterar över hur olika faktorer kan ha en positiv eller negativ inverkan på bevarandet av skogsnaturens mångfald. Eleven övar sig på att göra ekologiskt och etiskt motiverade val och påverka via dessa val.	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	Eleven reflekterar över varje människas eget ansvar för en hållbar framtid genom att studera närmiljön.	K7

		Eleven övar sig på att ta ansvar genom att planera och genomföra naturskyddsprojekt med anknytning till närmiljön.	
		Eleven lär sig att påverka via ekologiska och etiska val.	

Årskurs 9

BIOLOGI

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Biologisk kunskap och förståelse			
M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för äftlighet och evolution	I1 I4 I5	Eleven bekantar sig med grunderna i äftlighet och reflekterar över hur arvsmassan påverkar individens utveckling och egenskaper. Eleven bekantar sig med evolutionens grundprinciper och hur livet utvecklats på jordklotet.	K1
M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	I5	Eleven bekantar sig med människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner. Eleven granskar människans förökning, utveckling och tillväxt.	K3
Biologiska färdigheter			
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1- I6	Eleven lär sig hur man planerar och genomför småskaliga experiment och test i anknytning till människans livsfunktioner. Eleven övar att planera förverkliga, förverkliga och observera undersökningen. Eleven stärker via försök och experiment sin förmåga att forma naturvetenskapliga frågor, hypoteser och slutsatser.	K1

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	I1- I5	Eleven bekantar sig med utrustning som behövs vid biologisk undersökning och mätning då hen gör småskaliga undersökningar. Undersökningarna gäller människans fysiologi. Eleven övar sig på att använda informations- och kommunikationsteknik i utförandet av experiment. Eleven övar informations-sökning, analys, källkritiskt tänkande och statistik.	K1 K5
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1- I6	Eleven övar sig på att enligt möjlighet arbeta i en laboratorielik lärmiljö. Eleven övar sig på att observera, samla in och spara information genom att mångsidigt använda informations- och kommunikationsteknik. Eleven övar sig på att ställa upp hypoteser, planera undersökningens olika skeden samt att rapportera om resultaten.	K1 K5
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och –beslutsfattandet	I6	Eleven reflekterar över hur biologisk kunskap och biologiska färdigheter kan användas i vardagslivet och i samhället. Eleven övar sig på att motivera sina åsikter utgående från biologisk information.	K2 K3 K7
Attityder och värderingar			
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1- I6	Eleven agerar enligt principer för hållbar utveckling.	K7
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	Eleven övar sig på att använda biologiska kunskaper och färdigheter vid etiska frågor gällande människan och miljön. Eleven övar sig att framföra motiveringar för etiskt hållbara val.	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	Eleven bekantar sig med olika sätt att påverka. Eleven övar att handla och påverka på ett sätt som stödjer en hållbar utveckling.	K7

15.4.6 GEOGRAFI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Mål för undervisningen i geografi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Geografisk kunskap och förståelse		
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1-I6	K1, K4, K5
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1–I4, I6	K4, K5
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen	I1-I6	K2, K4
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1-I6	K7
Geografiska färdigheter		
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1-I6	K1
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	I1-I6	K4, K5

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1-I6	K5, K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1-I6	L1
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	I1-I6	K4
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1-I6	K2
M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	I1-I6	K7
Attityder och värderingar		
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1-I6	K7
M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	I1-I6	K3, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för geografi i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att kartbilden över jordklotet (I1) och bevakningen av aktuella händelser i världen (I2) ska ingå i andra ämnesområden. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Kartbild över områdena på jordklotet: Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld: Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhets-händelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden: Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer: Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen: Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser: Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för undervisningen i geografi är det centralt att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan. Fältarbete, exkursioner i naturen och den byggda miljön samt användning av digitala lärmiljöer och geodata är en väsentlig del av geografiundervisningen. Lärande via spel ökar elevernas motivation. Ett forskningsorienterat arbetsätt stödjer eleven att utveckla sitt geografiska tänkande och sina problemlösnings- och undersökningsfärdigheter och främjar gemensamt och interaktivt arbete.

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i närmiljön och på andra håll i världen. Arbetsätten ska väljas med hänsyn till den värld eleverna lever i, internationalism och samarbete med aktörer utanför skolan. I undervisningen ska eleverna ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet.

Handledning, differentiering och stöd i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för geografiundervisningen är det viktigt att vägleda eleverna att iaktta den omgivande världen och förstå fenomenen som förekommer i den. Bevakningen av aktuella nyheter stödjer varje elev att skapa sig en världsbild. I fältundervisningen tolkar eleverna närmiljön med hjälp av alla sinnen och delar gemensamma upplevelser med varandra och med läraren. När det gäller stöd är det med tanke på målen i geografi viktigt att upptäcka om eleverna har svårigheter med att göra spatiala bedömningar och i synnerhet med att läsa och tolka kartor. Eleverna ska få handledning och stöd i att använda geodata och andra geomedier i vardagliga situationer. Elevernas förmåga att gestalta den närmaste omgivningen och världen utvecklas genom att läraren stödjer och uppmuntrar dem utifrån deras egna styrkor samt vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika former av stöd. Differentiering kan genomföras i undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och i övningar där det är möjligt att avancera individuellt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i geografi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i geografi stödjer elevernas motivation, utvecklar undersökningsfärdigheterna och hjälper eleverna att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i geografi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina kunskaper i praktiken. I bedömningen i geografi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevernas teoretiska kunskaper och geografiska färdigheter som på geomediale färdigheter och förmåga att kritiskt granska information. Dessutom bedöms förmågan att använda informations- och kommunikationsteknik samt utrustning som är typisk för geografin. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla varje elevs arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då geografi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i geografi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i geografi. Elevens kunskaper i geografi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geografisk kunskap och förståelse			
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1-I6	Uppfattning av en kartbild av jordklotet och kännedom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1–I4, I6	Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen	I1-I6	Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kul-

och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen			turella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1-I6	Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.
Geografiska färdigheter			
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1-I6	Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	I1-I6	Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1-I6	Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1-I6	Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt

			presentera undersökningsresultaten muntligt.
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	I1-I6	Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1-I6	Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.
M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	I1-I6	Förmåga att delta och påverka	Eleven medverkar i ett projekt där man tillsammans ökar trivseln i närmiljön eller bevarar miljöns mångfald. Eleven förstår och kan beskriva betydelsen av globalt ansvar i sitt arbete.
Attityder och värderingar i geografi			
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1-I6	Förmåga att främja hållbar utveckling	Eleven kan berätta hur man handlar ansvarsfullt i och utanför skolan. Eleven kan ta ställning i frågor som gäller hållbar utveckling och kan ge exempel på en hållbar livsstil.
M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	I1-I6	Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan

			granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.
--	--	--	--

Årskurs 7

GEOGRAFI

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Geografisk kunskap och förståelse			
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1- I6	Eleven bekantar sig med jordklotets kartbild och centrala platsers läge och namngivning.	K1 K4 K5
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1- I4 I6	Eleven övar sig på att förklara naturgeografiska fenomen. Eleven bekantar sig med Jordens planetarism och dess inverkan på jordklotet. Eleven bekantar sig med dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner.	K4 K5
Geografiska färdigheter			
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1- I6	Eleven undersöker olika områden och övar sig att beskriva och förklara skillnader dem emellan. Eleven lär sig att tolka olika kartor och fokus sätts på att granska hela jordklotet. Eleven övar sig på att ställa geografiska frågor och reflekterar över svaren.	K1

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	I1- I6	Eleven övar sig på att mäta avstånd på kartan med hjälp av olika skalor. Eleven övar sig på att röra sig i naturen med hjälp av en karta.	K4 K5
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1- I6	Eleven övar sig på att använda bilder, diagram, kartor, karttjänster och andra geomedier i skolarbetet och i vardagen. Eleven övar sig på att för hand rita enkla kartor och diagram. Eleven övar positionsbestämning med hjälp av gradnätet. Eleven bekantar sig med användningen av GIS-applikationer.	K5 K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1- I6	Eleven gör en liten geografisk undersökning. Eleven övar sig på att åskådliggöra sina undersökningsresultat med hjälp av geomedier och presentera resultaten muntligt.	K1
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1- I6	Eleven övar sig på att arbeta i grupp och utvärdera sin egen aktivitet. Eleven övar sig på att presentera sina åsikter i anknytning till geografien och lyssna på olika åsikter.	K2
Attityder och värderingar			
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1- I6	Eleven övar att handla i enlighet med en ansvarsfull och hållbar livsstil i skolan och utanför skolan. Eleven reflekterar över sina egna konsumtionsval. Eleven övar sig att ta ställning till frågor beträffande hållbar utveckling.	K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Geografisk kunskap och förståelse			
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1- I4 I6	<p>Eleven lär sig att förklara naturgeografiska fenomen.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika naturgeografiska fenomen och deras förekomst i Finland.</p> <p>Eleven reflekterar över Östersjöns betydelse för Finland.</p>	K4 K5
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen	I1- I6	<p>Eleven lär sig att observera och gestalta kulturgeografiska fenomen.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika kulturer: människors liv, boende och näringsliv.</p> <p>Eleven lär sig att beskriva hur kulturlandskapen varierar i Finland.</p>	K2 K4
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1- I6	<p>Eleven granskar samspelet mellan naturen och människan; hur naturen påverkar människans liv och näringsgrenar samt hurdan inverkan människans verksamhet har på naturens tillstånd.</p> <p>Eleven reflekterar över varför en hållbar användning av naturresurser är viktigt.</p>	K7
Geografiska färdigheter			

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1- I6	<p>Eleven undersöker olika områden och övar sig att beskriva och förklara skillnader dem emellan.</p> <p>Eleven bekantar sig med den egna närmiljön, kommunen och Finland genom att tolka olika regionala kartor.</p> <p>Eleven övar sig på att ställa geografiska frågor och fundera på svaren till dem.</p>	K1
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1- I6	Eleven övar sig på att använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i skolarbetet och i vardagen.	K5 K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1- I6	<p>Eleven gör en småskalig geografisk undersökning av exempelvis närmiljön.</p> <p>Eleven åskådliggör sina undersökningsresultat med hjälp av geomedier och presenterar resultaten muntligt.</p>	K1
M9 lära eleven att iakttä miljö och förändringar i miljö samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	I1- I6	<p>Eleven lär sig att observera förändringar i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med miljöförändringar och deras bakomliggande orsaker med fokus på Finland.</p> <p>Eleven följer med aktuella nyheter i anknytning till geografiska fenomen och reflekterar över orsaken till händelserna.</p>	K4
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1- I6	<p>Eleven övar sig på att arbeta i grupp och utvärdera sitt eget deltagande.</p> <p>Eleven övar sig på att presentera och motivera sina åsikter, lyssna på olika åsikter och konstruktivt diskutera kring geografiska frågor.</p>	K2
Attityder och värderingar			
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1- I6	<p>Eleven övar sig på att handla i enlighet med en ansvarsfull och hållbar livsstil i skolan och utanför skolan.</p> <p>Eleven övar sig på att ta ställning till frågor beträffande hållbar utveckling.</p>	K7

GEOGRAFI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Geografisk kunskap och förståelse			
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1- I6	Eleven övar sig på att använda olika kartor med fokus på centrala ortnamn i Europa.	K1 K4 K5
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen	I1- I6	Eleven övar sig på att observera och gestalta kulturgeografiska fenomen. Eleven bekantar sig med kulturer, människors levnadssätt och boende samt näringsgrenar på olika håll i världen. Eleven beskriver hur kulturlandskap varierar på olika ställen på jordklotet.	K2 K4
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1- I6	Eleven övar sig på att förklara växelverkan mellan människans verksamhet och naturen; hur naturmiljön påverkar människors liv och näringsgrenar samt hurdana effekter människans verksamhet har på naturmiljöns tillstånd på olika ställen på jordklotet. Eleven funderar över varför det är viktigt att använda naturresurser, som t.ex. energikällor, på ett hållbart sätt.	K7
Geografiska färdigheter			
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1- I6	Eleven undersöker olika områden. Eleven övar sig på att beskriva och förklara skillnader mellan olika områden. Eleven bekantar sig med och tolkar olika kartor på regionnivå; den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen.	K1

		Eleven övar sig på att ställa naturgeografiska frågor och funderar på svaren till dem.	
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1- I6	Eleven övar sig på att använda bilder, kartor, karttjänster, geografisk information och andra geomedier i skolarbetet och i vardagen. Eleven producerar och använder geomedier mångsidigt genom att använda datorprogram och nättjänster samt genom att rita för hand. Eleven framställer och tolkar geomedier genom att använda GIS-applikationer.	K5 K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1- I6	Eleven gör en liten geografisk undersökning. Eleven presenterar undersökningsresultat genom att använda färdigheter i geomedier på ett mångsidigt sätt. Eleven använder olika sätt att publicera en undersökning.	K1
M9 lära eleven att iakta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	I1- I6	Eleven lär sig att observera förändringar i närmiljön. Eleven bekantar sig med miljöförändringar och deras bakomliggande orsaker med fokus på Europa och världen. Eleven följer aktuella nyheter i anknytning till geografiska fenomen och reflekterar över bakgrunden till händelserna.	K4
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1- I6	Eleven övar sig på att arbeta i grupp och utvärdera sin egen aktivitet. Eleven övar sig på att presentera och motivera åsikter om geografiska fenomen. Eleven lär sig att förhålla sig konstruktivt till olika åsikter samt fördjupar sina färdigheter i argumentation.	K2
M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	I1- I6	Eleven utvecklar sin delaktighet genom att arbeta i ett projekt där man tillsammans med andra förbättrar trivsamteten i närmiljön eller bevarar naturens mångfald (<i>t.ex. skräptalko eller avfallskampanj</i>). Eleven funderar över det globala ansvaret i sina egna handlingar (<i>t.ex. produktens livscykel</i>).	K7
Attityder och värderingar			
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1- I6	Eleven övar sig på att handla i enlighet med en ansvarsfull och hållbar livsstil i skolan och utanför skolan. Eleven övar sig på att ta ställning till frågor beträffande hållbar utveckling.	K7

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	I1- I6	<p>Eleven lär sig att känna igen den regionala identiteten och hur den påverkas.</p> <p>Eleven lär sig mångfald gällande naturen, människans verksamhet och kulturen.</p> <p>Eleven lär sig att beskriva kulturens och människornas mångfald i närmiljön.</p> <p>Eleven kan beskriva betydelsen av ett gott liv, kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.</p>	K3 K7
--	-----------	---	----------

15.4.7 FYSIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Mål för undervisningen i fysik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1-I6	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1-I6	K1, K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1-I6	K6, K7
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	I1-I6	K3, K7
Forskningsfärdigheter		
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1-I6	K1, K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1-I6	K2, K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1-I6	K2, K5
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	I1-I6	K2, K3, K5
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1-I6	K5
Kunskaper i fysik och användning av dem		
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1-I6	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1-I6	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1-I6	K2, K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	K1, K4
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	I5, I6	K1

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1-I6	K6
--	-------	----

Centralt innehåll som anknyter till målen för fysik i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att naturvetenskaplig forskning (I1) ingår i samtliga områden. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Naturvetenskaplig forskning: Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön: Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

I3 Fysik i samhället: Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden: Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världssalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Växelverkan och rörelse: Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

I6 Elektricitet: Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i fysik. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklar elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur fysik och teknik tillämpas, ska man utöver skolans utrymmen utnyttja lokala möjligheter, till exempel den närmaste omgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7–9

Med tanke på målen i fysik är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får eleverna lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika nivåer av tänkande. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas begynnande förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleverna formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då fysik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i fysik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till kriterierna för slutbedömningen i fysik. Elevens kunskaper i fysik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som

kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

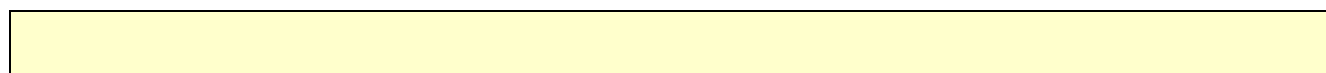
Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1-I6		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1-I6	Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1-I6	Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	I1-I6	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1-I6	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1-I6	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1-I6	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	I1-I6	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att skapa, planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1-I6	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.
Kunskaper i fysik och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1-I6	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1-I6	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgå-

			ende från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1-I6	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1, I4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	I5, I6	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1-I6	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

Årskurs 7

FYSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1- I6	Eleven lär sig att känna igen fysikaliska fenomen i vardagen.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven lär sig att observera omgivningen och gör handledda mätningar av fysikaliska fenomen som anknyter till elevens egen verklighet.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven bekantar sig med fysikaliska fenomen som har betydelse i elevens liv. Eleven studerar vilka hälsoeffekter dessa fenomen har; radioaktivitet och strålning. Eleven lär sig hur man kan ha nytta av strålning.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven lär sig fysik utgående från sina egna observationer. Eleven gör praktiska mätningar (<i>t.ex. svängnings- och vågrörelse samt ljuset</i>).	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör handledda undersökningar i grupp, parvis och självständigt. Eleven iakttar självständigt olika fenomen i fysiken. Eleven gör mätningar och undersökningar (<i>t.ex. av svängnings- och vågrörelse samt av ljusets egenskaper</i>).	K2 K5

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven utarbetar rapporter om mätningarna och reflekterar över hur väl de egna lösningarna fungerar.	K2 K5
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven lär sig använda informationsteknik för att söka, behandla samt presentera information och de egna undersökningsresultaten. Eleven söker praktiska exempel på det som behandlas i undervisningen från verkligheten utanför skolan.	K5
Kunskaper i fysik och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven lär sig grundläggande begrepp i fysiken: temperatur, ljus, ljud och vågrörelse.	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1- I6	Eleven lär sig förstå världsalltets strukturer och dimensioner och studerar fysiken som vetenskap.	K1
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med astronomins och fysikens utveckling.	K1 K4

FYSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1- I6	Eleven bekantar sig ur fysikens synvinkel med energi och mekanik i sin egen livsmiljö.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven lär sig att utöver kvalitativt åskådliggörande söka information och också kvantitativt observera fysikaliska fenomen i omgivningen. Eleven övar sig på att tillämpa sina kunskaper i fysik i sitt eget liv.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven lär sig i vilka praktiska situationer kunskaper i fysik behövs. Eleven lär sig mekanikens grunder. Eleven söker exempel på mekanik från verkligheten utanför skolan.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven bekantar sig med fysikens betydelse i trafiken och reflekterar över vilken betydelse det som hen lärt sig har för trafiksäkerheten. Eleven undersöker olika exempel på mekanik och tryck och söker de bästa tillämpningarna för dessa ur fysikens synvinkel.	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i	I1- I6	Eleverna bekantar sig med olika skeden i den experimentella undersökningsprocessen.	K1 K5

samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt		Eleven gör mätningar av kroppars rörelse, jämvikt och tryck samt bekantar sig med tillämpningar av ämnet hemma och i arbetslivet.	
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven övar sig på att sammanställa undersökningsresultat och presentera dem med hjälp av grafer. Eleven använder applikationer inom informationstekniken som stöd. Eleven övar sig på att studera publikationer inom fysik.	K2 K5
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	I1- I6	Eleven letar på ett innovativt sätt efter exempel på mekanikens lagbundenheter i sin omgivning. Eleven bekantar sig med problemlösningssmodeller i anknytning till ämnet.	K2 K3 K5
Kunskaper i fysik och användning av dem			
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven lär sig att skaffa information om fenomen som studeras och övar sig på att jämföra de erhållna resultaten. Eleven lär sig att använda modern teknologi i mätningar.	K5
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven lär sig fysikaliska begrepp i anknytning till energi, bekantar sig med olika energiformer och hur de produceras. Eleven lär sig begreppen arbete och effekt.	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara	I1- I6	Eleven studerar hur växelverkan ger upphov till rörelse samt olika mekaniska fenomen.	K1

fenomen samt att göra prognoser		Eleven bekantar sig kvantitativt med värmefenomen och fördjupar sig i värmeenergi.	
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1- I6	Eleven sätter sig in i mekanikens betydelse och övar sig att jämföra olika energilösningar.	K2 K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med mekanikens utveckling, reflekterar över användningen av teknologi i det moderna samhället och hur det påverkar elevens eget liv.	K1 K4
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	I5 I6	Eleven utvecklar sina kunskaper i mekanik, rörelse och energi med tanke på fortsatta studier.	K1

Årskurs 9

FYSIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1- I6	Eleven lär sig att förstå teknologins betydelse och att hålla sig uppdaterad inom området.	K1

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven förstår att det är viktigt att behärska de olika delområdena inom fysiken. Eleven förstår att det är viktigt att skaffa information. Elevens uppfattning om sitt eget kunnande stärks.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven reflekterar över hurdana färdigheter i fysik hen behöver i sina fortsatta studier och i det vardagliga livet.	K6 K7
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	I1- I6	Eleven övar sig på att beakta hållbar utveckling och förnybara energilösningar med tanke på framtiden. Eleven följer aktuella händelser inom fysikens område. Eleven gör beräkningar i anknytning till elenergi.	K3 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven fördjupar sin kunskap om forskningen inom fysik. Eleven lär sig att formulera frågor som anknyter till fysik. Eleven planerar experimentella undersökningar.	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör mätningar och presenterar dessa självständigt och i grupp genom att använda informationsteknik.	K2 K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven publicerar undersökningsresultat och utvärderar deras tillförlitlighet, riktighet och betydelse.	K2 K5

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	I1- I6	<p>Eleven fördjupar sig i centrala principer som anknyter till ellära och lär sig att tillämpa dessa i sina egna kreativa lösningar.</p> <p>Eleven bekantar sig med energiproduktion och förbrukning samt olika kraftverk.</p> <p>Eleven lär sig principerna för elöverföring inom fysik.</p>	K2 K3 K5
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven bekantar sig med informationstekniska lösningar i fysiken och lär sig att använda olika tillämpningar.	K5
Kunskaper i fysik och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	<p>Eleven löser storhetsekvationer och bekantar sig med applikationsprogram.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om centrala begrepp inom fysiken och sin förmåga att tillämpa dem.</p>	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1- I6	<p>Eleven lär sig magnetismens grunder.</p> <p>Eleven lär sig storheter i anknytning till elektriska kretsar: spänning och elström.</p> <p>Eleven lär sig mera om elektromagnetisk strålning och radioaktivitet.</p> <p>Eleven övar praktiska räkneuppgifter inom ellära.</p>	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt	I1- I6	Eleven tillägnar sig den kunskap inom fysik som är nödvändig med tanke på fortsatta studier och i arbetslivet.	K2 K4

bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt		<p>Eleven övar sig på att utvärdera informationens riktighet och tillämpbarhet.</p> <p>Eleven övar sig på att skriva och producera fysikalisk text.</p>	
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	<p>Eleven bekantar sig med elektricitetens och strålningens historia.</p> <p>Eleven lär sig mera om modern forskning inom fysiken.</p>	K1 K4
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	I1- I6	Eleven gör kvantitativa och kvalitativa undersökningar av elektriska kretsar.	K1
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1- I6	<p>Eleven bekantar sig med vilket kunnande i fysik som behövs i olika yrken.</p> <p>Eleven lär sig tillämpa sina kunskaper.</p>	K6

15.4.8 KEMI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnets struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Mål för undervisningen i kemi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1–I6	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1–I6	K1, K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1–I6	K6, K7
M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel	I1–I6	K3, K7
Forskningsfärdigheter		
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1–I6	K1, K7

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1–I6	K2, K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1–I6	K2, K5
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	I1–I6	K2, K3, K5
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1–I6	K5
Kunskaper i kemi och användning av dem		
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1–I6	K1
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen	I1–I6	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt	I1–I6	K2, K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1–I6	K1, K4
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	I5, I6	K1
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1–I6	K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för kemi i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att naturvetenskaplig forskning (I1) ingår i samtliga områden. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Naturvetenskaplig forskning: Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera

resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön: Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

I3 Kemi i samhället: Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

I4 Kemin som grund för världsbilden: Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Ämnens egenskaper och struktur: Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnen studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar: Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbyggnaden och utvecklingen av elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska kemikalie- och avfallslagstiftningen samt arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur kemi och teknik tillämpas, ska man utöver skolans lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel näromgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i kemi är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna

uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika tankenivåer. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas förmåga att tänka abstrakt.Handledning och stöd, valet av arbetsätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i kemi i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från säkerhet i arbetet till uppgifter som mäter färdigheter och från styrda undersökningar till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att identifiera sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla forskningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet och på diskussioner. Utöver alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då kemi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i kemi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i kemi. Elevens kunskaper i kemi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1-I6		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1-I6	Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1-I6	Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel	I1-I6	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vi-	I1-I6	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt

dareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet			för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1-I6	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1-I6	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	I1-I6	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1-I6	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.
Kunskaper i kemi och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla	I1-I6	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang

sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier			och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen	I1-I6	Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt	I1-I6	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1, I4	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	I5, I6	Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1-I6	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

KEMI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1- I6	Eleven bekantar sig med kemiska produkter i sin egen livsmiljö och med hur de hanteras på ett säkert sätt. Eleven lär sig att hantera kemiska ämnen på ett ansvarsfullt sätt.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven undersöker vilka kemiska reaktioner som kan förekomma i ett kök. Eleven granskar vilka kemiska produkter som går att hitta i ett kök. Eleven lär sig mera om kemins grundläggande begrepp, arbetsredskap och arbetsmetoder. Eleven reflekterar över hur praktiska de egna lösningarna är.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven undersöker produktinformation om hemmets kemikalier. Eleven studerar förbränning och förbränningsreaktion. Eleven lär sig vad brandsäkerhet i hemmet innebär. Eleven övar sig på att lösa problem.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor	I1-	Eleven reflekterar över säkerhet och hur de egna handlingarna påverkar säkerheten.	K1

kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I6	Eleven övar sig på att söka relevant information om olika fenomen. Eleven lär sig de olika varningssymbolerna.	K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör styrda undersökningar och övar att söka information. Eleven lär sig kvalitativt om ämnens sammansättning, förbränningsreaktioner och metoder för att separera ämnen.	K2 K5
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven lär sig att bedöma hur tillförlitlig information i anknytning till kemi är. Eleven bekantar sig med olika möjligheter att göra modeller av kemiska fenomen. Eleven övar sig på att läsa kemiska texter.	K5
Kunskaper i kemi och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven undersöker förändringar i aggregationstillstånden samt atomens uppbyggnad. Eleven lär sig de viktigaste ämnenas kemiska beteckningar. Eleven övar sig på att skriva enkla kemiska reaktionslikheter.	K1
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen	I1- I6	Eleven bekantar sig med de vanligaste grundämnena och föreningarna (<i>t.ex. salter och molekylföreningar</i>).	K1

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med forskning inom kemi.	K1 K4
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	I1- I6	Eleven undersöker sura och basiska ämnen med hjälp av exempel ur vardagen.	K1

Årskurs 8

KEMI

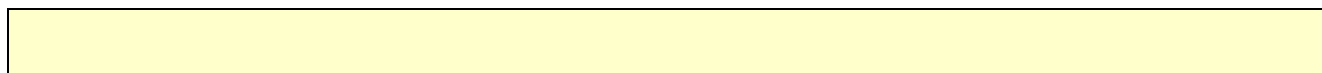
			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1- I6	Eleven bekantar sig med kemi i sin egen livsmiljö. Eleven övar sig på att göra iakttagelser som anknyter till kemi.	K1

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven läser nyheter som anknyter till kemi. Eleven bekantar sig med exempel på kemi utanför skolans laboratorium.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven bekantar sig med användning av naturresurser. Eleven övar sig på att ta ansvar för sitt arbete. Eleven utvärderar på vilket sätt de teman som studeras är relevanta.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven lär sig mera om principer för hållbar utveckling.	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör på ett ansvarsfullt sätt undersökningar som anknyter till metallers reaktioner och ämnens egenskaper. Eleven övar sig på att se kemiska samband samt övar sig att i laboratoriet arbeta på ett noggrant och säkert sätt. Eleven övar sig på att göra experimentella undersökningar. Eleven strävar efter att självständigt ta ansvar och arbeta i grupp.	K2 K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven fördjupar sig i undersökningsprocessens faser. Eleven övar sig på att tolka grafer och utvärdera hur korrekta iakttagelserna är. Eleven fördjupar sin förmåga att läsa och förstå publikationer i kemi.	K2 K5
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla	I1- I6	Eleven övar sig på att mångsidigt söka efter information.	K5

och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar			
Kunskaper i kemi och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven lär sig begreppen reaktionshastighet, koncentration och surhet. Eleven lär sig elektrokemiska fenomen och deras tillämpningar (<i>t.ex. genom undervisningsspel</i>).	K1
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen	I1- I6	Eleven fördjupar sin kunskap om reaktionslikheter. Eleven lär sig hur grundämnenas atomer är uppbyggda. Eleven bekantar sig med de viktigaste metallerna.	K1
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med det periodiska systemet.	K1 K4
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	I1- I6	Eleven lär sig vad principen för energins bevarande innebär inom kemin. Eleven lär sig de vanligaste kemiska bindningarna samt föreningar som bildas med hjälp av dessa. Eleven lär sig mera om metallernas kemi.	K1

Årskurs 9

KEMI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1- I6	Eleven lär sig betydelsen av livets kemi för hälsa och välmående.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven hittar samband mellan kunskap i kemi och livet.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven fördjupar sin kunskap om näringsämnenas kemi och kemiska ämnen i livsmiljön.	K6 K7
M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel	I1- I6	Eleven övar återvinning och bekantar sig med principerna för produkters livscykel. Eleven övar goda handlingsmodeller för hållbar utveckling. Eleven tar reda på hur återvinning sker på den egna boningsorten.	K3 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till ut-	I1- I6	Eleven bekantar sig med forskning i kemi och läser nyheter om kemi. Eleven läser kemiska publikationer och producerar text som anknyter till kemi. Eleven övar processer inom den organiska kemin.	K1 K7

gångspunkter för undersökningar och annan aktivitet			
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven övar sig på att genomföra kemiska experiment. Kemi anknyts till en del av skolans mångvetenskapliga lärområden.	K2 K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven lär sig att söka information och reflekterar över hur korrekta de egna iakttagelserna är.	K2 K5
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	I1- I6	Eleven övar sig på att söka efter ny forskningsinformation på kemins olika delområden.	K2 K3 K5
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven lär sig grundprinciperna för molekylmodeller i organisk kemi och grunderna i benämning av kemiska ämnen.	K5
Kunskaper i kemi och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt	I1- I6	Eleven lär sig grunderna för hur de organiska molekylerna byggs upp samt de viktigaste organiska molekylgrupperna.	K1

<p>samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier</p>			
<p>M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om kolets kemi och molekylgrupper i organisk kemi.</p> <p>Eleven övar kemiska reaktionslikheter.</p>	<p>K1</p>
<p>M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven söker information via olika källor och lär sig att bedöma informationens tillförlitlighet. Eleven bekantar sig med näringskemin grunder och tillämpar sin kunskap.</p>	<p>K2 K4</p>
<p>M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven bekantar sig med olika sätt att beskriva molekyler i organisk kemi. Eleven förstår balansen mellan olika molekyler i den levande naturen.</p>	<p>K1 K4</p>
<p>M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven lär sig de kemiska begreppen; kolväte, alkohol, organisk syra och ester.</p>	<p>K1</p>
<p>M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situat-</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven studerar hur den organiska kemin anknyter till andra vetenskaper.</p>	<p>K6</p>

ioner, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund			
---	--	--	--

15.4.9 HÄLSOKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkänedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskederna, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga, bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkänedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Mål för undervisningen i hälsokunskap i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Växande och utveckling som stödjer hälsan		
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1–I3	K1, K2, K3, K7
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	K2, K3, K4, K7
M3 handleda eleven att utveckla sin självkännet och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna	I1	K1, K3, K4, K6
M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar		
M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	I1–I3	K1, K2, K3, K4
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information	I1–I3	K1–K7
Hälsa, samfund, samhälle och kultur		
M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd	I3	K2, K4, K5, K7
M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	I1, I2	K1, K3, K6
M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa eleven att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst	I1–I3	K1, K2, K3, K7

M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
--	----	----------------------------

Centralt innehåll som anknyter till målen för hälsokunskap i årskurs 7–9

Utgående från målen ska man skapa undervisningshelheter som framskrider i takt med åldern. Undervisningshelheterna ska ge mångsidiga kunskaper och färdigheter om hälsan som resurs, dess fysiska, psykiska och sociala delområden och deras inbördes samband. I undervisningshelheterna ska man beakta människans levnadslopp och utveckling i barndomen och ungdomen. Lokala och globala aktuella teman ska utnyttjas och tillämpas i enlighet med målen.

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan: I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännet, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar: Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleverna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur: I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsotjänster, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet

samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras eleverna att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Eleverna handleds att bedöma relevansen av olika faktorer och att uppfatta större helheter. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Lärmiljöerna och arbetssätten ska väljas så att de ger eleverna möjlighet att bygga kunskap självständigt eller i grupp, genom aktiviteter eller upplevelser, med hjälp av drama eller berättelser samt genom att undersöka hälsorelaterade fenomen i så naturliga situationer och miljöer som möjligt.

Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuds eleverna möjligheter att öva och tillämpa sin hälsokunskap i skolan. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolan.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Flera teman inom hälsokunskap tangerar elevernas utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till elevernas utveckling, livssituation och kultur. Eleverna ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnen, skolhälsovården och övrig elevvård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma elevvården och skolans verksamhetskultur. Genom samarbetet säkras man också det individuella stöd eleven behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av elevens lärande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra eleverna att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet används även självbedömning och kamratbedömning. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att elevens värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller övriga personliga egenskaper inte är föremål för bedömningen. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkänedom beaktar man

hur eleven begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i hälsokunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i hälsokunskap. Hälsokunskapen utvecklas ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Växande och utveckling som stödjer hälsan			
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslöpp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1–I3	Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan redogöra för olika livsskederna, i synnerhet utvecklingen under ungdomen och med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.
M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som	I1		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna			
M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer	I1, I3	Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och att förebygga sjukdomar			
M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	I1–I3	Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	I2, I3	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan	I1, I2		Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information	I1–I3	Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	Eleven kan redogöra för faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor i anslutning till livsstil och med hjälp av exempel bedöma konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informations-tillförlitligheten.
Hälsa, samfund, samhälle och kultur			
M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd	I3	Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Eleven kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur och medier samt informations- och kommunikationsteknik.
M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	I1, I2	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsotjänster och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.
M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst	I1–I3	Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön	I3	Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och

och den närmaste omgivningen			för miljöns hälsa samt ge exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen.
------------------------------	--	--	--

Årskurs 7

HÄLSOKUNSKAP

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Växande och utveckling som stödjer hälsan			
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1- I3	Eleven beskriver de olika delarna av begreppet hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar.	K1 K2 K3 K7
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	Eleven övar sig på att känna igen, uttrycka och reglera känslor samt hur man agerar i krävande kommunikationssituationer.	K2 K3 K4 K7
M3 handleda eleven att utveckla sin självkännetend och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer	I1	I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Eleven reflekterar över sin egen aktivitet och regleringen av sitt eget beteende samt identifierar faktorer som påverkar elevens eget lärande.	K1 K3 K4 K6

det egna beteendet, lärandet och studierna			
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar			
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan	I1 I2	<p>Eleven skapar sig en heltäckande uppfattning om hälsans olika delområden med belysning på främjande av hälsa och förebyggandet av sjukdomar.</p> <p>Eleven reflekterar över människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet.</p> <p>Eleven lär sig och övar säkerhetsfärdigheter och beredskap, kunskaper i förstahjälpen, egenvård och hur man söker hjälp och stöd.</p> <p>Eleven lär sig vilka de vanligaste olycksfallen.</p> <p>Eleven reflekterar över betydelsen av vardagsrytm och sömn.</p>	K2 K3 K4 K7

Årskurs 8

HÄLSOKUNSKAP

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Växande och utveckling som stödjer hälsan			
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att	I1- I3	I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet.	K1 K2

främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv		<p>Eleven reflekterar över identitet, självbild och självkänedom, sexuell utveckling, psykiskt välmående, självkänsla samt säkerhetskunskap.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar.</p> <p>Eleverna får kunskap om sexualitet och olika områden av sexuell hälsa.</p> <p>Eleven bekantar sig med psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter.</p> <p>Eleven reflekterar över funktionsförmåga i ungdomsåren.</p>	K3 K7
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	Eleven övar sig på att känna igen, uttrycka och reglera känslor samt hur man agerar i krävande kommunikationssituationer.	K2 K3 K4 K7
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar			
M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	I1- I3	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om identitet, självbild, självkänedom och sexuell utveckling samt betydelsen av omsorg från familj och närstående. Eleven fördjupar sig också i psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap.</p> <p>Eleven reflekterar över centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar.</p> <p>Eleven lär sig vilken betydelse kost och motion har för hälsan.</p> <p>Eleverna reflekterar över stillasittande och en passiv livsstil, kost- och sömnproblem samt mobbning och stress.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om psykiskt illamående bland unga. Eleven fördjupar sig också i olika beroenden och rusmedel samt sätt att förebygga användningen av de här.</p>	K1 K2 K3 K4

<p>M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar</p>	<p>I2 I3</p>	<p>Eleven söker hälsorelaterad information i olika källor och utvärderar källornas tillförlitlighet.</p> <p>Eleven lär sig ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård och sökande av hjälp. Eleven lär sig också att agera ändamålsenligt i situationer som hotar elevens hälsa och säkerhet.</p> <p>Eleven bekantar sig med de vanligaste och mest aktuella infektions- och folksjukdomarna.</p> <p>I undervisningen behandlas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomsåren.</p>	<p>K2 K3 K5 K6 K7</p>
<p>M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information</p>	<p>I1- I3</p>	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om hälsans olika delområden med belysning på främjande av hälsa och förebyggande av sjukdomar.</p> <p>Eleven reflekterar över etiska frågor i anslutning till livsstil och bedömer konsekvenserna av val som gäller livsstilen.</p>	<p>K1- K7</p>
<p>Hälsa, samfund, samhälle och kultur</p>			
<p>M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa eleven att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst</p>	<p>I1- I3</p>	<p>Eleven analyserar levnadsloppets variation och individualitet.</p> <p>Eleven reflekterar över betydelsen av omsorg, familj och närstående.</p> <p>Eleven utvärderar hälsofrämjande miljöer och samfund.</p> <p>Eleven analyserar studiefärdigheter i ungdomsåren.</p>	<p>K1 K2 K3 K7</p>

HÄLSOKUNSKAP

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Växande och utveckling som stödjer hälsan			
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	<p>Eleven fördjupar sig i att sätta namn på känslor samt förstå växelverkan mellan känslor och beteende. Eleven lär sig även självreglering av sitt beteende.</p> <p>Eleven utvecklar lösningar på konfliktsituationer och elevens förmåga att hantera stress och kriser stärks.</p>	K2 K3 K4 K7
M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer	I1 I3	<p>Eleven lär sig att på ett konstruktivt sätt hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser.</p> <p>Eleven granskar en hållbar livsstil för social hållbarhet samt ansvarsfull konsumtion.</p> <p>Eleven behandlar ut olika synvinklar teman kring barndom och barns rättigheter, ålderdom, funktionsnedsättning och kronisk sjukdomar.</p>	K1 K2 K3 K4 K6 K7
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar			
M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem	I1- I3	<p>Eleven funderar kring aktuella hälsofenomen och granskar tillförlitligheten i hälsorelaterad information.</p> <p>Eleven granskar informationskällor såsom olika hälsomarknadsförings- och påverkningsmetoder med betoning på utvärdering av informationens pålitlighet och hälsoeffekter.</p> <p>Eleven reflekterar över val av livsstil, dess konsekvenser och etiska frågor.</p>	K1- K7

och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information			
Hälsa, samfund, samhälle och kultur			
M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd	I3	<p>Eleven bekantar sig med medborgaraktiviteter som främjar hälsa och välmående.</p> <p>Eleven reflekterar över hälsorisker i omgivningen.</p> <p>Eleven undersöker hur kultur kan främja hälsa.</p> <p>Eleven reflekterar över att beakta kulturskillnader i växelverkan och verksamhet mellan människor. Eleven övar sig på att tolka situationer ur en annan människas synvinkel (kulturell lyhördhet).</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om en hållbar livsstil.</p>	K2 K4 K5 K7
M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	I1 I2	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet.</p> <p>Eleven lär känna de vanligaste folksjukdomarna.</p> <p>Eleven bekantar sig med lokala hälsotjänster och övar sig att använda dem i olika situationer.</p> <p>Eleven lär sig att utarbeta planer som främjar studie-, arbets- och funktionsförmåga.</p>	K1 K3 K6
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen	I3	<p>Eleven granskar informationskällor såsom olika hälsomarknadsförings- och påverkningsmetoder med betoning på utvärdering av informationens pålitlighet och hälsoeffekter.</p> <p>Eleven reflekterar över medborgarnas likabehandling och delaktighet.</p> <p>Eleven lär sig att respektera mänskliga rättigheter.</p>	K1- K7

15.4.10 RELIGION

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännet, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I **årskurserna 7-9** ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

Mål för undervisningen i religion i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1, I2	K1

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	K2, K3, K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	K2, K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1, I3	K5, K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1, I2, I3	K7
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2, I3	K1, K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1, I2, I3	K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 7–9

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll utnyttjas de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Innehållet består av teman gällande den aktuella religionens uppkomst, mångfald och förhållande till andra religioner. Föremål för undersökning är religionens rötter, källor, lära och normer samt symboler, utbredning och inflytande runtom i världen och i Finland. Centralt innehåll är teman som anknyter till religionens kulturella inflytande.

I2 Religionernas värld: Innehållet i undervisningen omfattar religion och irreligiositet i världen och i Finland, religionskunskap som en del av den kulturella allmänbildningen och religion som föremål för vetenskaplig forskning. Centrala teman är religioner som resurs för individen och samhället, sambandet mellan religion och kultur runtom i världen, religionernas inflytande på samhällen och kultur, religionskritik samt religionernas synlighet i populärkulturen. Innehållet ska hjälpa eleven att förstå behandlingen av religioner i medierna och kritisk bedömning av den samt sambandet och dialogen mellan religioner.

I3 Ett gott liv: Innehållet ska ge underlag för reflektioner kring livsfrågor, åldern och självbilden. Undervisningen ska behandla aktuella och samhällsrelaterade etiska frågor, såsom ekosocial bildning, delaktighet och påverkan i grupper och i samhället och hur religioner bidrar till att skapa fred i samhället och i världen. Innehållet ska betona etiken i den aktuella religionen och i andra religioner och livsåskådningar samt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Föremål för undersökning är också kränkningar av de mänskliga rättigheterna, till exempel förintelsen. Innehållet ska väljas med beaktande av religiösa och livsåskådningsrelaterade frågors betydelse för att växa som människa.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 7–9

Målet är att visa uppskattning och respekt för alla religioner och livsåskådningar. Teman granskas med hjälp av erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att fördjupa och gemensamt reflektera över begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. Undervisningsmiljön ska vara rofylld. Diskussion är en viktig del av undervisningen. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokursen eller överskrider läroämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 7–9

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrunder och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet samt sociala och kommunikativa färdigheter. Eleverna handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 7–9

Bedömningen ska grunda sig på observationer och diskussioner i arbetet samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och uppmuntrande. Eleverna ska regelbundet få information om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen. Elevens självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i religion när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1, I2	Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet.	I2	Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitik, inom konst och populärkultur	I1–I3	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.
M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1, I3	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp. Eleven kan nämna de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och redogöra för det centrala innehållet i dem. Eleven känner till etiska principer i den religion som

			studeras och i andra religioner och livsåskådningar.
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1, I3	Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1, I2, I3	Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2, I3	Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1–I3		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehållet som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld: I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv: Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Årskurs 7

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kulturer på olika håll i världen. Eleven bekantar sig med mångfald inom kulturer och religioner.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven bekantar sig med de kristna kyrkosamfundens spridning och centrala läror.	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	Eleven bekantar sig med världsreligionernas centrala läror och fördjupar sina kunskaper om olika åskådningar, också icke-religiösa åskådningar (<i>t.ex. humanism</i>). Eleven bekantar sig med begrepp som förvärldsligande, irreligiositet och religionskritik samt deras betydelse.	K2 K3 K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med symboler och seder i olika åskådningar (<i>t.ex. beträffande måltider och beklädning</i>). Eleven studerar hur olika religioner syns i kulturens olika delområden, som t.ex. i konsten.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven undersöker skillnaden mellan naturligt och övernaturligt. Eleven granskar skillnader mellan religiös och vetenskaplig kunskap och världsbild. Eleven övar sig på att iaktta olika åsikter och motivera sina egna åsikter.	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över hurdan betydelse de olika åskådningarna har för samhället. Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i sitt eget liv.	K5 K6

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över etiska aspekter i sina val i livet och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1 I2 I3	Eleven diskuterar jämlikhet mellan olika åskådningar samt varför basinformation om olika religioner och åskådningar behövs i en allt mer mångkulturell omgivning.	K6

Årskurs 8

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar kristendom på olika håll i världen och dess ställning i dagens läge. Eleven bekantar sig med kristendomen och med Bibelns inverkan på kulturen i Finland och i världen.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven lär sig om kristendomens uppkomsthistoria, spridning och indelning i olika kyrkosamfund. Eleven undersöker Bibelns uppkomsthistoria, centrala innehåll samt tolkningstraditioner.	K2

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1	Eleven bekantar sig med större kyrkosamfund och deras läror. Eleven fördjupar sina kunskaper om kristendomens betydelse och inverkan på kulturen i Finland.	K2
	I2		K4
	I3		K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1	Eleven bekantar sig med olika sätt att tolka Bibeln samt vilka följder olika tolkningssätt kan ha.	K1
	I3		K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven granskar lära och etik i kristendomens olika riktningar. Eleven reflekterar över religionsfrihet. Eleven bekantar sig med begreppet ekumenik och fördjupar sig i religionsdialogens betydelse för världsfreden.	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1	Eleven reflekterar över de etiska frågeställningarna inom kristendomen.	K5
	I3		K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven bekantar sig med kristendomen och Bibelns etiska regler för ett gott liv och diskuterar hur de syns i det finländska samhället och elevens eget liv.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1 I2 I3	Eleven reflekterar hur hen själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.	K6

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar hur den kristna tron och andra åskådningar inverkat på kulturen (<i>t.ex. i beslutsfattande och lagstiftning i samhället</i>).	K1
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1 I2 I3	Eleven övar sig på att identifiera religiösa teman i medier, politik och populärkultur. Eleven granskar via aktuella exempel i media etiska frågeställningar kopplade till seder och traditioner.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med etikens teorier. Eleven diskuterar etiska frågor och tolkningssätt. Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna. Eleven övar sig på att identifiera olika åsikter och motivera sina egna åsikter.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den	I3	Eleven bekantar sig med centrala etiska principer inom kristendomen (<i>t.ex. Gyllene regeln, rättvisa, jämlikhet, kärlek till den närmaste</i>).	K2 K7

religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar		<p>Eleven granskar och diskuterar etiska principer inom olika åskådningar.</p> <p>Eleven lär känna och förstå etikens grundbegrepp; moral, värden och normer.</p> <p>Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt människorättsetik.</p> <p>Eleven diskuterar kränkning av mänskliga rättigheter, t.ex. förintelsen.</p>	
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven studerar etik på livets olika delområden, t.ex. samhället och miljön.</p> <p>Eleven lär sig att förstå hur olika åskådningar påverkar samhället och världspolitiken.</p>	K5 K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över hur människan och eleven själv agerar etiskt.	K7
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över de egna valens etiska aspekter i sina egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1 I2 I3	Eleven lär sig att förstå betydelsen av tolerans och kulturell mångfald.	K6

ORTODOX TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Centralt innehåll i undervisningen är den kristna kyrkans uppkomst och utveckling ur den ortodoxa kyrkans perspektiv. Man studerar kyrkans utbredning, missionsarbete och kristendomens ankomst till Finland från öster och väster. Man behandlar klosterväsendets roll i att utveckla och bevara kyrkans lära och den bysantiska tidens inverkan på kyrkans administrativa utveckling och kyrkonkonsten. Utvecklingen av kyrkans lära behandlas. Man studerar Bibeln, dess uppkomst, innehåll och användning i kyrkans verksamhet. Viktigt innehåll i undervisningen är trosbekännelsen, gudstjänsterna, mysterierna, kyrkokonsten och kyrkomusiken samt kyrkoåret som uttryck för den ortodoxa läran och central ortodox terminologi i anslutning till dessa. Man bekantar sig med den ortodoxa kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med ortodox litteratur, musik och konst.

I2 Religionernas värld: I undervisningen behandlas andlighet som ett kännetecken för det mänskliga livet, forntida religioner i Finland och i Norden, andlighet i dag och irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med den kristna kyrkans utbredning, med den katolska och lutherska kyrkan och de vanligaste kristna kyrkorna och samfundet. Centralt innehåll är de stora världsreligionerna, deras seder och bruk och särdrag, religioner som uppstått i modern tid samt likheter och skillnader mellan religioner i förhållande till varandra och till den ortodoxa läran. Man behandlar de ortodoxa patriarkaten och andra ortodoxa eller närliggande kyrkor. I undervisningen behandlas den ortodoxa kulturens och lärans synlighet och inflytande i Finland och i länder med ortodox majoritet, både ur individuellt och samhälleligt perspektiv samt aktuell kunskap om religioner och bedömning av den. Ekumenik och dialog mellan religioner behandlas.

I3 Ett gott liv: Centralt innehåll i undervisningen är allmänna etiska principer och utgångspunkter. Man bekantar sig med allmänna drag i kristen etik och etiska principer i andra religioner. Man studerar den mänskossyn som ligger till grund för den ortodoxa etiken samt kyrkans lära och Bibelns berättelser. Man bekantar sig med kyrkliga förrättningar och fasta som stöd för ett gott liv. Man reflekterar över frågor som gäller det egna livet, delaktighet i samhället, miljö och natur samt globalt ansvar. Man diskuterar aktuella etiska frågor i samhällsdebatten och medierna. Man reflekterar över betydelsen av att vara medveten om, tillämpa och förstå etiska värden för att växa som människa och för den egna vardagen. Viktigt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter och människorättsetik.

ORTODOX TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med begreppen religion och kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över religion som en del av kultur samt individens kulturella identitet.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta den kulturella och religiösa mångfalden.</p> <p>Eleven lär sig att granska världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kultur på olika håll i världen.</p>	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven bekantar sig med ortodoxa kyrkor i olika länder, deras nuvarande situation samt den orientaliskt ortodoxa kyrkan.	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med världsreligionernas centrala läror och humanism.</p> <p>Eleven bekantar sig med viktiga kristna kyrkor.</p> <p>Eleven granskar vilka likheter eller skillnader som finns mellan olika religioner och den ortodoxa tron.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om olika åskådningar.</p> <p>Eleven lär sig begreppen förvärldsligande, irreligiositet och religionskritik samt deras betydelse i världen.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet religionsdialog.</p>	K2 K3 K6

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	<p>Eleven bekantar sig med olika religioners symboler och seder (t.ex. <i>beträffande måltider, fasta och beklädnad</i>).</p> <p>Eleven granskar hur religioner syns på kulturens olika delområden.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta hur religioner syns i media och världspolitiken.</p>	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med skillnaderna mellan det naturliga och det övernaturliga.</p> <p>Eleven övar sig på att reflektera över skillnader mellan en religiös och vetenskaplig världsbild.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.</p> <p>Eleven övar sig på att iaktta olika åsikter samt motivera sina egna åsikter.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven reflekterar över olika åskådningars betydelse för samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i det egna livet.</p>	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven granskar hur olika religioner och den egna religionen förhåller sig till en hållbar livsstil.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven lär sig att förstå att alla åskådningar är likvärdiga och varför det är viktigt att ha kunskap om olika religioner och åskådningar i ett allt mera mångkulturellt samhälle.	K6

ORTODOX TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven undersöker kristendomens och särskilt den ortodoxa trons inverkan på kultur och samhälle i Finland och länder med ortodox majoritet.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	<p>Eleven granskar den kristna kyrkans uppkomst och historia ur den ortodoxa kyrkans synvinkel.</p> <p>Eleven granskar hur den ortodoxa kyrkans läror utvecklats.</p> <p>Man behandlar klosterväsendets roll i att utveckla och bevara kyrkans lära.</p> <p>Eleven bekantar sig med den byzantiska tidsperioden.</p> <p>Eleven bekantar sig med de ortodoxa kyrkornas nuläge.</p> <p>Eleven utvecklar sin kännedom om Bibelns böcker och historia samt användning av dessa i gudstjänsterna.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om den ortodoxa kyrkans historia i Finland.</p>	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med de ortodoxa patriarkaten.</p> <p>Eleven bekantar sig med samarbetet mellan de kristna kyrkorna och begreppet ekumenik.</p>	K2 K3 K6

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven lär sig att känna igen religiösa teman i kultur, medier och världspolitiken.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med Bibelns texter och utvärderar deras kontext. Eleven lär sig att iaktta skillnader mellan argumentation i vetenskaplig och religiös litteratur. Eleven lär sig att iaktta skillnader mellan den ortodoxa Bibeln och Bibeln som används allmänt i Finland.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven bekantar sig med kyrkliga förrättningar som stöd för ett gott liv.	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över kristendomens etiska frågor och diskuterar dessa.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven bekantar sig med kristendomen och Bibelns etiska råd för ett gott liv (<i>de tio budorden, den gyllene regeln, treenigheten: Gud, människan själv, den närmaste</i>).	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven övar sig på att ta i beaktande Bibelns läror i sitt bemötande med andra människor (<i>t.ex. den närmaste, tack och medkänsla</i>).	K6

ORTODOX TRO

Mål för undervisningen Årskurs 9	I	Kommunvis plan	K
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven undersöker religionernas inverkan och synlighet i Finland.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven breddar sin kunskap om sakramenten och andra heliga förrättningar, gudstjänstlivet samt kyrkoåret med fester och fasta.	K2
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven diskuterar aktuella etiska frågor i samhällsdebatten och medierna.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iakta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven lär sig att iakta och utvärdera olika åsikter samt motivera sina egna åsikter. Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den	I3	Eleven fördjupar sig i etiskt tänkande i enlighet med den ortodoxa tron. Eleven granskar etiska principer inom olika åskådningar och diskuterar dessa.	K2, K7

religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar		<p>Eleven lär sig att känna och förstå etikens grundläggande begrepp moral, värde och norm.</p> <p>Eleven bekantar sig med FN:s förklaring om mänskliga rättigheter och människorättsetik. Eleven övar sig att tillämpa dessa i sitt eget liv.</p> <p>Eleven diskuterar kränkningar av mänskliga rättigheter, t.ex. förintelsen.</p>	
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1- I3	<p>Eleven reflekterar över etik på livets olika delområden; samhället och omgivningen.</p> <p>Eleven reflekterar över betydelsen av andlig tillväxt i olika religioner (<i>t.ex. asketism, klosterregler, andlig vägledning</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förståelse för religionens inverkan på samhället och världspolitiken.</p>	K5 K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1- I3	<p>Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor: den ortodoxa trons lära om sällskapande och familj, sakrament i det egna livet; fastande: att växa som människa, frihet och ansvar.</p> <p>Eleven bekantar sig med ortodoxa trons lära om livets mening samt frågor kring liv och död: livet i förhållande till Gud, förgudning, att vara munk, familj, eutanasi, abort och självmord.</p>	K7
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	<p>Eleven reflekterar över etiska aspekter i sina egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.</p> <p>Eleven övar sig på att leva på ett hållbart sätt och att skydda naturen.</p> <p>Eleven lär sig att ur den ortodoxa trons synvinkel reflektera över och ta ställning till en hållbar livsstil, bioetik och utmaningar som den globala världsekonomin gett upphov till.</p> <p>Eleven lär sig att utvärdera hur de egna etiska valen inverkar på framtiden och omgivningen.</p>	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under	I1- I3	<p>Eleven övar sig på att förstå betydelsen av tolerans och demokrati i ett mångkulturellt samhälle och för människans välbefinnande.</p>	K6

fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	<p>Eleven lär sig att acceptera olikheter.</p> <p>Eleven lär sig att acceptera sig själv och värdesätta andra människor.</p> <p>Eleven lär sig att förstå framtidens utmaningar samt bemöta andra människor respektfullt (<i>t.ex. genom att använda martyrens levnadsteckningar som exempel</i>).</p>	
--	--	--

KATOLSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen fördjupas kännedomen om Bibeln och Traditionen, grundläggande kunskap om trosfrågor och ett kristet liv. Man hjälper eleverna att få en helhetsbild av sakramenten och att uppfatta lärans centrala delar. Centralt innehåll är döden och det eviga livet, helgonförklaring, påvens ofelbarhet samt de viktigaste händelserna i kyrkans historia och de senaste kyrkomötenas betydelse för det kyrkliga livet. Man studerar den katolska kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med olika typer av kyrklig och religiös litteratur.

I2 Religionernas värld: Centralt i undervisningen är mötet mellan olika kyrkor och kristna samfund och deras anhängare i ekumenisk anda. Man fördjupar elevernas kunskaper om hur den lutherska och ortodoxa läran har påverkat värderingarna i det finländska samhället. Man bekantar sig mera ingående med ekumeniska rådet i Finland, ekumeniska principer och mål. Man studerar de stora världsreligionerna och hur de påverkat kulturen, levnadsvanor och konst. Man bekantar sig med andra religioners syn på döden och livet efter detta. Man fördjupar sig i den katolska kyrkans dialog med andra religioner. Man stiftar bekantskap med religiös litteratur.

I3 Ett gott liv: I undervisningen reflekterar man över människans frihet att välja sina mål i livet. Man reflekterar över det mångkulturella och mångreligiösa samhället och olika värderingar. Man fördjupar elevernas kunskap om moralläran, budorden och dygderna. Man reflekterar över kyrkans lära om synd och kring syndens väsen ur individens, kyrkans och samhällets perspektiv samt över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj. Vid val av innehåll stödjer man elevernas förståelse för samhällelig sämja och fred och ömsesidig respekt för alla.

KATOLSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med begreppen religion och kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över religion som en del av kultur och individens kulturella identitet.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta den kulturella och religiösa mångfalden.</p> <p>Eleven granskar världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kulturen på olika håll i världen.</p> <p>Eleven granskar samspelet mellan religion och kultur i hemmet, skolan och det finska samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över hur religion och kultur inverkar på den katolska identiteten.</p>	K1
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med de centrala lärorna i världens olika religioner och humanismen som en irreligiös åskådning.</p> <p>Eleven granskar olika religioners spridning och inverkan på kultur på olika håll i världen.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppen förvärldsligande, icke-religiositet och religionskritik samt deras betydelse.</p> <p>Eleven fördjupar sig i den katolska kyrkans dialog med andra religioner.</p> <p>Eleven bekantar sig med andra religioners förhållningssätt till döden och livet efter döden.</p>	K2 K3 K6

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	<p>Eleven granskar hur religionerna syns på kulturens olika delområden, t.ex. i konsten.</p> <p>Eleven reflekterar över likheter och skillnader mellan olika religioner.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika religioners symboler och seder (<i>t.ex. beträffande måltider och beklädning</i>).</p>	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med skillnaden mellan det naturliga och övernaturliga.</p> <p>Eleven reflekterar över skillnaderna mellan religiös och vetenskaplig kunskap och skillnader mellan olika världsbilder.</p> <p>Eleven lär sig att observera skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.</p> <p>Eleven övar sig på att kritiskt utvärdera olika källor (<i>t.ex. media och vetenskaplig information</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att identifiera olika åsikter samt motivera sina egna åsikter.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven reflekterar över åskådningarnas betydelse för samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i det egna livet.</p> <p>Eleven reflekterar över människans strävan efter helighet som ett mål i livet.</p>	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven granskar etiska aspekter i sina val och deras konsekvenser.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	<p>Eleven diskuterar betydelsen av olikhet och tolerans i ett mångkulturellt samhälle.</p> <p>Eleven reflekterar över hur man lever, studerar och arbetar tillsammans för att uppnå ett gott liv.</p>	K6

KATOLSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven fördjupar sig i sambandet mellan religion och kultur hemma, i skolan och i samhället t.ex. genom att studera kyrkohistoria. Eleven undersöker hur den katolska tron och kulturen är i växelverkan med den omgivande världen.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	I undervisningen fördjupas kännedomen om Bibeln och Traditionen, grundläggande kunskap om trosfrågor och ett kristet liv. Eleven bekantar sig med sakramenten och skapar en helhetsbild av lärans centrala delar: döden och det eviga livet, helgonförklaring och påvens ofelbarhet. Eleven bekantar sig med de viktigaste händelserna i kyrkans historia och de senaste kyrkomötenas betydelse för det kyrkliga livet. Eleven fördjupar sig i den katolska kyrkans verksamhet i Finland. Eleven bekantar sig med olika typer av kyrklig och religiös litteratur.	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	Eleven bekantar sig med möten mellan olika kyrkor, kristna samfund och deras anhängare i ekumenisk anda. Eleven bekantar sig med samarbetet mellan de kristna kyrkorna.	K2 K3 K6

		Eleven bekantar sig mera ingående med Ekumeniska Rådet i Finland, dess verksamhet samt ekumeniska principer och mål.	
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven lär sig att känna igen religiösa teman i medier, politik, konst och populärkultur.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med olika typer av texter i Bibeln. Eleven bekantar sig med de mest centrala typerna av kyrklig och religiös litteratur.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven bekantar sig med den katolska trons etiska och moraliska principer såsom läran om synd och syndens väsen ur individens, kyrkans och samhällets perspektiv (<i>t.ex. syndernas grad</i>). Eleven fördjupar sin kännedom om kyrkans morallära, bud och dygder. Eleven reflekterar över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj (<i>t.ex. äktenskapets sakrament och preventivmedel</i>).	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över kristna kyrkors etiska undervisning, dess omfattning och rättesnöre för uppfostran.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över de egna valen ur en etisk och moralisk synvinkel. Eleven granskar hur de egna valen påverkar ett gott liv och en hållbar framtid.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven reflekterar över hur människans val, det hen gör eller lämnar ogjort inverkar på livet nu och i framtiden. Eleverna uppmuntras att acceptera, förstå och bemöta olikheter.	K6

KATOLSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med sambandet mellan religion och kultur hemma, i skolan och i det finska samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över förhållandet mellan religion och politik.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om hur den lutherska och ortodoxa tron påverkat värderingarna i det finländska samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över hur den katolska tron och kulturen har inverkat på lagstiftningen i samhället.</p> <p>Eleven diskuterar mångkulturella familjer och familjer med invandrarbakgrund.</p>	K1
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	<p>Eleven granskar religiösa teman i medier, politik och populärkultur.</p> <p>Eleven granskar seder och etiska frågor genom att bekanta sig med aktuella exempel i olika medier.</p>	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna.</p> <p>Eleven diskuterar aktuella etiska frågor (<i>t.ex. eutanasi och abort</i>).</p>	K1 K2 K4 K5 K7

		Eleven övar sig att identifiera olika åsikter samt motivera sina egna åsikter.	
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	<p>Eleven granskar olika åskådningars etiska principer och diskuterar dem.</p> <p>Eleven bekantar sig med etikens teorier.</p> <p>Eleven bekantar sig med katolsk moralteologi och dess grundprinciper (<i>t.ex. människans värde, salighet, samvete, goda och onda gärningar samt frihet och sanning</i>).</p> <p>Eleven lär sig att känna och förstå etikens grundbegrepp; moral, värden och norm.</p> <p>Eleven bekantar sig med FN:s förklaring om mänskliga rättigheter och människorättsetik.</p> <p>Eleven diskuterar om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen.</p> <p>Eleven fördjupar sig i uppfattningar om gott och ont i olika kulturer och religioner.</p> <p>Eleven reflekterar över de tio budorden som etisk princip samt mänskliga rättigheter i förhållande till andra religioner och åskådningar.</p>	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven granskar etiken på livets olika delområden (<i>t.ex. samhället och omgivningen</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över den katolska synen på livet, döden och livet efter detta.</p> <p>Eleven reflekterar över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj (<i>t.ex. äktenskapets sakrament och preventivmedel</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förståelse för hur olika åskådningar påverkar samhället och världspolitiken.</p> <p>Eleven reflekterar över hur etisk och moralisk uppfostran i en bredare omfattning påverkar det egna livet och samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över människans frihet att välja mål för sitt eget liv.</p>	K5 K6

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1- I3	Eleven fördjupar sig i etiska frågor och mänskliga livsfrågor. Eleven reflekterar t.ex. över följderna av hungersnöd och krig i den egna närmiljön och globalt.	K7
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven granskar genom exempel i sitt eget liv hur moraliska val påverkar t.ex. välbefinnandet. Eleven diskuterar genom praktiska exempel hur hen kan skapa en hållbar livsstil i sitt eget liv.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven diskuterar betydelsen av olikheter och tolerans i ett mångkulturellt samhälle.	K6

ISLAM

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen behandlas islam på olika håll i världen. Man fördjupar elevernas kunskaper om islams historia från profeten Muhammed till det islamiska rikets expansion och etableringen av islamisk teologi. Centralt innehåll är islams mångfald, dess huvudriktningar, moderna islamiska rörelser och politisk islam. Man reflekterar över religiös tolerans och samexistens. Viktigt innehåll är islam och muslimerna i Finland, Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar, islams grundpelare och hur de religiösa plikterna påverkar olika livsområden samt islams kulturella inflytande inom konst och vetenskap. Man reflekterar över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen.

I2 Religionernas värld: Man bekantar sig med de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med religion som föremål för forskning och med skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Man hjälper eleverna att upptäcka religionerna i medier, inom kultur och populärkultur och att inse religionernas inflytande inom politiken. Man reflekterar över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten.

I3 Ett gott liv: Centralt innehåll i undervisningen är islamisk etik, gärningar och konsekvenser samt tolkningar av islamisk lag i samhället och i det muslimska samfundet. Man reflekterar över förhållandet mellan islamisk lag, juridik och juridiska skolor och bekantar sig med islamiska seder och bruk. Viktigt innehåll är FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik samt olika aktuella etiska frågor. Religionsdialog och religionernas betydelse för samhällsfreden behandlas. Man reflekterar över ansvaret för miljön och miljöns betydelse för människan.

Årskurs 7

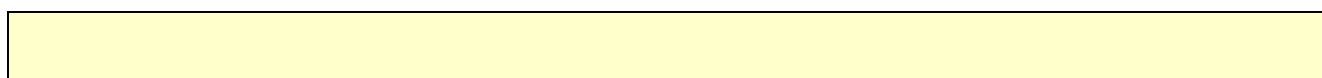
ISLAM

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med begreppen religion och kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över religion som en del av kultur och individens kulturella identitet.</p> <p>Eleven granskar världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kulturen på olika håll i världen.</p> <p>Eleven bekantar sig med kulturella och religiösa mångfalden.</p>	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven fördjupar sin kunskap om islam på olika håll i världen.	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med världsreligionernas centrala läror.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om olika åskådningar, också icke-religiösa åskådningar (<i>t.ex. humanism</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppen förvärldsligande, icke-religiositet och religionskritik samt deras betydelse.</p>	K2 K3 K6

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven bekantar sig med seder och symboler i olika religioner (t.ex. <i>beträffande måltider och beklädning</i>). Eleven granskar hur religionerna syns på kulturens olika delområden, t.ex. inom konst.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med skillnaderna mellan det naturliga och övernaturliga. Eleven reflekterar över skillnaderna mellan religiös och vetenskaplig kunskap och skillnader mellan olika världsbilder. Eleven övar sig på att iaktta olika åsikter och motivera sina egna åsikter.	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över olika åskådningars betydelse för samhället. Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i sitt eget liv.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven granskar etiska aspekter i sina val och deras konsekvenser.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven diskuterar jämlikhet mellan olika åskådningar och varför grundläggande kunskaper om olika religioner och åskådningar behövs i en allt mer mångkulturell omgivning.	K6

Årskurs 8

ISLAM

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar islam på olika håll i världen och islam i dagens värld. Eleven lär sig hur islam påverkat kultur på olika håll i världen.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven studerar islams historia från dess uppkomst till att den delades i olika huvudriktningar. Eleven granskar Koranens och hadithernas uppkomsthistoria, centrala innehåll och tolkningsätt. Eleven fördjupar sin kunskap om grunderna i islam; trosspelarna.	K2
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitik, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven bekantar sig med islams huvudinriktningar och deras läror; sunni, shia och sufism. Eleven bekantar sig med moderna islamiska rörelser. Eleven fördjupar sig i islams betydelse och inverkan i Finland.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med olika sätt att tolka Koranen och vilka konsekvenser dessa har.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven granskar läror och etik i de olika riktningarna inom islam. Eleven diskuterar religionsfrihet. Eleven diskuterar ekumenik, religionsdialog och religionernas betydelse för samhällsfreden.	K2 K7

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över muslimens religiösa plikter och deras inverkan på livets olika delområden. Eleven reflekterar över etiska frågor inom islam och diskuterar dessa.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven bekantar sig med islam och Koranen samt hadithernas råd för ett gott liv. Eleven diskuterar hur dessa råd syns i vardagen för en muslim i Finland och hur de syns i elevens eget liv.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven reflekterar över det egna förhållandet till att vara muslim, finländare och europé.	K6

Årskurs 9

ISLAM

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar hur islam påverkat kulturen (<i>t.ex. i samhälleligt beslutsfattande och lagstiftning</i>).	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven bekantar sig med grundläggande etiska principer inom islam (<i>t.ex. gärningar och deras konsekvenser, islamiska lagen sharia och dess tolkningar</i>). Eleven granskar den islamiska lagens förhållande till rättsvetenskapen och dess olika paradigmer.	K2

		Eleven bekantar sig med politisk islam.	
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven lär sig att känna igen religiösa teman i medier, politik och populärkultur. Eleven granskar seder och etiska frågor genom att bekanta sig med aktuella exempel i olika medier.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna. Eleven granskar etikens teorier. Eleven diskuterar etiska frågor och deras tolkningssätt. Eleven övar sig på att identifiera olika åsikter och motivera sina egna åsikter.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven granskar etiska principer inom olika åskådningar och diskuterar dessa. Eleven lär sig att känna och förstå etikens grundbegrepp; moral, värden och normer. Eleven bekantar sig med FN:s förklaring om mänskliga rättigheter och människorättsetik. Eleven diskuterar brott mot mänskliga rättigheter, såsom förintelsen.	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven granskar etik på olika livsområden (<i>t.ex. samhället och omgivningen</i>). Eleven fördjupar sin förståelse för hur olika åskådningar påverkar samhället och världspolitiken. Eleven diskuterar betydelsen av de etiska normerna inom islam som rättesnöre för människors val.	K5 K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och	I1- I3	Eleven reflekterar över människan och särskilt sig själv som en etisk aktör.	K7

egna värderingar i förhållande till dem			
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över etiska aspekter i sina egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven förstår betydelsen av tolerans och kulturell mångfald.	K6

JUDENDOMEN

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen behandlas judendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika riktningar. Man bekantar sig med de viktigaste judiska riktningarna: ortodox, konservativ och liberal riktning, deras undergrupper och i synnerhet modern ortodox judendom. Man hjälper eleverna att förstå riktningarnas betydelse under olika tider och på olika platser, deras utbredning och centrala lära. Man studerar judendomen i Finland och globalt, med betoning på nutid. Centralt innehåll är uppkomsten av den judiska bibeln, dess uppbyggnad och tolkningar samt dess centrala innehåll och kulturella inflytande.

I2 Religionernas värld: Man studerar de stora världsreligionernas uppkomst och utbredning, grundpelare och kulturella inflytande samt med irreligiositet som en medveten livsåskådning. Man granskar religioner ur ett vetenskapligt perspektiv. Centralt innehåll är skillnaden mellan tro och vetande och mellan religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.

I3 Ett gott liv: I undervisningen behandlas grundläggande etiska begrepp och teorier. Man bekantar sig med etiska normer inom judendomen och andra religioner i Mellanöstern. Man studerar etiska betoningar inom judendomens riktningar samt skillnaden mellan Torah (de fem Moseböckerna) och judendomens övriga heliga skrifter (Tanach = den judiska bibeln, Talmud, Mishnei Torah och Shulchan Aruch) och etikens förhållande till dessa. Man bekantar sig med det etiska tänkandet i religionerna och hos Asiens ursprungsbefolkning. Man fördjupar sig i etiken i de tio budorden och andra mitzvot, dvs. religiösa påbud. Centralt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och den människorättsetik och religionsdialog som den medför. Man fördjupar sig i elevernas livsfrågor, det finländska samhället och det globala ansvaret samt etiska frågor gällande miljön.

15.4.11 LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I årskurserna 7–9 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Mål för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I1	K1, K2, K4
M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	I1	K2, K7
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar	I1	K1, K2, K5

M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik	I1, I3	K1, K3
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1, I2, I3	K2, K3, K7
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2, I3	K5, K7
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1, I2, I3	K5, K6, K7
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	I2, I3	K1, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Innehållet väljs att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Innehållet ska bredda elevernas allmänbildande kunskaper men samtidigt ska elevernas upplevelsevärld och sökande efter en identitet och livsåskådning beaktas vid valet av innehåll. Det är viktigt att hitta innehåll som ger eleverna möjlighet att utifrån kunskaper och personliga reflektioner utveckla sin omdömesförmåga inom livsåskådning.

I1 Åskådning och kultur: I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder: Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid: I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt

frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Ur lärmiljöperspektiv är det, i synnerhet när en ny grupp börjar, viktigt att skapa samhörighet i gruppen. Eleven ska uppmuntras till att ta ansvar för sitt lärande. Eleverna lever i en allt mer globaliserad medievärld, som formas av olika digitala tillämpningar. Därför är det viktigt att i lärmiljön i livsåskådningskunskap kombinera naturligt umgänge och gemensam samvaro med användning av olika medier och digitala verktyg på ett pedagogiskt mångsidigt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs för att uppfatta det begreppsliga innehållet i läroämnet, i synnerhet i etiska frågor, och för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömningen av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska grunda sig på observation av arbetet, diskussioner och argumentering samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, bygger upp motiveringar, avgränsar ämnet, söker information, motiveerar synpunkter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför sitt arbete. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i livsåskådningskunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i livsåskådningskunskap. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
------------------------	----------	-------------------------------------	--

M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I1	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan använda livsåskådningsbegrepp och se samband mellan dem.
M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	I1	Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar	I1	Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällsliga perioder inom den semitiska mono-teismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.
M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik	I1, I3	Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik.
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1, I3	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1, I2, I3	Förmåga att granska orsakerna bakom val av livsåskådning	Eleven kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1, I2, I3	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan beskriva mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2, I3	Etiskt tänkande	Eleven kan använda etiska begrepp samt tolka och tillämpa dem.

M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1, I2, I3	Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	Eleven kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt.
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	I2, I3	Etiskt tänkande	Eleven kan nämna de viktigaste begreppen som hör samman med mänskliga rättigheter och jämlikhet och motivera betydelsen av mänskliga rättigheter.

Årskurs 7

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

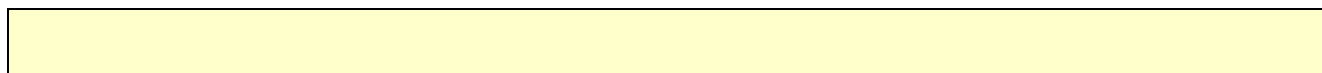

Mål för undervisningen Årskurs 7	I	Kommunvis plan	K
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I1	Eleven bekantar sig med begreppen världsbild, världsåskådning och gudsbild. Eleven diskuterar teman som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling.	K1 K2 K4
M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	I1	Eleven fördjupar sig i Unescos världsarvskonvention i Finland och globalt. Eleven följer med hur kulturen tar sig uttryck i bl.a. medier och inom konst.	K2 K7
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan	I1	Eleven fördjupar sig i teistiska och ateistiska åskådningar i dagens värld (<i>t.ex. sekulär humanism, judendom, kristendom och islam</i>).	K1 K2 K5

dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar		Eleven bekantar sig med de mest utövade religionerna i Asien, såsom hinduism och buddhism. Eleven lär sig att undersöka olika åskådningar på ett vetenskapligt sätt.	
M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik	I1 I3	Eleven utforskar olika trosuppfattningars historia och hur de syns i dagens värld. Eleven bekantar sig med nyreligiösa rörelser och hur de förhåller sig till mänskliga rättigheter. Eleven bekantar sig med religiöst tänkande och begreppet religionskritik.	K1 K3
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1 I3	Eleven reflekterar över hur mänskliga rättigheter och religionsfrihet förverkligas på olika håll i världen.	K2 K3 K6 K7
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med fall där människor konverterar.	K1 K2 K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med likheter och skillnader mellan olika åskådningar.	K2 K3 K7
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1 I2 I3	Eleven granskar förhållandet mellan människa och natur i olika kulturer.	K5 K6 K7

Årskurs 8

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik	I1 I3	Eleven fördjupar sig i humanism.	K1 K3
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1 I3	Eleven bekantar sig med begreppen människovärde, mänskliga rättigheter, jämlikhet och åskådningsfrihet. Eleven lär sig huvudpunkterna i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.	K2 K3 K6 K7
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över grunderna för människors åskådningsmässiga val och livsstil. Eleven reflekterar över livsstil ur individens, gemenskapens och hållbara utvecklingens synvinkel.	K1 K2 K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1 I2 I3	Eleven diskuterar globala resurser och en västerländsk livsstil.	K2 K3 K7
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2 I3	Eleven behandlar miljöetik såsom djurens rättigheter och människans förhållande till naturen (<i>t.ex. utilitaristisk, humanistisk, mystisk och naturcentrerad</i>).	K5 K7
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över de egna dagliga valens betydelse med tanke på en hållbar framtid.	K5 K6 K7
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	I2 I3	Eleven bekantar sig med brott mot mänskliga rättigheter (<i>t.ex. förintelsen</i>), demokrati och diktatur. Därtill reflekterar eleven över aktuella etiska frågor som tas upp i medierna.	K1 K7

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1 I2 I3	Eleven granskar etisk väckning under människans livscykel (<i>t.ex. genom kända personers upplevelser</i>).	K1 K2 K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1 I2 I3	Eleven granskar kulturell mångfald som en rikedom, rättighet och etisk fråga.	K2 K3 K7
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2 I3	Eleven får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Eleven diskuterar etiska frågor och hur de kan tolkas på många olika sätt. Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna. Eleven lär sig att känna och förstå etiska grundbegrepp; moral, värde, sanktion och norm. Eleven övar sig på att bedöma gärningar ur olika etiska perspektiv (<i>t.ex. intention, syfte och följd</i>).	K5 K7
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1 I2 I3	Eleven tillämpar etiska principer och begrepp som uppstår i ungdomarnas vardag.	K5 K6 K7
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den	I2 I3	Eleven diskuterar aktuella etiska frågor som behandlas i media.	K1 K7

etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet			
--	--	--	--

15.4.12 HISTORIA

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att sporra eleverna att utvecklas till ansvarsfulla och demokratiska medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna förstå den utveckling som format nutiden, inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individers betydelse som historiska aktörer och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleven lära sig att kritiskt behandla information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Genom undervisningen ska eleverna även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia och historiska texter: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska vägledas att inse att historia kan tolkas på olika sätt och ur flera olika perspektiv och de ska få stöd för att kunna förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Historieundervisningen ska bidra till att göra eleverna medvetna om olika värderingar i samhället, om spänningar mellan dessa och om hur värden och värderingar förändras över tid.

I **årskurserna 7-9** är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetsätt prioriteras.

Mål för undervisningen i historia i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I6	K1–K7

Att söka information om historia		
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet	I1–I6	K1–K5
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I6	K1,K2, K4
Att förstå historiska företeelser		
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1–I6	K1–K2, K3
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer	I1–I6	K1–K4, K6–K7
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1–I6	K1,K2, K4
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1–I6	K1,K2, K4
Att använda historisk information		
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	I1–I6	K1,K2, K4
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1–I6	K1–K4, K7
M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	I1–I6	K1–K2, L4–L5
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1–I6	K1–K2, L4–L5
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden	I1–I6	K1–K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att målen för läroämnet uppnås. I det centrala innehållet ska man fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia. Innehållet kan behandlas kronologiskt eller enligt tema.

I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling: Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.

I2 Människor förändrar världen: Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.

I3 Finland skapas, byggs och försvaras: Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomi och i början av Finlands självständighet.

I4 De stora krigen: Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad: Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik: Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 7–9

Genom att man granskar den historiska bakgrunden till aktuella händelser kopplas innehållet i ämnet historia till centrala begrepp i samhällsläran.

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att prioritera undersökande arbetssätt, till exempel att undersöka olika för åldern lämpliga första- och andrahandskällor och att använda sig av öppna lärmiljöer i historiska undersökningsuppgifter. Målet är att uppmuntra eleven att göra egna tolkningar och lära sig bedöma avvikande tolkningar.

Eleven ska uppmuntras att söka information via informell historiekultur, såsom spel, filmer och litteratur, och att utveckla sin förmåga att tänka historiskt och bedöma kritiskt med hjälp av dessa historiekulturella uttryck.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen ska eleven uppmuntras att mångsidigt observera, kommunicera, producera och tolka text och tal samt att använda drama och visuella uttryck. Vid behov hjälper läraren eleverna att förstå olika texter genom att förenkla dem och förklara de begrepp som används i texterna.

Vissa begrepp som används i historieundervisningen (till exempel samhälle och demokrati) ska fördjupas under hela den grundläggande utbildningen i takt med att eleven utvecklar sitt tänkande från konkret till abstrakt.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen är målet att genom respons uppmuntra eleverna att göra egna tolkningar och argumentera för sina åsikter. Utöver skriftliga uppgifter ska också elevernas sätt att arbeta tas i betraktande. I bedömningen ska man fokusera på om eleverna kan tillämpa kunskap och behärskar historiskt tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Slutbedömningen infaller det läsår då historia upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl varje elev har uppnått målen för lärokursen i historia när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att varje elevs kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i historia. Kunskap i historia utvecklas genom en kumulativ process, där undervisningsinnehållet används för att stärka elevens historiska tänkande. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om nivån för vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I6		Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
Att söka information om det förflutna			
M2 aktivera eleven att söka historisk information och att bedöma informationskällornas tillförlitlighet	I1–I6	Förmåga att söka historisk information	Eleven kan söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I6	Förmåga att tolka källor	Eleven kan läsa och tolka olika slag av källor.
Att förstå historiska företeelser			

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1–I6	Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer	I1–I6	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1–I6	Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser eller företeelser från mindre viktiga.
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1–I6	Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	Eleven kan förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.
Att använda historisk information			
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	I1–I6	Förmåga att tolka historia	Eleven kan göra egna motiverade tolkningar av historiska händelser och företeelser.
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1–I6	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan beskriva avsikter bakom mänsklig aktivitet.
M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	I1–I6	Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan bedöma trovärdigheten i tolkningar av historiska händelser eller företeelser.
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1–I6	Förmåga att producera historisk information	Eleven kan svara på frågor om historia genom att använda information från olika källor.

M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden	I1–I6	Historiemedvetande	Eleven kan beskriva hur man med hjälp av tolkningar av det förflutna kan motivera val som gäller framtiden.
--	-------	--------------------	---

Årskurs 7

HISTORIA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I6	<p>Eleven fördjupar sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne.</p> <p>Eleven bekantar sig med den historiska kunskapens karaktär och hur den byggs upp via olika källor (<i>t.ex. familjen, närmiljön eller Åbo</i>).</p> <p>Eleven använder olika källor för att förstå historiens betydelse för nutiden.</p>	K1–K7

		Eleven reflekterar över sätt att hitta information om sin egen, närmiljöns eller Åbos historia.	
Att söka information om historia			
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet	I1- I6	Eleven söker aktivt och mångsidigt historisk information från olika källor och bedömer källornas tillförlitlighet.	K1- K5
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1- I6	<p>Eleven lär sig att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.</p> <p>Eleven lär sig med hjälp av olika källor att förstå att en historisk händelse kan granskas ur olika synvinklar.</p> <p>Eleven övar sig på att tolka källor självständigt och tillsammans med andra.</p> <p>Eleven reflekterar över hur historiska händelser kan tolkas utgående från andra läroämnena.</p>	K1 K2 K4
Att förstå historiska företeelser			
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1- I6	<p>Eleven stärker sin förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp.</p> <p>Eleven placerar händelser och företeelser i kronologisk ordning.</p> <p>Eleven gestaltar med hjälp av kronologi förhållanden mellan orsak och verkan.</p> <p>Eleven stärker genom olika övningar sin förståelse för kronologi.</p>	K1 K2 K3
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer	I1- I6	<p>Eleven förstår faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer.</p> <p>Eleven granskar historiska händelser för att hitta orsakerna bakom människans beslutsfattande.</p>	K1- K4 K6 K7

		<p>Eleven granskar faktorer som påverkat människans aktivitet genom att studera utvecklingsfaserna i närmiljön, den egna släkten och familjen. Eleven anknyter dessa till innehållet i studierna.</p> <p>Eleven förstår att historisk information har blivit utarbetad av olika aktörer.</p> <p>Eleven beskriver hur människor levde förr genom att leva sig in i den historiska vardagen.</p> <p>Eleven reflekterar över förhållanden och motiv som påverkat människans verksamhet och strävar efter att förstå de val som människan har gjort i det förflutna.</p> <p>Eleven jämför historiska händelser med det nutida läget och söker efter likheter och skillnader.</p>	
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1- I6	<p>Eleven lär sig att identifiera faktorer som förklarar historiska företeelser.</p> <p>Eleven observerar förhållanden för orsak och verkan i historiska händelser och fenomen. Eleven gestaltar orsak och verkan i historiska sammanhang.</p> <p>Eleven identifierar värderingar som råder i samhället under olika tidsperioder och förstår att värderingarna verkar i bakgrunden till historiska händelser och fenomen.</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1- I6	<p>Eleven analyserar historisk förändring och kontinuitet.</p> <p>Eleven granskar förändringar i omgivningen och söker efter orsaker till förändringarna i historien.</p> <p>Eleven identifierar orsaker till att aktiviteten har fortsatt på samma sätt eller förändrats.</p>	K1 K2 K4
Att använda historisk information			
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	I1- I6	<p>Eleven övar sig på att göra tolkningar.</p> <p>Eleven använder historisk information då hen gör sina egna tolkningar med hjälp av källor.</p> <p>Eleven jämför sina egna och andras slutsatser och motiverar dessa.</p>	K1 K2 K4

		Eleven utnyttjar kunskap och färdigheter från andra läroämnen då hen gör sina egna tolkningar.	
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1- I6	Eleven granskar avsikter i mänsklig verksamhet och målsättningar under olika tidsperioder. Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar. Eleven identifierar olika människors motiv under olika tidsperioder. Eleven använder fenomen i det nutida samhället som stöd för att gestalta motiv.	K1- K4 K7
M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	I1- I6	Eleven reflekterar över varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika situationer och handleds till att kritiskt bedöma hur trovärdiga tolkningarna är. Eleven granskar kritisk källor och strävar efter att förstå orsaker till olika tolkningar. Eleven identifierar förhållanden som påverkar tolkningar som gjorts av historiska händelser eller fenomen.	K1 K2 K4 K5
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1- I6	Eleven övar att använda olika källor, jämföra dem och forma en egen motiverad tolkning utgående från dem. Eleven skaffar information mångsidigt från olika källor. Eleven undersöker och jämför information kritiskt. Eleven övar att göra en motiverad tolkning.	K1 K2 K4 K5
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden	I1- I6	Eleven reflekterar med hjälp av historisk information över alternativ i framtiden. Eleven beskriver hur man genom tolkningar om historia kan motivera val i framtiden genom att stärka förståelsen för dåtid – nutid – framtid-kontinuumet.	K1- K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1- I6	<p>Elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne fördjupas.</p> <p>Eleven undersöker olika källor i anknytning till den egna släkten, Åbo och närmiljön och observerar historiens effekt på nutiden.</p> <p>Eleven undersöker sin egen, familjens och Åbos historia genom att bekanta sig med förstahandskällor som bilder och skrifter.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika metoder att skaffa information om sin egen, närmiljöns eller Åbos historia.</p>	K1- K7
Att söka information om historia			
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet	I1- I6	<p>Eleven skaffar historisk information och bedömer informationskällornas tillförlitlighet både självständigt och tillsammans med andra.</p> <p>Eleven övar med hjälp av olika källor att gestalta motiv hos människor i olika positioner i samhället samt deras möjligheter att agera.</p>	L1- L5
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1- I6	<p>Eleven övar sig att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.</p> <p>Eleven identifierar olika källor och reflekterar övertolkningen av historisk information.</p> <p>Eleven tolkar historiska händelser ur olika synvinklar, t.ex. genom att reflektera över människors motiv och avsikter.</p>	K1 K2 K4

		<p>Eleven övar att tolka historisk information med hjälp av olika källor och information som hen tillägnat sig i andra läroämnen.</p> <p>Eleven övar att granska information ur flera olika perspektiv.</p>	
Att förstå historiska företeelser			
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1- I6	<p>Eleven stärker sin förmåga att förstå begreppet historisk tid och begrepp i anknytning till denna.</p> <p>Eleven reflekterar över sakers och händellers tidsordning och motiverar sina slutsatser.</p> <p>Eleven stärker genom olika övningar sin förståelse för kronologi.</p>	K1 K2 K3
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över faktorer som påverkat människans aktivitet och beslutsfattande i olika historiska situationer.</p> <p>Eleven söker både självständigt och tillsammans med andra efter orsakerna bakom människornas beslutsfattande vid olika historiska händelser.</p> <p>Eleven reflekterar över faktorer som påverkat människans aktivitet genom att studera händelser och situationer i närmiljön, den egna släkten och familjen. Eleven anknyter dessa till innehållet i undervisningen.</p> <p>Eleven övar att leva sig in i hur människor levde förr och att beskriva motiven bakom deras handlingar.</p> <p>Eleven reflekterar över förhållanden och motiv som påverkat människans drivkraft samt strävar efter att förstå de lösningar som gjorts.</p> <p>Eleven jämför historiska händelser med händelser i nutiden och söker efter likheter och skillnader mellan dessa.</p> <p>Eleven bekantar sig med människan som en aktiv historisk aktör vars aktivitet styrs av målsättningar och avsikter.</p> <p>Eleven förstår att historisk information har producerats av olika aktörer.</p> <p>Eleven jämför historiska fenomen med fenomen i nutiden och söker efter likheter och skillnader.</p>	K1- K4 K6 K7

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1- I6	<p>Eleven övar sig att skilja åt centrala faktorer från mindre väsentliga faktorer när det gäller att förklara historiska händelser eller fenomen.</p> <p>Eleven gestaltar förhållanden för orsak och verkan och faktorer som förklarar historiska händelser och fenomen.</p> <p>Eleven reflekterar över centrala orsaker som varit betydelsefulla under historiens gång.</p> <p>Eleven reflekterar över värderingar som rått i samhället under olika tidsperioder och förstår deras effekter i bakgrunden till historiska händelser och fenomen.</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1- I6	<p>Eleven granskar orsaker till varför människan på vissa livsområden förr handlade antingen lika som nu eller på ett annat sätt.</p> <p>Eleven granskar hur miljön förändras och söker efter förklaringar till förändringarna i historien.</p>	K1 K2 K4
Att använda historisk information			
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	I1- I6	<p>Eleven övar att göra tolkningar av historiska händelser och fenomen genom att använda historisk information och historiska källor.</p> <p>Eleven söker information, motiverar sina egna tolkningar och jämför sina egna slutsatser med andras slutsatser.</p> <p>Eleven använder information som hen fått i andra läroämnen i sin tolkning av historiska fenomen.</p>	K1 K2 K4
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över människan som en historisk aktör vars aktivitet drivs av mål och avsikter.</p> <p>Eleven lär sig förklara avsikterna bakom människans handlingar.</p> <p>Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.</p> <p>Eleven reflekterar över människans motiv att handla i olika historiska situationer.</p>	K1- K4 K7

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	I1- I6	Eleven lär sig att förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika situationer. Eleven bedömer kritiskt källors och tolkningars tillförlitlighet. Eleven reflekterar kritiskt över orsaker till historiska tolkningar, t.ex. förhållanden och motiv, från olika synvinklar.	K1 K2 K4 K5
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1- I6	Eleven lär sig att använda olika källor, jämföra dem och forma egna motiverade tolkningar utgående från dessa. Eleven undersöker och jämför uppgifter och gör motiverade tolkningar både självständigt och tillsammans med andra.	K1 K2 K4 K5
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden	I1- I6	Eleven gör sig en föreställning om framtiden utgående från sin historiska kunskap. Eleven granskar utgående från sin historiska kunskap nutida händelser och reflekterar över föreställningar om framtiden. Eleven reflekterar över vilken betydelse förändring, kontinuitet, levnadsförhållanden samt olika synvinklar har för framtida val.	K1- K7

15.4.13 SAMHÄLLSLÄRA

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter.

Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhälleliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband dessa frågor har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska

också lära sig förstå att samhälleliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter där målet är att nå samförstånd.

I **årskurserna 7-9** ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhälleliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdemål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Mål för undervisningen i samhällslära i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	I1–I4	K4, K7
M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	I1–I3	K1, K2, K4, K7
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor		
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar	I2, I3	K2, K4, K7
M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse	I1–I3	K3, K4, K5
Att implementera kunskaper om samhället		
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	I1, I4	K1, K4, K6, K7

M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanslutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt	I1, I2, I3	K2, K4
M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal, nationell, EU- och global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle	I1- I3	K1, K4, K7
M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling	I2, I3	K2, K4, K6, K7
M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare	I1-I4	K1, K2, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen.

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

I2 Ett demokratiskt samhälle: Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringssätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhällelig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhällelig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

I4 Ekonomisk verksamhet: Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i samhällslära i årskurs 7–9

Målet är att stödja elevernas utveckling till aktiva medborgare genom att använda mångsidiga konkreta arbetsätt. Det är viktigt att kontinuerligt följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Likaså är kommunikationen med olika aktörer i samhället viktig. Man kan även använda ämnesövergripande arbete i undervisningen, till exempel i samband med olika projekt. Utöver kollaborativa arbetsätt prioriteras undersökande lärande. Granskning och användning av medier samt informations- och kommunikationsteknik utgör en central del av studierna.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i medborgarsamhället samt stödja elevernas utveckling till aktiva medlemmar i olika samhällsgrupper. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar. Eleverna ska öva sig att söka, förstå och tillämpa information om samhälle och ekonomi samt bedöma informationens betydelse både ur sin egen och ur en allmän synvinkel. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas i undervisningsarrangemangen och arbetsätten genom att läraren förklarar till exempel bilder, grafer och statistik.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 7–9

I samhällsläran ska bedömningen vara uppmuntrande och handledande. Genom mångsidig respons ska eleverna uppmuntras att fungera aktivt i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om samhälle och ekonomi i det praktiska livet. Vid bedömningen ska läraren beakta elevernas många olika – multimodala - sätt att arbeta och producera. Genom bedömningen ska man stödja elevens förmåga att tillämpa samhällslärande kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur mångsidigt eleven lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället och hur väl hen kan motivera sina åsikter..

Slutbedömningen infaller det läsår då samhällslära upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i samhällslära när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i samhällslära. Inom samhällsläran utvecklas elevens kompetens inom alla målområden under hela lärokursen fram till slutbedömningen. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation gällande målen inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

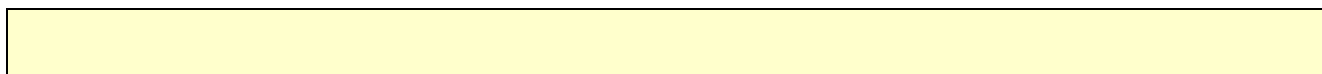
Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskap för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			

M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	I1–I4		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.
M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	I1–I4		Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar	I2, I3	Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar	Eleven kan beskriva och förklara de centrala människorättsprinciperna i en rättsstat och kan beskriva det finländska rättssystemets struktur och verksamhet.
M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse	I1–I4	Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och konsumtion	Eleven kan beskriva hur samhället, ekonomin och medierna fungerar och granska den offentliga debatten inom dessa områden.
Att bruka och tillämpa kunskap om samhället			
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	I1–I4	Entreprenörskap och arbetslivskompetens	Eleven kan beskriva arbetslivets och entreprenörskapets samhälleliga betydelse samt fälla omdömen om vilka möjligheter de erbjuder även för elevens egen framtid.

M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanlutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt	I1–I4	Kännedom om olika samhällsgrupper och minoriteter i samhället	Eleven kan studera och diskutera olika samhällsgrupper och minoriteter på ett konstruktivt och analytiskt sätt.
M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt på lokal, nationell, EU- och global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle	I1–I4	Kunskap om demokratiska principer och handlingsmönster och om principerna för beslutsfattande i samhället	Eleven kan ge exempel på politiskt beslutsfattande, maktutövning, samhällsstrukturer och -funktioner på lokal, nationell och global nivå samt fungera aktivt för att utveckla sin egen närmiljö enligt demokratiska principer och handlingsmönster.
M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling	I2, I3	Grundläggande kunskap om ekonomi	Eleven kan motivera betydelsen av att spara, investera och konsumera både privat och ur nationalekonomiskt perspektiv.
M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare	I1–I4	Förståelse för samhällsfrågor och förmåga att påverka och fungera som aktiv och delaktig medborgare	Eleven kan uttrycka och motivera sina åsikter på ett ändamålsenligt sätt, påverka och fungera konstruktivt som aktiv medborgare i sin närmiljö.

Årskurs 9

SAMHÄLLSLÄRA

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	I1- I4	<p>Eleven undersöker vilka olika vetenskapsområden och vardagliga situationer som anknyter till läroämnet samhällslära.</p> <p>Eleven gör observationer om samhället genom att undersöka det med hjälp av mångsidiga metoder självständigt och i grupper (<i>t.ex. studiebesök, informationsteknik och media</i>).</p>	K4 K7
M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällsliga och ekonomiska frågor	I1- I4	<p>Eleven reflekterar över mänskliga, samhällsliga och ekonomiska frågor mångsidigt ur olika synvinklar med tanke på hur de påverkar individen, gemenskapen och samhället som helhet.</p> <p>Eleven granskar aktuella samhällsliga händelser och fenomen i anknytning till Åbo.</p> <p>Eleven söker efter exempel på hur lösningar till problem i samhället ofta kräver kompromisser och att man beaktar många olika synvinklar.</p>	K1 K2 K4 K7
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar	I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med rättsstatens principer och det finländska rättssystemets struktur och funktion.</p> <p>Eleven jämför människors ställning i olika samhällen.</p> <p>Eleven bekantar sig med det lokala rättsväsendet (<i>t.ex. webbsidor, exempel, studiebesök och besök av sakkunniga</i>).</p>	K2 K4 K7

M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse	I1- I3	<p>Eleven följer aktuella samhällsliga diskussionsämnen i olika medier.</p> <p>Eleven jämför olika medier och reflekterar över deras betydelse och roll i olika människors liv.</p> <p>Eleven lär sig att skydda sin integritet och agera ansvarsfullt.</p> <p>Eleven övar metoder för att skaffa tillförlitlig information genom att kritiskt och mångsidigt jämföra informationskällor.</p> <p>Eleven bekantar sig med delfaktorer i privat ekonomi med hjälp av konkreta exempel.</p> <p>Eleven studerar karaktäristiska drag i det lokala ekonomiområdet.</p>	K3 K4 K5
Att implementera kunskaper om samhället			
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	I1 I4	<p>Eleven bekantar sig med olika näringar och yrken med tanke på sina egna framtidsplaner.</p> <p>Eleven reflekterar över skillnader mellan löntagarens och företagarens roller i människans eget liv och i samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med lokala företag och deras intressentgrupper (<i>t.ex. genom studiebesök, besök av sakkunniga, webbsidor</i>).</p> <p>Eleven övar samarbetsfärdigheter som är nödvändiga i arbetslivet genom par- och grupparbeten eller projekt.</p>	K1 K4 K7 K6
M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanslutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt	I1 I2 I3	<p>Eleven granskar både lokala och nationella aktörers och minoritetsgruppers verksamhet, deras betydelse och synlighet.</p> <p>Eleven reflekterar över bakgrunden till fördomar och olika stereotyper. Därtill reflekterar eleven över hur jämlikhet och måttlighet förverkligas.</p>	K2 K4
M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal, nationell, EU- och global	I1- I3	Eleven lär sig principerna för beslutsfattandet i det finska samhället på både lokal och nationell nivå samt bekantar sig med finländarnas möjligheter att påverka i Europeiska unionen och på global nivå.	K1 K4 K7

<p>nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle</p>		<p>Eleven bekantar sig med lokalt beslutsfattande i skolan, på bostadsområden och exempel på beslutsfattande i kommunen.</p> <p>Eleven söker olika möjligheter att påverka för att utveckla den närmaste omgivningen och bekantar sig med möjligheter att delta i t.ex. elevkårens verksamhet eller annan samhällelig verksamhet som berör ungdomen.</p> <p>Eleven undersöker hur EU syns och påverkar i Åbo och Egentliga Finland.</p>	
<p>M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling</p>	<p>I1 I4</p>	<p>Eleven reder ut de grundläggande principerna och begreppen inom nationalekonomi, statsekonomi och privata människors ekonomi.</p> <p>Eleverna jämför olika konsumtionsvanor samt söker grunder och metoder för att trygga hållbar utveckling.</p> <p>Eleverna bekantar sig genom material på webben med konsumentskydds- och utskökningsmyndigheternas verksamhet.</p> <p>Eleven söker efter exempel på hur hållbar utveckling förverkligas i skolan och på lokal nivå.</p>	<p>K2 K4 K6 K7</p>
<p>M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare</p>	<p>I1- I4</p>	<p>Eleven granskar hurdana värden, synpunkter och intentioner som kan hittas i information som olika innehållsleverantörer riktar till olika målgrupper.</p> <p>Eleven övar att forma egna motiverade åsikter.</p> <p>Eleven bekantar sig med information som producerats av både myndigheter, ekonomiska aktörer och olika gemenskaper.</p> <p>Eleven söker efter kanaler att påverka och metoder för att föra fram de egna uppfattningarna i det finländska samhället och globalt.</p>	<p>K1 K2 K7</p>

15.4.14 MUSIK

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I **årskurserna 7-9** ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Mål för undervisningen i musik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet		
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang	I1-I4	K2, K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande		
M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp	I1-I4	K2

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1- I4	K2
M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	I1-I4	K2
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1-I4	K2
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt	I1- I4	K1, K2, K6
M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	I1- I4	K1, K2, K5
Kulturell förståelse och multilitteracitet		
M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	I1-I4	K2, K4
M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer	I1-I4	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik		
M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	I1-I4	K3, K4
M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	K3
Förmåga att lära sig musik		
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen	I1- I4	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 7–9

Eleven tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, spela, lyssna, röra sig till musik och improvisera och komponera samt genom att arbeta tvärkonstnärligt och använda teknik. Innehållet väljs så att eleven får mångsidig insikt i olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja de lokala möjligheterna och elevernas erfarenheter.

I1 Musikalisk praxis: Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar: I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar: Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solo-sång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 7–9

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven och stärker viljan att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Musikbegrepp lärs ut med hjälp av musikaliska arbetssätt. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7–9

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Beslut om arbetssätt, läromedel, instrument och grupparbete fattas så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga. Vid valet av arbetssätt ska målet vara att bryta eventuella könsbundna mönster som förekommer inom musikkulturen och i musikundervisningen.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 7–9

I musikundervisningen behöver eleven realistisk och samtidigt uppmuntrande respons också i årskurs 7–9 i den grundläggande utbildningen. Handledande respons hjälper eleven att bättre uppfatta musikaliskt genomförande, musikaliskt uttryck och musikens betydelser. Eleven behöver respons i synnerhet när eleven genomför helheter som omfattar kreativt skapande och musikteknologi.

Slutbedömningen infaller det läsår då musik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått de gemensamma målen för lärokursen i musik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i musik. I musik utvecklas elevens kunskaper inom alla målområden ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i musik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang	I1–I4	Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp	I1–I4	Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1–I4	Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.
M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	I1–I4	Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikkens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1–I4	Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om det hen hört.
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att	I1–I4	Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven kan använda musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och tillämpa nya musikaliska

improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt			idéer självständigt eller i grupp.
M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	I1–I4	Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	I1–I4	Kulturell kompetens	Eleven kan analysera hur musik används och i vilka former den förekommer och berätta om sina iakttagelser.
M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer	I1–I4	Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	I1–I4	Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.
M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1–I4	Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar. Detta mål används dock inte som grund för slutbedömningen.
Förmåga att lära sig musik			
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa	I1–I4	Förmåga att lära sig	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller kom-

upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen			position och annat kreativt skapande samt bedömer sina framsteg i förhållande till målet.
--	--	--	---

Årskurs 7

MUSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang	I1- I4	Eleverna sjunger och spelar de viktigaste bandinstrumenten: gitarr, bas och trummor.	K2 K7
M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp	I1- I4	Eleven sjunger allsång samt tillsammans med bandet.	K2
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1- I4	Eleverna sjunger och spelar de viktigaste bandinstrumenten: gitarr, bas och trummor.	K2
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och	I1- I4	Eleven lyssnar på olika slags musik.	K2

musik och handleda eleven att diskutera det hen hört			
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt	I1- I4	Eleven gör små övningar i att improvisera och komponera.	K1 K2 K6
M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	I1- I4	Eleven diskuterar hur musiken påverkar människan.	K3 K4
M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1- I4	Eleven fäster uppmärksamhet vid konkreta inslag i ljudmiljön.	K3
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen	I1- I4	Eleven spelar, sjunger, lyssnar och diskuterar. Eleven lär sig att ställa upp egna mål för sitt musikaliska lärande för både lektionerna och hela terminen.	K1

Årskurs 8

MUSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang	I1- I4	Eleven spelar framför allt bandinstrument.	K2 K7
M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp	I1- I4	Eleven sjunger olika typer av sånger.	K2
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1- I4	Eleven spelar framför allt bandinstrument.	K2
M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	I1- I4	Eleven dansar.	K2
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1- I4	Eleven lyssnar på finländsk folkmusik och musik i andra kulturer. Eleven analyserar musikvideor och filmmusik.	K2
M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	I1- I4	Eleven bekantar sig med musikteknologi (<i>t.ex. GarageBand</i>).	K1 K2 K5

M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	I1- I4	Eleven bekantar sig med finländsk folkmusik och musik i andra kulturer. Eleven studerar kopplingar mellan musik och media. Eleven studerar musikens historia.	K2 K4
M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer	I1- I4	Eleven bekantar sig med grundläggande begrepp inom musiken.	K4
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen	I1- I4	Eleven spelar, sjunger, lyssnar och diskuterar. Eleven lär sig att ställa upp egna mål för sitt musikaliska lärande för både lektionerna och hela terminen.	K1

15.4.15 BILDKONST

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och experiment. Undervisningen i bildkonst ska utveckla elevens förmåga att förstå fenomen i omgivningen, inom konst och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma och påverka den omgivande verkligheten. Genom en ökad kännedom om kulturarvet stöder man att traditionerna går vidare och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra dem att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleven ska erbjudas möjligheter till mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen besöker man museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I årskurserna 7–9 handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Mål för undervisningen i bildkonst i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som anknyter till målet
Att iaktta och tänka visuellt		
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer	I2, I2, I3	K2, K3, K4, K5
Att skapa bilder		
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
Att tolka visuell kultur		

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	I1, I2, I3	K1,K4, K5,K6
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande	I1,I2,I3	K1,K2,K5,K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden		
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder	I1, I2, I3	K1, K2, K4,K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 7–9

Målen för bildkonst närmas via egna bildkulturer, omgivningens bildkulturer och konstens världar. Kunskapsområdena kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskas också deras inbördes förhållande. Utgångspunkterna för valet av innehåll är verk, alster och fenomen inom konst och kultur annan visuell kultur som är relevanta för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att delta i valet av innehållet i undervisningen, bildverk som ska granskas, arbetsmetoder och redskap. Man bör beakta lokala möjligheter vid valet av innehåll.

I1 Egna bildkulturer: Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediars betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar: Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7–9

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 7–9 ska eleverna stödjas att arbeta på ett undersökande och fenomenorienterat sätt genom att utnyttja konsttraditioner och metoder inom den samtida konsten. Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att mångsidigt använda webb- och mediemiljöer, delta i tvärkonstnärliga projekt och projekt utanför skolan samt ta upp globala frågor.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevernas individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser. I årskurs 7–9 är målet att stärka elevens kunskaper i bildkonst med tanke på studier efter den grundläggande utbildningen.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleverna att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Med hjälp av bedömningen handleds eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då bildkonst upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i bildkonst när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i bildkonst. I bildkonst utvecklas elevens kunskaper inom alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som beskrivs i målen för undervisningen tills studierna avslutas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i bildkonst

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning	I1, I2, I3	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan använda olika visuella hjälpmedel vid granskning av omgivningen och dess bilder
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter	I1, I2, I3	Förmåga att reflektera över iakttagelser och tankar	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar om konst, omgivningen och annan visuell kultur verbalt
M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer	I1, I2, I3	Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar med hjälp av bilder	Eleven kan använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttrycks sätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	I1, I2, I3	Förmåga att uttrycka sig i bild	Eleven kan målmedvetet använda olika material, tekniker och uttrycks sätt för att uttrycka sig i bild.
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	I1, I2, I3	Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt	Eleven kan använda ett undersökande arbetssätt självständigt och tillsammans med andra.
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och	I1, I2, I3	Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

uttrycksätt för att påverka i sina egna bilder			
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	I1, I2, I3	Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	I1, I2, I3	Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven deltar utgående från sina tolkningar i diskussioner om vad konst och annan visuell kultur betyder.
M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande	I1, I2, I3	Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven kan tillämpa några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	I1, I2, I3	Förmåga att uttrycka sin syn på värden	Eleven kan uttrycka sin syn på värden som framkommer i konst, i omgivningen och i annan visuell kultur
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder	I1, I2, I3	Förmåga att uttrycka sig och påverka genom bilder	Eleven granskar i sina bilder kulturell mångfald och hållbar utveckling och blir medveten om möjligheterna att påverka genom bilder

Årskurs 7

BILDKONST

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning	I2	Eleven undersöker, utvärderar och tolkar närmiljön samt berättar om den med bilder.	K1 K3 K4 K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter	I3	Eleven analyserar, dokumenterar och undersöker verk och fenomen visuellt eller genom att skriva.	K2 K4 K5 K6
M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer	I1	Eleven skapar olika typer av verk utgående från sina egna iakttagelser och tankar.	K2 K3 K4 K5
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttrycksätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	I1 I2	Eleven uppmuntras till att uttrycka sig genom att skapa bilder på ett kreativt och mångsidigt sätt. Eleven fördjupar sina kunskaper genom att använda informationskällor för konst på internet, i Finland och i världen.	K2 K3 K5 K6

M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbets sätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	I2	Eleven undersöker och använder visuella meddelanden i omgivningen både individuellt och tillsammans med andra.	K1 K2 K3 K5
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder	I1	Eleven reflekterar över och tolkar en händelse eller ett fenomen som förekommer i Åbotrakten eller behandlas i medierna.	K1 K2 K4 K7
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	I2	Eleven analyserar och skriver om sina egna och andras teckningar och bilder.	K1 K2 K4 K5
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	I3	Eleven bekantar sig med konsthistoria och samtidig konst i Åbo, Finland och världen.	K1 K4 K5 K6
M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande	I3	För att fördjupa och stödja det egna arbetet besöker eleven muséer och konstutställningar.	K1 K2 K5 K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	I2	Eleverna diskuterar hur konst påverkar oss.	K3 K4 K6 K7
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar ut-	I1	Eleven granskar de ekologiska och etiska effekterna av det egna arbetet. Eleven namnger fenomen inom konsten.	K1 K2 K4 K7

veckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder			
--	--	--	--

15.4.16 SLÖJD

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne som innefattar slöjdverksamhet med olika slags material, där eleverna får uttrycka sig genom slöjd, formge och använda teknik. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster samt utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar samt använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att göra med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevernas förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevernas livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt gemenskapens kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

I **årskurserna 7–9** är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iaktta och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Mål för undervisningen i slöjd i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	I2–I5	K2, K3
M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	I1–I5	K1
M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer	I1–I5	K4, K6
M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	I1–I5	K2, K4
M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen	I6	K3, K6
M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information	I1–I5	K5
M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet	I7	K6
M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil	I8	K1, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 7–9

Innehållet i undervisningen ska ge eleven mångsidig erfarenhet av olika områden av slöjd och möjlighet att tillägna sig olika slöjdfärdigheter. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna erbjuds uppgifter och uppdrag där olika innehållsområden samspelar och bildar enhetliga helheter.

I1 Innovation: Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.

I2 Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällsligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker. I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.

I4 Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

I6 Arbets säkerhet: Eleverna får kunskap om arbets säkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

I7 Företagsamt lärande: Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.

I8 Medvetenhet och delaktighet: Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i slöjd i årskurs 7–9

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen, den byggda miljön och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller. I undervisningen används arbetsätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnesgränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7–9

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetsätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetsätt och arbetsuppgifter.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet ska vägleda och sporra eleverna. Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i slöjd när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i slöjd. Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisat eleverna i slöjd.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i slöjd

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	I2-I5	Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	I1-I5	Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer	I1-I5	Förmåga att framställa och använda tekniker och bearbetningsmetoder	Eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter/alster enligt sina planer.

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	I1-I5	Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen	I6	Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information	I1-I5	Färdigheter i informations- och kommunikationsteknik Förmåga att arbeta tillsammans med andra	Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik både på egen hand och tillsammans med andra för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen.
M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet	I7	Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i samhället	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.
M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil	I8	Förmåga att göra val och motivera sina val	Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	I2- I5	<p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällsligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen.</p> <p>Eleverna analyserar produkters design och användbarhet.</p> <p>Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster.</p>	K2 K3
M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	I1- I5	<p>Innovation: Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.</p> <p>Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.</p>	K1

		<p>Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.</p> <p>Formgivning: Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturars traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.</p> <p>Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster.</p> <p>Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	
<p>M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer</p>	<p>I1- I5</p>	<p>Innovation: Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.</p> <p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturars traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p>	<p>K4 K6</p>

		<p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.</p> <p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen.</p> <p>Eleverna analyserar produkters design och användbarhet.</p> <p>Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster.</p> <p>Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	
<p>M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdlaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga</p>	<p>I1- I5</p>	<p>Innovation: Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdlaterade begrepp, tecken och symboler.</p> <p>Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.</p> <p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällsligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p>	<p>K2 K4</p>

		<p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.</p> <p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen.</p> <p>Tillverkning: Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	
M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen	I6	<p>Arbets säkerhet: Eleverna får kunskap om arbets säkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång.</p> <p>Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.</p>	K3 K6
M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information	I1- I5	<p>Innovation: Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.</p> <p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.</p>	K5

		<p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.</p> <p>Tillverkning: Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	
M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet	17	<p>Företagsamt lärande: Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök.</p> <p>Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet.</p> <p>Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.</p>	K6
M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil	18	<p>Medvetenhet och delaktighet: Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv.</p> <p>Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.</p> <p>Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.</p>	K1 K4 K7

15.4.17 GYMNASTIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Mål för undervisningen i gymnastik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Fysisk funktionsförmåga		
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	K1, K3
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	K1, K3, K4

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I3	K3
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I3	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	K3
M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	K3, K6, K7
Social funktionsförmåga		
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	K2, K3, K6, K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	K2, K6, K7
Psykisk funktionsförmåga		
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	K1, K2, K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	K1, K2
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	I3	K1, K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 7–9

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, vanlig gymnastik, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika

årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, vattengymnastik och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

12 Social funktionsförmåga: Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

13 Psykisk funktionsförmåga: I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i gymnastik i årskurs 7–9

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetsätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap, uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7–9

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetsätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 7–9 ska särskild vikt fästas vid att stödja funktionsförmågan samt uppmuntra eleverna att utöva eller hitta en egen lämplig motionsform.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 7–9

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själv som motionsutövare. I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen.

Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Vid bedömningen används mångsidiga metoder, så att eleverna har möjlighet att visa sina färdigheter på bästa sätt. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i gymnastik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i gymnastik. Färdigheterna i gymnastik utvecklas kumulativt. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. En elev får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i gymnastik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelse-förmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 stärka simkunnigheten och livräddnings-färdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt	I2	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att

principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter			ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	I3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 7

GYMNASTIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K

Årskurs 7			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt på gymnastiklektionerna. Eleven prövar fördomsfritt enligt bästa förmåga på nya gymnastikformer både självständigt och i grupp.	K1 K2
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttas sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven iakttar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet samt väljer lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.	K1 K3 K4
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven utvecklar sin balans- och rörelseförmåga i olika gymnastikformer och i olika lärmiljöer.	K3
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven lär sig att hantera redskap och tillämpa sina färdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisas.	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven övar sig att under handledning utvärdera sin egen fysiska funktionsförmåga. Eleven förstår betydelsen av att upprätthålla de fysiska egenskaperna med tanke på sitt eget välmående.	K3

		Utgående från utvärderingen tränar eleven sina fysiska egenskaper såsom snabbhet, rörlighet, styrka och uthållighet.	
M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	Eleven övar olika slag av vattengymnastik.	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Eleven följer instruktioner. Eleven agerar enligt gemensamt överenskomna regler och tar hänsyn till säkerhetsaspekter och andra elever.	K3 K6 K7
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	Eleven lär sig att uttrycka sina känslor med hänsyn till andra. Eleverna samarbetar med alla elever i gruppen. Eleven hjälper och uppmuntrar andra elever.	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Eleven lär sig att i olika situationer följa principen om rent spel. Eleven lär sig att bära ansvar för att de gemensamma målen uppnås.	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	Eleven agerar självständigt enligt de givna instruktionerna. Eleven lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål.	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	Eleven utvecklar en positiv självbild genom gymnastiken. Eleven lär sig att ge och ta emot positiv respons både av läraren och andra elever. Eleven prövar på olika gymnastikuppgifter på den egna färdighetsnivån som ger glädje och rekreation. Eleven lär sig att reflektera över sina upplevelser och sin aktivitet som en del av självbedömningen.	K1 K2

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över betydelsen av fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet.	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	I3	Eleven prövar mångsidigt olika motionsformer (<i>t.ex. genom att använda Mihi-verksamhet</i>). Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över sitt eget intresse för olika motionsformer.	K1 K3

Årskurs 8

GYMNASTIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt på gymnastiklektionerna. Eleven prövar fördomsfritt enligt bästa förmåga på nya gymnastikformer både självständigt och i grupp.	K1 K2
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttas sig själv och sin omgivning	I1	Eleven iakttar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet samt väljer lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.	K1 K3 K4

med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer			
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven utvecklar sin balans- och rörelseförmåga i olika gymnastikformer och i olika lärmiljöer.	K3
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven lär sig att hantera redskap och tillämpa sina färdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisas.	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven lär sig att under handledning utvärdera sin egen fysiska funktionsförmåga (<i>t.ex. med hjälp av det riksomfattande systemet Move!</i>). Eleven förstår betydelsen av att upprätthålla de fysiska egenskaperna med tanke på sitt eget välmående. Eleven övar under handledning fysiska egenskaper såsom snabbhet, rörlighet, styrka och uthållighet.	K3
M6 stärka simkunskheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	Eleven övar vattengymnastik samt att rädda andra och sig själv ur vattnet.	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Eleven följer de givna instruktionerna. Eleven agerar enligt gemensamt överenskomna regler och tar hänsyn till säkerhetsaspekter och andra elever.	K3 K6 K7

Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	<p>Eleven lär sig att uttrycka sina känslor med hänsyn till andra.</p> <p>Eleverna samarbetar med alla elever i gruppen.</p> <p>Eleven hjälper och uppmuntrar andra elever.</p>	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	<p>Eleven lär sig att i olika situationer följa principen om rent spel.</p> <p>Eleven lär sig att bära ansvar för att de gemensamma målen uppnås.</p>	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	<p>Eleven agerar självständigt enligt de givna instruktionerna.</p> <p>Eleven lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål.</p>	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	<p>Eleven utvecklar en positiv självbild genom gymnastiken. Eleven lär sig att ge och ta emot positiv respons både av läraren och andra elever.</p> <p>Eleven prövar på olika gymnastikuppgifter på den egna färdighetsnivån som ger glädje och rekreation.</p> <p>Eleven lär sig att reflektera över sina upplevelser och sin aktivitet som en del av självbedömningen.</p>	K1 K2
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över betydelsen av fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet.	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så	I3	<p>Eleven prövar mångsidigt olika motionsformer (<i>t.ex. genom att använda Mihi-verksamhet</i>).</p> <p>Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över sitt eget intresse för olika motionsformer.</p>	K1 K3

att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation			
---	--	--	--

Årskurs 9

GYMNASTIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt på gymnastiklektionerna. Eleven prövar fördomsfritt enligt bästa förmåga på nya gymnastikformer både självständigt och i grupp.	K1 K2
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven iakttar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet samt väljer lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.	K1 K3 K4
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika	I1	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisas och i olika miljöer.	K3

årstider och i olika gymnastikformer			
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven kan hantera redskap på ett ändamålsenligt sätt samt kombinera och tillämpa sin förmåga att hantera redskap i de flesta gymnastikformer som undervisas.	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven kan utvärdera sin egen fysiska funktionsförmåga. Eleven förstår betydelsen av att upprätthålla de fysiska egenskaperna med tanke på sitt eget välmående. Eleven övar under handledning fysiska egenskaper såsom snabbhet, rörlighet, styrka och uthållighet.	K3
M6 stärka simkunskheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	Eleven utvecklar sina färdigheter att simma samt att rädda andra och sig själv ur vattnet.	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Eleven följer de givna instruktionerna. Eleven agerar enligt gemensamt överenskomna regler och tar hänsyn till säkerhetsaspekter och andra elever.	K3 K6 K7
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	Eleven lär sig att uttrycka sina känslor med hänsyn till andra. Eleverna samarbetar med alla elever i gruppen. Eleven hjälper och uppmuntrar andra elever.	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel	I2	Eleven lär sig att i olika situationer följa principen om rent spel. Eleven lär sig att bära ansvar för att de gemensamma målen uppnås.	K2 K6 K7

och bära ansvar för gemensamma aktiviteter			
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	<p>Eleven agerar självständigt enligt de givna instruktionerna.</p> <p>Eleven lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål.</p>	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	<p>Eleven utvecklar en positiv självbild genom gymnastiken. Eleven lär sig att ge och ta emot positiv respons både av läraren och andra elever.</p> <p>Eleven prövar på olika gymnastikuppgifter på den egna färdighetsnivån som ger glädje och rekreation.</p> <p>Eleven lär sig att reflektera över sina upplevelser och sin aktivitet som en del av självbedömningen.</p>	K1 K2
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över betydelsen av fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet.	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	I3	<p>Eleven prövar mångsidigt olika motionsformer (<i>t.ex. genom att använda Mihi-verksamhet</i>).</p> <p>Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över sitt eget intresse för olika motionsformer.</p>	K1 K3

15.4.18 HUSLIG EKONOMI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val

och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämpar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnena för att elevernas inlärningserfarenheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Undervisning i huslig ekonomi kan ges redan i de lägre årskurserna om utbildningsanordnaren så beslutar. I sådana fall följer man grunderna för läroplanen för huslig ekonomi med beaktande av elevernas ålder. Undervisningens mål, centrala innehåll och genomförande fastställs i den lokala läroplanen genom anpassning av grunderna för läroplanen.

Mål för undervisningen i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Praktiskt arbete		
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	I1, I2, I3	K3

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	I1, I2	K2, K3
M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetsgång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	I1, I2	K1, K3, K6
M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns	I1, I2, I3	K3, K5, K7
Samarbete och kommunikation		
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	I1, I2, I3	K2, K3
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	I1, I2	K3, K6, K7
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen	I1, I2, I3	K2, K6, K7
Informationshantering		
M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val	I1, I2, I3	K1, K4
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö	I1, I2, I3	K4
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	I1, I2, I3	K1
M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen	I1, I2, I3	K1, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för huslig ekonomi i årskurs 7–9

Innehållet ska väljas så att eleverna utvecklar en mångsidig hushållskompetens och ett mångsidigt hushållstänkande samt tillägnar sig principerna för hållbar utveckling. Aktuella ämnen med lokal, regional och global anknytning ska utnyttjas och tillämpas vid planeringen av uppgifter. Uppgifterna ska anknyta till målen i huslig ekonomi och variera beroende på eleverna, de lokala förhållandena och skolans prioriteringar.

I1 Matkunskap och matkultur: Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt

ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

I2 Att bo och leva tillsammans: Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet: Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att välja lärmiljöer som möjliggör interaktion i arbetet, att man tillsammans kan skapa och dela kunskap, att man kan använda undersökande och tillämpande arbetssätt samt utvärdera arbetet. Att värdesätta och slutföra arbete, kunna arbeta långsiktigt i en respektfull och lugn atmosfär samt ha möjlighet att lära sig av misslyckanden skapar trygghet i undervisningen. I undervisningen utnyttjas klassgemenskapen, skolans lokaler, skolmiljön samt digitala miljöer och samarbetsnätverk. Skoluppgifterna ska stärka elevernas syn på hur vardagen är uppbyggd och hur olika den kan se ut och ge eleverna träning i att tillämpa sina kunskaper i sin egen familj. Det är viktigt att arbetssätt och metoder väljs så att kunskaper och färdigheter sammanflätas och tillämpas i praktiken.

Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i huslig ekonomi är det viktigt att ordna handledning, differentiering och stöd på ett sådant sätt att det gradvis stärker elevernas motivation och förmåga att själva stödja och styra sin egen aktivitet. Det är också viktigt att eleverna lär sig arbeta interaktivt, långsiktigt och utgående från kunskap. Undervisningen planeras så att både undervisningssituationen och kunskapsmiljön har en tydlig struktur och lämplig svårighetsgrad. Utgångspunkten för differentiering är undervisningssituationer som anknyter till vardagen och flexibla undervisningsarrangemang i enlighet med elevens kunskapsnivå.

Genom att sammankoppla undervisningssituationer och vardagliga fenomen stärks elevens praktiska färdigheter. Övningar i sociala situationer stärker förmågan att samarbeta och kommunicera. Enkla och tydliga bilder och instruktioner utvecklar förmågan att hantera information. För att kunna växla mellan olika uppgifter under en lektion behövs handledning i tidshantering och strukturering av uppgiften. Läroämnet huslig ekonomi ger eleverna möjlighet att tillämpa sådant de övat och lärt sig i skolan i sin egen vardag.

Handledningen ska stödja elevernas intresse för att fördjupa och bredda sina kunskaper i huslig ekonomi och ge eleverna beredskap för utbildning efter den grundläggande utbildningen och vidare till yrken som förutsätter kunskaper inom huslig ekonomi.

Bedömning av elevens lärande i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i huslig ekonomi ska vara mångsidig, handledande och sporrande. Eleverna ska få respons på sina färdigheter att hantera olika situationer och utföra uppgifter i huslig ekonomi. Elevernas tänkande stöds genom att de handleds att reflektera över sitt sätt att uppfatta och behandla sin egen omgivning. Bedömningen tar också hänsyn till hur eleverna förstår begrepp och tillägnat sig innehåll som anknyter till huslig ekonomi. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Eleverna ska kontinuerligt få information om hur lärandet framskrider och förhåller sig till målen i undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då huslig ekonomi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i huslig ekonomi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i huslig ekonomi. Kunskaperna i huslig ekonomi utvecklas och stärks gradvis under hela den gemensamma undervisningen i huslig ekonomi. I slutvitsordet ska alla de nationella kriterierna för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområden, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i huslig ekonomi

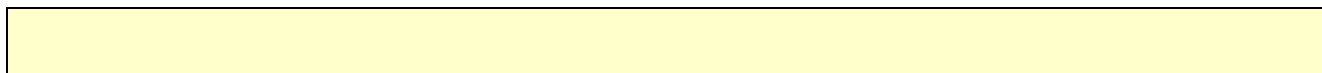
Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiskt arbete			
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	I1, I2, I3	Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att	I1, I2	Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra

vara kreativ och att lägga märke till estetik			grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.
M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion	I1, I2, I3	Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.
M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	I1, I2	Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.
M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns	I1, I2, I3	Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.
Samarbete och kommunikation			
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	I1, I2, I3	Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.
M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	I1, I2, I3	Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	I1, I2	Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutfattandet.
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i	I1, I2, I3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina

samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen			erfarenheter som en del av självbedömningen.
Informationshantering			
M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val	I1, I2, I3	Förmåga att söka och använda information	Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö	I1, I2, I3	Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	I1, I2, I3	Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.
M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen	I1, I2, I3	Förmåga att tillämpa mätning, räkning och återvinning i sitt arbete och för att fatta beslut	Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Årskurs 7

HUSLIG EKONOMI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Praktiskt arbete			
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	I1 I2 I3	Eleven övar att agera som konsument. Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information. Eleven ställer upp mål för sitt arbete och utvärderar sitt eget lärande.	K3
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	I1 I2	Eleven beaktar estetiska aspekter då hen planerar och tillreder måltider för olika situationer och till festligheter i hemmet. Eleven bekantar sig med material, apparater, redskap och arbetsätt som är ändamålsenliga och behövs i vardagen.	K2 K3
M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion	I1 I2 I3	Eleven övar och utvecklar sina färdigheter att laga mat och baka med hänsyn till lokala, regionala och globala aspekter. Eleven fäster uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsaspekter då hen väljer olika sätt att hålla hemmet rent. Eleven lär sig sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Eleven övar att agera som konsument. Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information.	K3 K4 K5 K7
M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	I1 I2	Eleven reflekterar över matkultur och seder som en del av identiteten. Eleven tillämpar och fördjupar med hjälp av hemuppgifter sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.	K1 K3 K6

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns	I1 I2 I3	<p>Eleven reflekterar över val och vanor när det gäller mat och ätande. Eleven utgår från tillförlitlig information om matsäkerhet, matkedjan, ekonomi och etik.</p> <p>Eleven utvärderar tjänster som anknyter sig till boende och hushåll.</p> <p>Eleven lär sig sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal.</p>	K3 K5 K7
Samarbete och kommunikation			
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	I1 I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen.</p> <p>Eleven reflekterar över hur kamratgruppen och medierna påverkar de egna konsumtionsvalen.</p>	K1 K2 K6 K7
M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	I1 I2 I3	Eleven beaktar estetiska aspekter då hen planerar och tillreder måltider för olika situationer och till festligheter i hemmet.	K2 K3
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	I1 I2	<p>Eleven reflekterar över matkultur och seder som en del av identiteten.</p> <p>Eleven tillämpar och fördjupar med hjälp av hemuppgifter sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.</p> <p>Eleven bekantar sig med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen.</p>	K3 K6 K7
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen	I1 I2 I3	<p>Eleven reflekterar över matkultur och seder som en del av identiteten.</p> <p>Eleven tillämpar och fördjupar med hjälp av hemuppgifter sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.</p>	K2 K6 K7
Informationshantering			

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val	I1 I2 I3	<p>Eleverna får en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.</p> <p>Eleven övar att agera som konsument.</p> <p>Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information.</p>	K1 K4
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö	I1 I2 I3	Eleven fäster uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsaspekter då hen väljer olika sätt att hålla hemmet rent.	K4
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	I1 I2 I3	Eleven lär sig sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal.	K1
M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen	I1 I2 I3	<p>Eleven övar att agera som konsument.</p> <p>Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information.</p>	K1 K7

15.4.19 ELEVHANDLEDNING

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetsätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, liksom skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I årskurserna 7-9 har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetsätten i årskurserna 7-9. I årskurserna 7-9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Mål för undervisningen i elevhandledning i årskurs 7-9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet och aktivitet		
M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetsätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val	I1, I2	K3, K7
Förmåga att lära sig		
M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig	I1	K1
Livslångt lärande		
M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1, I2	K1
Självkänedom		
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	K3
Att ställa upp mål		
M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	I2, I5	K1, K3
Lärande med sikte på arbetslivet		
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	I2, I3, I5	K6, K7
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6
Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen		
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvud dragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands	I4, I5	K4, K5

M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är	I2, I3, I5	K4, K5, K6
Kulturell mångfald och internationalism		
M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetsituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands	I4, I5	K2

Centralt innehåll som anknyter till målen för elevhandledning i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen. Innehållet utformas till helheter för olika årskurser.

I1 Lärande och studier: Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering: I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet: I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

I4 Arbetslivsorientering: Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnena och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

I5 Att söka till fortsatta studier: Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen.

Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i årskurs 7–9

Inom elevhandledningen används mångsidiga arbetssätt utgående från elevernas individuella och grupp-specifika behov och förutsättningar.Handledningsformerna är personlig handledning som fördjupar sig i individuella frågor, handledning i smågrupp och handledning i klass. Grupperna bildas flexibelt med beaktande av handledningens innehåll och möjligheter till kamratstöd. Inom den personliga handledningen har eleverna möjlighet att diskutera frågor som anknyter till deras studier, utbildnings- och yrkesval samt deras livssituation. Under handledningen i smågrupp lär sig eleven att behandla gemensamma frågor av handledande karaktär eller personliga frågor som gäller någon elev i gruppen och kan delas med de andra eleverna. Handledningens kontinuitet ska säkerställas genom att erbjuda elevhandledning på alla årskursnivåer. Vårdnadshavarna ska vid behov ges möjlighet att diskutera frågor förknippade med elevens studier och val under gemensamma möten med läraren, studiehandledaren, eleven och vårdnadshavaren.

Utöver skolan och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. För att skapa en grund för utbildnings- och yrkesval samt öka uppskattningen för arbete ska praktisk arbetslivsorientering (PRAO) ordnas för elever i årskurs 7–9 inom den grundläggande utbildningen. Eleverna ska ha möjlighet att få personliga erfarenheter av arbetslivet och olika yrken i en riktig arbetsmiljö. I samband med PRAO ska eleverna ha möjlighet att utvärdera den kunskap och de erfarenheter som de fått. PRAO ska genomföras i samarbete med de övriga läroämnena, så att de övriga läroämnenas innehåll och arbetssätt kan utnyttjas.

Handledning, differentiering och stöd i elevhandledning i årskurs 7–9

Elevernas individuella utgångsläge och behov ska beaktas i elevhandledningen. Handledningen differentieras genom att man beaktar elevernas personliga mål, erfarenheter, fritidssysselsättningar, intressen, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen vid övergångarna under elevernas studiebanan. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete är viktigt i synnerhet för att säkerställa att elever som behöver stöd och unga som riskerar att bli utan utbildning fortsätter att studera.

När det gäller elever som är i behov av stöd inleds handledningen i anknytning till fortsatta studier tillräckligt tidigt. De fortsatta studierna ska planeras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren och vid behov mellan den mottagande läroanstalten och representanter för den grundläggande utbildningen. I planeringen beaktas elevens individuella anlag, behovet av stöd och de sysselsättningsutsikter som utbildningen möjliggör. Eleven och vårdnadshavaren erbjuds möjligheter att bekanta sig med läroanstalter som ordnar fortsatta studier som lämpar sig för eleven. Eleven och vårdnadshavaren ges tillräcklig information om möjligheterna till fortsatt stöd i studierna efter den grundläggande utbildningen och om övriga stödformer.

Bedömning av elevens lärande i elevhandledning i årskurs 7–9

I elevhandledning ges inget vitsord som i övriga läroämnen. Bedömningen i elevhandledningen bygger på elevernas självbedömning samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder.

Genom diskussion med läraren lär sig eleverna att bedöma sina förutsättningar, sina kunskaper och färdigheter, sin funktionsförmåga, sin företagsamhet och sina resurser, hur mycket och vilken typ av stöd och handledning de behöver, sin förmåga att arbeta i grupp och sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska handledas att förstå hur värderingar, föreställningar och människor som är viktiga för dem påverkar deras val och beslut. Eleverna ska få öva sig att bedöma sin förmåga att söka information och använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information om utbildningar och arbetslivet. Eleverna ska spöras att bedöma sin förmåga att fastställa tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika informationskällor. Eleverna ska göras medvetna om bakgrunden till olika självbedömningsmetoder och -verktyg och om hur de kan användas i deras karriärplanering. Läraren ska hjälpa eleverna att hitta instanser som erbjuder stöd- och handledningstjänster i skolan och i samhället och att utveckla sin förmåga att söka de tjänster de behöver.

Årskurs 7

ELEVHANDLEDNING

			
Mål för undervisningen Årskurs 7	I	Kommunvis plan	K
Delaktighet och aktivitet			
M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val	I1 I2	Eleven övar att agera i en skolgemenskap och lär sig arbetssätt i årskurserna 7–9.	K3 K7

Förmåga att lära sig			
M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig	I1	Eleven övar mångsidigt studiefärdigheter och studietekniker.	K1
Livslångt lärande			
M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1 I2	Eleven övar att ta ansvar för studierna och sina egna val i anknytning till skolgång och studier.	K1
Självkännedom			
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	Eleven övar att känna igen sina egna styrkor och använda dessa i sin karriärplanering.	K3
Att ställa upp mål			
M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	I2 I5	Eleven övar sig att ställa upp mål i anknytning till studier.	K1 K3

ELEVHANDLEDNING

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Livslångt lärande			
M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1 I2	Eleven utvecklar förmåga att ta ansvar för sina egna studier och val i anknytning till skolgång och studier.	K1
Självkännedom			
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	Eleven utvecklar sin förmåga att känna igen sina styrkor och använda dem i sin karriärplanering.	K3
Att ställa upp mål			

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	12 15	Eleven utvecklar sin förmåga att ställa upp mål i anknytning till studier.	K1 K3
Lärande med sikte på arbetslivet			
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hans eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	K 2 K 3 K 4 K 5	Eleven styrs att känna igen sina egna arbetslivsfärdigheter och förstå betydelsen av arbete.	K4 K5 K6 K7
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs	K 2 K 3 K 4 K 5	Eleven bekantar sig med arbetslivet, arbetslivsförmåga och olika yrken (<i>t.ex. PRAO, företagsbesök</i>).	K4 K5 K6 K7
Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen			
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka	14 15	Eleven bekantar sig med Finlands utbildningssystem och söker information om utbildning och arbetsliv.	K4 K5

information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands			
--	--	--	--

Årskurs 9

ELEVHANDLEDNING

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Livslångt lärande			
M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1 I2	Eleven fördjupar sin förmåga att planera sin karriär under hela sitt liv och sina färdigheter att göra val.	K1
Självkännedom			
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	Eleven fördjupar självkännedom och självutvärderingsförmåga.	K3
Att ställa upp mål			

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	I2 I5	Eleven fördjupar sin förmåga att ställa upp mål i studierna och i karriärplaneringen.	K1 K3
Lärande med sikte på arbetslivet			
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hans eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	K2 K3 K4 K5	Eleven utvecklar sina arbetslivsfärdigheter.	K4 K5 K6 K7
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs	K2 K3 K4 K5	Eleven får en mer mångsidig bild av arbetslivet och olika yrken (t.ex. PRAO).	K4 K5 K6 K7
Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen			
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja	I4 I5	Eleven fördjupar sin information om Finlands skolsystem (t.ex. genom besök till läroanstalter, utbildningsexperiment).	K4 K5

elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands			
M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är	12 13 15	Eleven fördjupar sin förmåga att använda olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.	K4 K5
Kulturell mångfald och internationalism			
M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetsituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands	14 15	Eleven fördjupar sin förmåga att känna igen sin egen kulturella bakgrund och ta in information om studie- och arbetsmöjligheter utomlands.	K2

BILAGA 1 MÅL, INNEHÅLL OCH BEDÖMNINGEN AV ELEVENS LÄRANDE I UNDERVISNING I ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN

Undervisningens uppdrag

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Den särskilt finansierade undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen är avsedd för elever som har ett annat modersmål eller familjespråk än svenska, finska eller samiska. Också svenska, finska eller samiska elever som deltar i undervisning som syftar till att upprätthålla utomlands inhämtade språkkunskaper kan studera enligt lärokursen elevens eget modersmål. Syftet med undervisningen i elevens eget modersmål är att stödja eleven att utveckla en aktiv flerspråkighet och väcka intresse för livslångt språklärande. Kunskaper i det egna modersmålet stödjer också integreringen i det finländska samhället.

Undervisningen i eget modersmål ska samarbeta med undervisningen i svenska och litteratur, undervisningen i svenska som andraspråk och litteratur och undervisningen i övriga ämnen. Den gemensamma språkfostran har som uppdrag att öka elevernas förståelse för den språkliga och kulturella bakgrundens betydelse för individen, gruppen och samhället samt vägleda eleverna att uppskatta sitt modersmål och andra språk. Utgångspunkten är att se eleverna som aktiva aktörer och utnyttja deras språkkunskaper och övriga kunskaper i undervisningen. Den språkliga och kulturella mångfalden i skolan ska också i övrigt utnyttjas i skolans verksamhet.

Undervisningen ska dra nytta av elevernas möjligheter att utveckla sina språkkunskaper utanför skolan. Undervisningen ska stödja och uppmuntra eleverna att använda sitt eget språk mångsidigt under lektionerna i olika läroämnen och i övrig verksamhet i skolan. Genom att utveckla och använda det egna modersmålet tillägnar sig eleverna och lär sig kommunicera om innehållet i olika läroämnen på sitt modersmål. Viktiga motivationsfaktorer är att eleverna själva får välja och upplever delaktighet och att undervisningsinnehållet är relevant. Språkundervisningen ska präglas av interaktion och kommunikation.

Dessa läroplansgrunder har utarbetats för alla språk som undervisas som elevens eget modersmål. Målen och innehållet i läroplansgrunderna har fastställts för undervisning i elevens eget modersmål som omfattar två årsveckotimmar under hela den grundläggande utbildningen. Utbildningsanordnaren ska utgående från läroplansgrunderna utarbeta en lokal läroplan, exempelvis genom att använda beskrivningarna av uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av elevens lärande i läroämnet Modersmål och litteratur. Utbildningsanordnarens läroplan kan också vara språkspecifik. I en språkspecifik läroplan fastställs målen för undervisningen, innehållet och bedömningskriterierna med beaktande av det aktuella språkets särdrag, bland annat skriftsystemet. En språkspecifik läroplan kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare. Den kunskapsnivå som eleven uppnått kan variera mellan olika språk i den grundläggande utbildningen.

ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I ÅRSKURS 1–2

I årskurs 1–2 är undervisningens särskilda uppdrag att eleverna lär sig använda sitt modersmål i olika kommunikationssituationer. Eleverna ska lära sig att lyssna, ställa frågor, svara och berätta. Uttrycks- och ordförrådet utökas systematiskt till att omfatta olika livsområden. Med hjälp av undervisningen utvecklas elevernas tanke- och uttrycksförmåga i samarbete med hemmen. Eleverna ska tillägna sig grundläggande läs- och skrivfärdigheter samt stifta bekantskap med barnlitteratur som lämpar sig för åldern och med berättar- och kulturtraditionen. Målet är att eleverna lär sig använda språket i olika lärmiljöer och att söka information på sitt

modersmål. Eleverna ska bli medvetna om modersmålets betydelse och utveckla en positiv relation till det egna språket.

Mål för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 hjälpa eleven att utveckla förmåga att lyssna och uppmuntra eleven att ställa frågor och uttrycka sina tankar och upplevelser utan att vara rädd för att säga fel	I1	K2
M2 väcka elevens nyfikenhet och intresse för att använda olika uttrycksmedel	I1	K2
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt språk och sin fantasi samt samarbets- och kommunikationsförmåga	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att skapa en positiv och nyfiken inställning till läsning och uppmuntra eleven att läsa självmant enligt sin språkfärdighet	I2	K1, K4
M5 uppmuntra eleven att tillägna sig grundläggande läsfärdigheter och läsförståelse	I2	K1, K4
M6 handleda eleven att undersöka olika texter samt att diskutera dem och dela med sig av sina tankar och upplevelser	I2	K2, K4
Att producera texter		
M7 hjälpa eleven att skapa en positiv inställning till skrivande enligt sin språkfärdighet	I3	K2
M8 handleda eleven att lära känna det egna språkets skriftsystem och utveckla grundläggande skrivfärdigheter	I3	K2, K5
M9 handleda eleven att öva sig att producera text samt uppmuntra eleven att uttrycka sina tankar och iakttagelser i skrift utgående från sin språkfärdighet	I3	K1, K2
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M10 uppmuntra eleven att använda sitt modersmål i skolan, hemma och i närmiljön, handleda eleven att ge akt på sitt språkbruk och att lära känna språkets grundläggande strukturer	I4	K1, K2, K3
M11 uppmuntra eleven att lära känna seder och bruk och högtidstraditioner i den egna språk- och kulturgemenskapen samt handleda eleven att ta del av och uppskatta kulturutbudet på det egna språket	I4	K2, K7
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M12 uppmuntra eleven att använda sitt modersmål i olika undervisningssituationer	I5	K1, K2, K5
M13 skapa ett gott samarbete mellan undervisningen i det egna modersmålet och den övriga nybörjarundervisningen	I5	K1, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 1–2

Språk- och kommunikationsfärdigheten samt textkompetensen i elevernas eget modersmål ska utvecklas i språksituationer och genom mångsidigt arbete på språket. Innehållet väljs så att eleverna kan utveckla sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska väljas så att det stödjer målen och utnyttjar både elevernas upplevelser och de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att kommunicera: Eleverna övar sig att lyssna och uttrycka sig muntligt i grupp, till exempel att diskutera, ställa frågor, svara och berätta. Eleverna utforskar olika kommunikationssituationer och uttrycksätt, bland annat med hjälp av lekar, spel och drama.

I2 Att tolka texter: Eleverna undersöker olika texter, såsom sagor, berättelser, dikter, enkla fakta- och medietexter samt bilder. Eleverna övar sig att läsa samt ställa och besvara frågor, i synnerhet utgående från berättande och beskrivande texter. Eleverna diskuterar texter och delar erfarenheter om dem. Eleverna utökar sitt ord- och uttrycksförråd med hjälp av olika texter.

I3 Att producera texter: Eleverna undersöker skriftsystemets särdrag och övar sig att skriva självständigt och gemensamt samt leka med språket.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna observerar användningen av modersmålet hemma, i skolan och i närmiljön. Användningen av det egna modersmålet främjas i samarbete med den övriga nybörjarundervisningen.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna utforskar det språk som anknyter till studierna och övar grunderna i språket inom olika vetenskapsgrenar i samarbete med den övriga nybörjarundervisningen.

Bedömningen av elevens lärande i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 1–2

I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att få en helhetsbild av varje elevs språkliga utveckling. Genom bedömningen och responsen får eleven information om sina språkliga styrkor och om sig själv som språkinlärare i det språk som studeras. Eleven ska också få mångsidig respons om sin förmåga att förstå och använda språket, uttrycka sig, delta i gemensamma diskussioner samt producera och tolka texter. Det är viktigt att ge uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i elevens eget modersmål är följande

- hur förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt ord- och begreppsförrådet utvecklats
- hur läsfärdigheten och läsförståelsen samt läsintresset utvecklats
- hur textproduktionen utvecklats
- hur språk- och kulturförståelsen utvecklats, i synnerhet förmågan att göra iakttagelser om ords betydelse och språksituationer i vardagen.

I elevens eget modersmål fästs särskild uppmärksamhet vid hur förmågan att förstå språket har utvecklats. Språkliga särdrag, bland annat skriftsystemet, påverkar elevernas möjligheter att utveckla sina kunskaper i språket i fråga.

ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 är undervisningens särskilda uppdrag att eleverna lär sig kommunicera aktivt på sitt modersmål i olika situationer. Eleverna ska lära sig läsa på olika sätt, analysera innehållet och dela sina läsoplevelser samt utveckla sin kunskap om skriftsystemet. Eleverna undersöker språkets utmärkande drag. Eleverna ska lära sig att jämföra språk och använda sina språkkunskaper i olika lärmiljöer genom att söka information på modersmålet i olika läroämnen. Målet är att eleverna fördjupar relationen till det egna språket och lär sig uppskatta kunskaper i olika språk. Målet är också att eleverna lär sig utvärdera och styra sitt eget lärande. Elevernas studiemotivation ska stärkas i samarbete med hemmen och språkgemenskapen.

Mål för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att kommunicera i olika situationer	I1	K2
M2 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksmedel, även i grupp- och kommunikationssituationer	I1	K2
M3 handleda eleven att utvärdera sin egen kommunikation samt att ta emot och ge respons	I1	K1
Att tolka texter		
M4 uppmuntra eleven att läsa och använda texter på det egna språket utgående från sin språkfärdighet	I2	K1, K4, K5
M5 handleda eleven att vidareutveckla sina grundläggande läsfärdigheter, sin läsförståelse och sina lässtrategier	I2	K4, K5
M6 handleda eleven att utnyttja sina läsfärdigheter och texter för att få upplevelser, söka och bedöma information samt att diskutera texter	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M7 hjälpa eleven att utveckla sitt uttryckssätt samt en positiv inställning till skrivande utgående från sin språkfärdighet	I3	K2
M8 uppmuntra eleven att träna och vidareutveckla sina grundläggande skrivfärdigheter och sin förmåga att producera texter	I3	K1, K2, K5
M9 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uttrycka tankar och upplevelser i faktatexter och skönlitterära texter	I3	K1, K2
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M10 hjälpa eleven att förstå språklig och kulturell identitet och att reflektera kring modersmålets betydelse	I4	K1, K2
M11 handleda eleven att lära känna de centrala strukturerna i det egna modersmålet	I4	K1, K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		

M12 handleda eleven att använda sina kunskaper i det egna modersmålet i allt lärande och att utveckla språket inom olika vetenskapsgrenar	I5	K1, K4
M13 ge eleven verktyg för att söka, begrunda och bedöma information på sitt eget språk samt stödja eleven att tillägna sig ett självstyrt sätt att studera sitt modersmål	I5	K1, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 3–6

Språk- och kommunikationsfärdigheten samt textkompetensen i elevens eget modersmål ska utvecklas i språksituationer och genom mångsidigt arbete på språket. Innehållet väljs så att eleverna kan utveckla sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska väljas så att det stödjer målen och utnyttjar både elevernas upplevelser och de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar samarbetsförmågan, såsom att lyssna och ta initiativ samt skapa presentationer genom att utnyttja möjligheter i den egna språkmiljön och medier på det egna språket. Eleverna övar sig att utvärdera sin kommunikation och ta emot respons.

I2 Att tolka texter: Eleverna arbetar mångsidigt med olika texter så att deras relation till det egna språkets textvärld stärks. Eleverna fördjupar sin läsfärdighet och förmåga att tolka texter genom att undersöka olika muntliga och skriftliga texter, i synnerhet berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleverna tränar lässtrategier, bland annat att fråga, ögna igenom och komprimera. Eleverna diskuterar texter, delar läsoplevelser och fördjupar sin kunskap om hur olika texter är uppbyggda. Eleverna vidgar sitt ord- och uttrycksförråd.

I3 Att producera texter: Eleverna tränar skrivprocessens faser samt textstruktur. Eleverna övar sig att skriva för hand och på tangentbord, undersöker särdrag i det egna språkets rättstavning och övar sig att använda särdragen i egen text. Eleverna skriver texter självständigt och tillsammans med andra samt diskuterar och ger respons på texterna.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna reflekterar över kulturell identitet och användningen av det egna modersmålet hemma, i skolan och i närmiljön. Eleverna undersöker centrala strukturer i det egna modersmålet.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna undersöker begrepp och textbruk i olika läroämnen samt jämför texter inom olika vetenskapsgrenar. Eleverna övar sig att söka information och använda medier på det egna språket. Eleverna presenterar och tränar olika språkinlärningsstrategier.

Bedömning av elevens lärande i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 3–6

Avsikten med bedömningen är att ge information om hur elevens lärande framskrider samt att handleda och uppmuntra eleven. Eleven ska ges mångsidig respons om hur hans förmåga att förstå och använda språket

muntligt och i skrift har utvecklats och hur elevens uttrycksförråd blivit mångsidigare. Bedömningen ger också information för undervisningsplaneringen. Med hjälp av bedömningen får eleven information om sina språkliga styrkor och framsteg, om sig själv som språkinlärare i det egna modersmålet och om sin förmåga att använda sina språkkunskaper som stöd för lärandet.

Då läraren ger en verbal bedömning eller ett vitsord i det egna modersmålet, ska hen bedöma elevens kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. Då läraren definierar elevens kunskapsnivå i slutet av årskurs 6, ska läraren utgå från de nationella kriterierna för goda kunskaper. Det centrala med tanke på det fortsatta lärandet är grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i det egna modersmålet och de arbetsprocesser och inlärningsstrategier som de bygger på.

Profil för goda kunskaper i slutet av årskurs 6 i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Profil för goda kunskaper
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att kommunicera i olika situationer	I1	Förmåga att kommunicera	Eleven deltar i olika kommunikationssituationer. Eleven lyssnar på andras åsikter i gruppen, tar hänsyn till dem och tar initiativ i kommunikationssituationer.
M2 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksmedel, även i grupp- och kommunikationssituationer	I1	Förmåga att använda olika uttrycksmedel	Eleven kan använda olika uttrycksmedel.
M3 handleda eleven att utvärdera sin kommunikation samt att ta emot och ge respons	I1	Förmåga att utvärdera sin kommunikation samt att ta emot och ge respons	Eleven kan under handledning utvärdera sin kommunikation samt ta emot och ge respons.
Att tolka texter			
M4 uppmuntra eleven att läsa och använda texter på det egna språket utgående från sin språkfärdighet	I2	Förmåga att läsa och använda texter på det egna språket	Eleven läser de överenskomna verken eller textutdragen.
M5 handleda eleven att vidareutveckla sina grundläggande läsfärdigheter, sin läsförståelse och sina lässtrategier	I2	Hur den grundläggande läsfärdigheten utvecklats samt förmågan att förstå texter och använda lässtrategier	Elevens grundläggande läsfärdigheter har utvecklats. Eleven förstår det centrala innehållet och kan använda en del grundläggande lässtrategier, till exempel ställa frågor och dra slutsatser.

M6 handleda eleven att utnyttja sina läsfärdigheter och texter för att få upplevelser, söka och bedöma information samt att diskutera texter	12	Läsförmåga samt förmåga att använda texter	Eleven kan utnyttja sina läsfärdigheter och texter för att få upplevelser och för att söka och bedöma information samt kan diskutera texter utgående från egna erfarenheter.
Att producera texter			
M7 hjälpa eleven att utveckla sitt uttryckssätt samt en positiv inställning till skrivande utgående från sin språkfärdighet	13	Förmåga att uttrycka sig i texter	Eleven kan i någon mån använda olika uttryckssätt i sina texter.
M8 uppmuntra eleven att träna och vidareutveckla sina grundläggande skrivfärdigheter och sin förmåga att producera texter	13	Grundläggande skrivfärdigheter	Eleven känner i huvuddrag till språkets skriftsystem och rättstavning och kan under handledning skriva skönlitterära texter och faktatexter.
M9 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uttrycka tankar och upplevelser i faktatexter och skönlitterära texter	13	Förmåga att uttrycka tankar och upplevelser i texter	Eleven kan under handledning beskriva och återge tankar och upplevelser.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M10 hjälpa eleven att förstå språklig och kulturell identitet och att reflektera kring modersmålets betydelse	14	Förmåga att förstå språklig och kulturell identitet och reflektera kring modersmålets betydelse	Eleven kan beskriva betydelsen av språklig och kulturell identitet och modersmålet.
M11 handleda eleven att lära känna de centrala strukturerna i det egna modersmålet	14	Kunskap om centrala strukturer i det egna modersmålet	Eleven känner till de centrala strukturerna i det egna modersmålet och kan i någon mån använda dem.
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M12 handleda eleven att använda sina kunskaper i det egna modersmålet i allt lärande och att utveckla språket inom olika vetenskapsgränar	15	Förmåga att använda det egna modersmålet i lärandet och utveckla språket inom olika vetenskapsgränar.	Eleven kan under handledning använda det egna modersmålet som stöd för lärandet och känner i någon mån till språket inom olika vetenskapsgränar.
M13 ge eleven verktyg för att söka, begrunda	15	Förmåga att söka information på det egna språket	Eleven känner i någon mån till informationskällor på det egna språket

och bedöma information på sitt eget språk samt stödja eleven att tillägna sig ett självstyrt sätt att studera sitt modersmål			ket, kan söka information samt begrunda och bedöma den. Eleven kan studera sitt modersmål på ett självstyrt sätt.
--	--	--	---

ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I ÅRSKURS 7–9

I årskurs 7–9 är undervisningens särskilda uppdrag att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i det egna modersmålet utgående från deras individuella språkfärdigheter. Eleverna undersöker olika muntliga och skriftliga texter och lär sig tolka, analysera och producera dem. Elevernas relation till litteratur på det egna språket, berättar- och kulturtraditionen samt den egna språkgemenskapen ska fördjupas och bli mångsidigare. Eleverna ska fördjupa sin kunskap om språkets särdrag och använda sina språkkunskaper och -färdigheter i olika lärmiljöer genom att söka information på modersmålet i olika läroämnen. Målet är att stärka elevernas uppskattning för det egna modersmålet och öka elevernas förmåga att medvetet och kreativt använda språket. Eleverna ska lära sig att studera sitt modersmål på ett vetgirigt och självstyrt sätt, fördjupa sin förmåga att jämföra språk och på ett mångsidigt sätt dra nytta av sina kunskaper i olika språk. Eleverna ska tillägna sig sätt att utveckla sina språkkunskaper också efter att den grundläggande utbildningen avslutats. Elevernas studiemotivation ska fördjupas i samarbete med hemmen och språkgemenskapen.

Mål för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att främja sin förmåga att kommunicera i olika situationer och att utvärdera sin kommunikation	I1	K1, K2
Att tolka texter		
M2 sporra eleven att bredda sitt läsintresse enligt sin språkfärdighet	I2	K2, K5, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka olika texter	I2	K2, K4, K5
M4 handleda eleven att stärka sin förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få upplevelser samt att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M5 hjälpa eleven att utveckla ett eget uttryck i sina texter och att stärka en positiv inställning till skrivande	I3	K2, K5

M6 handleda eleven att vidareutveckla och bredda sina skrivfärdigheter och fördjupa sin kunskap om textgenrer	I3	K1, K2
M7 uppmuntra eleven att producera berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande texter	I3	K1, K2, K7
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M8 handleda eleven att reflektera över språklig och kulturell identitet samt användningen av modersmålet, modersmålets betydelse och ställning i olika språkgemenskaper och att ta del av medier och kulturutbud på olika språk	I4	K1, K2, K7
M9 uppmuntra eleven att känna igen olika språkliga register, till exempel skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer	I4	K2, K4
M10 handleda eleven att fördjupa sin kunskap om de centrala strukturerna i modersmålet och att analysera dem	I4	K2, K4, K5
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M11 hjälpa eleven att utveckla sin förmåga att använda modersmålet för att söka och behandla information i olika läroämnen och miljöer	I5	K1, K4, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 7–9

Språk- och kommunikationsfärdigheten samt textkompetensen i elevens eget modersmål ska utvecklas i språksituationer och genom mångsidigt arbete på språket. Innehållet väljs så att eleverna kan utveckla sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska väljas så att det stödjer målen och utnyttjar både elevernas upplevelser och de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att kommunicera: Eleverna diskuterar händelser i de ungas värld, hemmen och språkgemenskaper, de övar sig att diskutera, argumentera och uttrycka åsikter och att jämföra olika språkgemenskapers sätt att kommunicera och diskutera. Eleverna tränar olika kommunikationssituationer genom att utnyttja möjligheter i den egna språkmiljön och medier på det egna språket. Eleverna utvärderar sin kommunikation och övar sig att ge och ta emot respons.

I2 Att tolka texter: Intresset för texter på det egna språket stärks genom att texter som eleverna själva föreslår används i undervisningen. Elevernas textvärld breddas och eleverna handleds att använda olika källor för att hitta texter på det egna språket. Eleverna fördjupar lässtrategierna och övar sig att bedöma källors tillförlitlighet. Eleverna studerar också förklarande och instruerande texter. Eleverna delar läsupplevelser och texttolkningar i olika kommunikationsmiljöer.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera berättande, beskrivande, argumenterande, förklarande och instruerande texter för olika syften samt fördjupar insikten i skrivprocessens faser. Eleverna vidareutvecklar förmågan att skriva för hand och på tangentbord. Eleverna fördjupar sin kunskap om särdragen i

det egna språkets rättstavning och förmågan att använda särdragen i egen text. Eleverna funderar på hur ords och uttrycks betydelser och nyanser påverkar en text. Eleverna skriver texter självständigt och tillsammans med andra samt diskuterar och ger respons på texterna.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna bekantar sig med medier och kulturutbud på det egna språket och övar sig att granska dem kritiskt. Eleverna fördjupar sin kunskap om de centrala strukturerna och andra särdrag i det egna modersmålet och jämför dem med svenska. Eleverna inhämtar också kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna fördjupar sin kunskap om begrepp och textbruk i olika läroämnen. Sökningen av information på det egna språket används som ett allt mångsidigare stöd för allt lärande.

Bedömning av elevens lärande i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 7–9

Syftet med bedömningen är att ge information om hur elevens lärande framskrider. Eleven ska ges mångsidig respons om hur hans förmåga att förstå och använda språket muntligt och i skrift har utvecklats och blivit mångsidigare samt hur elevens kunskap om textgenrer blivit mångsidigare och hans förmåga att tolka och producera olika textgenrer fördjupats. Bedömningen ger också information för undervisningsplaneringen. Med hjälp av bedömningen får eleven information om sina språkliga styrkor och framsteg, om sig själv som språkinlärare i det egna modersmålet och om sin förmåga att använda sina språkkunskaper som stöd för allt lärande och för sitt läsintresse.

I slutet av årskurs 9 fastställs hur eleven har uppnått målen för lärokursen i elevens eget modersmål när studierna avslutas. Vitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för goda kunskaper i elevens eget modersmål i slutet av årskurs 9. Kunskaperna i elevens eget modersmål utvecklas kumulativt. I vitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Profil för goda kunskaper i slutet av årskurs 9 i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Profil för goda kunskaper
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att främja sin förmåga att kommunicera i olika situationer och att utvärdera sin kommunikation	I1	Förmåga att delta i olika kommunikationssituationer	Eleven kan delta i olika typer av kommunikationssituationer och utvärdera sin kommunikation.
Att tolka texter			

M2 sporra eleven att bredda sitt läsintresse enligt sin språkfärdighet	I2	Hur elevens läsintresse breddats	Eleven har breddat sitt läsintresse.
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka olika texter	I2	Förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka texter	Eleven kan läsa texter på några olika sätt, förstår det centrala innehållet, åsikter och motiveringar och kan i någon mån göra iakttagelser om språkliga och visuella medel i texterna.
M4 handleda eleven att stärka sin förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få upplevelser samt att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	I2	Förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter samt förmåga att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan utnyttja olika texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få upplevelser samt kan diskutera olika texter genom att fråga, komprimera, kommentera och reflektera kring sambandet mellan texterna och egna erfarenheter i olika kommunikationsmiljöer.
Att producera texter			
M5 hjälpa eleven att utveckla ett eget uttryck i sina texter och att stärka en positiv inställning till skrivande	I3	Förmåga att producera texter och uttrycka sig	Eleven kan producera texter med mångsidiga uttryck på eget modersmål
M6 handleda eleven att vidareutveckla och bredda sina skrivfärdigheter och fördjupa sin kunskap om textgenrer	I3	Förmåga att skriva mångsidigt och flytande	Eleven skriver obehindrat och tydligt för hand och kan skriva på tangentbord i den mån det behövs
M7 uppmuntra eleven att producera berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande texter	I3	Förmåga att producera texter som representerar olika textgenrer	Eleven kan under handledning producera berättande, beskrivande, argumenterande, förklarande och instruerande texter som är lätta att förstå.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att reflektera över språklig och kulturell identitet samt användningen av modersmålet, modersmålets betydelse och ställning i olika språkgemenskaper och att ta del av medier och kulturutbud på olika språk	I4	Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva betydelsen av språklig och kulturell identitet och modersmålet samt det egna modersmålets ställning i relation till andra språk. Eleven kan ta del av medier och kulturutbud på olika språk.
M9 uppmuntra eleven att känna igen olika	I4	Hur den språkliga medvetenheten utvecklats	Eleven identifierar olika språkliga register, skillnader mellan tal- och

språkliga register, till exempel skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer			skriftspråk samt språkbruket i olika situationer.
M10 handleda eleven att fördjupa sin kunskap om de centrala strukturerna i modersmålet och att analysera dem	I4	Kunskap om och förmåga att använda centrala strukturer	Eleven känner till de centrala strukturerna i det egna modersmålet och använder dem under handledning.
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 hjälpa eleven att utveckla sin förmåga att använda modersmålet för att söka och behandla information i olika läroämnen och miljöer	I5	Förmåga att söka information på det egna modersmålet	Eleven kan använda sitt modersmål som stöd i studierna och för att söka information.

BETYG

När läsåret avslutas ges eleven ett intyg över deltagande i undervisning i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Också i slutet av årskurs 9 ges eleverna ett separat intyg.

